

Raamatukogu

ISSN 0235-0351

- * Intervjuu IFLA peasekretäri Ross Shimmoniga;
- * 100 aastat esimesest eestikeelsest entsüklopeediast;
- * Kunsti- ja muusikainfo vajaduse uuringust jm.

5/ 2000

RRK

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU
EESTI RAAMATUKOGUHOIDJATE ÜHING

5/2000

Toimetuse kolleegium:

AIRA LEPIK
REET OLEVSOO
KALJU TAMMARU
URVE TÖNNOV
TIIU VALM
ANNE VALMAS
MEELI VESKUS

Tegevtoimetaja/Editor ENE RIET
Toimetaja MAIRE LIIVAMETS
Keeletoimetaja ELLEN ARNOVER
Tehniline toimetaja TIIU TALI
Kujundus KERSTI TORMIS
Kaanafotod: TEET MALSROOS
Eesti Kunstiakadeemia raamatukogu

Address / Address:

15189 Tallinn
Tõnismägi 2
Eesti Rahvusraamatukogu
«Raamatukogu» toimetis
tel. (372) 6 307 128
faks (372) 6 311 410
elektronpost: enerk@nlib.ee
kodulehekülj:
http://www.nlib.ee/RRK_ajak
http://www.nlib.ee/RRK_ajak/i_index.html

ISSN 0235 - 0351
Ilmub 6 korda aastas

Print Best

HEAD INIMESED!

Mõtted ja arvamused võivad iganeda tänapäeval juba nädalaga, mitte aasta(te)ga nagu sada või viiskümmend aastat tagasi. Kuid kogu me tarkusele vaatamata ei suuda me tulevikku ennustada ega vaimset elukulgu vägivaldselt muuta. Tõsi, mõni tajub lähenevaid olukordi vaistlikult, aga enamikul meist on kombeks kõike eelnenuga kõrvutada. Ja selle eest ei tohiks kedagi süüdi mõista. Ka nooreestlased, küllap meie vaimsemaid liikumisi, ei unustanud intellektuaalsete avalduste kõrval majanduslikku tegevust, aga nad seisid kindlalt ka püsivate ja mõistlike asjade eest. Võib küsida: kust tean mina, mis on õige ja mis peaks püsima jääma? Täpset vastust on tõesti keeruline anda, aga siis tuleks appi võtta inimajaloos talletunud teadmised ja kogemused. Ka väikestel – nii inimestel kui rahvastel, on lubatud suuri nõudmisi esitada. Neil on õigus end kaitsta.

Kuhu ma oma sõnadega trügin, mida soovin öelda. Usun, et mu pikk töökogemus raamatukogus lubab pärida: mis meiega on juhtunud? Miks on raamatukogurahvas muutunud kalgiks, miks me vaatame üksteisele jäisel pilgul otsa? Loomulikult mõtlen ma Eesti Akadeemilise Raamatukogu juhtumit.

Mõistagi pole ma pädev ütleva, mis on majanduslikult õige ja hea. Ka ei oska ma kauget tulevikku ette näha, olen ikka nooremaid ja värskemaid mõtteid usaldanud, ehkki neid leidub meie alal esialgu mõnekene. Ometigi, tunnistades kurvvalt, et olen järjepidevusse kiindunud ja muutun vaimuvarale ohtu nähes valvsaks, pooldan ma pidevaid muudatusi kõikides raamatukogudes. Neid on tehtud ja tehakse ka edaspidi. Aga mööngem, neid on tehtud nii õigeid kui ka vääraid. Mind heidutab hoopis, et järjekordses kummastavas võitluses ühe raamatukogu hinge pärast puudub meil ühtekuuluvustunne, nagu oli see muuseumirahva vahel nende hiljutises ühisloomas ametnike maailmaga. Me heitsime oma ametivendadele ja -õdedele omakasukinda. Ilmses usus, et ühel või teisel meist on õigust ja jõudu kõrvalseisja saatuse üle otsustada. Aga õhtusel tänaval rünnatakse ka vägevaid, nii et keegi ei tea meist, millal ta ise abi vajab. Nõnda põrmustasime algse, võimalik, et majandusliku ümberkorraldusena arutlustvääriva idee ise, ja ükskõik kuidas kord ka EAR-i elukäik määratakse, pole võimalik niipea heastada seda kurja, mida meie, nende kolleegid, oma hoolimatusega tegime. Ka vaikimisega.

Ja siis, viinakuu keskel, müristas taas – taevas Rahvusraamatukogu kohal läks pilve. Kuid kellelgi polnud aega seisatada ja tähelepanelikumalt kuulutada, milles peitub asja tuum. Armas ajakirjandus, kes EAR-i loo vahendamiseks üsna edukalt toime tuli, kihutas endise hooga edasi – lobe ja terav sõnarelv hambus. Paraku ei leidunud ajakirjanikele sugestiivseid vastaseid. Aga miks siis seekord eesti intelligent, kelle heaks RR muudatusi kavandab, häält ei teinud? Ja teised teadusraamatukogud, kes ka ise võivad juba homme-ülehomme sattuda meedia kibeda arvamuse haardesse? Küllap vangutati pead ja keerati järgmine lehekülj. Niisugune on raamatukogude elu 2000. aasta lõpus.

Tuntud eesti kirjaniku kaval-targalt tegelaselt küsitakse: "Mis sünnib jää peal kõndijatega, kui meri läheb kevadel lahti?" Ta vastas, et ei tea.

Maire Liivamets

SISUKORD

■ AVAVEERG

Mõrv raamatukogus

Rein Veidemann 4

Raamatul on helge tulevik: intervjuu Ross Shimmoniga

Ene Riet 5

■ TEADUSRAAMATUKOGU

Infovajaduse uuringust

Eda Pihu 6

Tööstusspetsialistide infootsikäitumine

Aiki Tibar 10

Kirjete konverteerimise projekt

Signe Tõnisson, Mihkel Reial 12

Eelkataloog CIP

Silvi Metsar, Riin Olonen 13

■ RAAMATULUGU

Esimene eesti entsüklopeedia – 100

Tiiu Reimo 15

■ STATISTIKA

Eesti rahva-, eriala- ja teadusraamatukogud 1999. aastal

Heli Priimets 18

■ RAAMATUKOGUNDUSE UUDISKIRJANDUS

21

■ * * *

Kopenhaageni deklaratsioon

25

Viljandi Kultuurikolledži täienduskoolituse osakonna kursused

26

2000. a. Tallinna Pedagoogikaülikooli infoteaduse eriala lõpetanud

27

■ EESTI RAAMATU AASTA

Mõtteid konverentsilt "Raamatulooline Eesti"

Aita Karjatse 28

■ EESTI RAAMATUKOGUHOIDJATE ÜHING

30

■ EESTI MÕTTELUGU

Tennmann – idealist ja mässaja

Rein Ruutsoo 31

■ KONVERENTSID & SEMINARID

Teadusraamatukogud ja millennium

Anu Nuut 34

Rahvaraamatukogude seminarlaager

Ene Riet 35

IFLA 66. aastakonverents Jeruusalemmas

Ene Riet 37

Raamatukogud avatud maailmas (5. slaavi konverents)

Ene Riet 38

■ SÕNUMID

Mälestame: Eha Saarmaa

41

■ SUMMARY

43

MÕRV RAAMATUKOGUS

REIN VEIDEMANN

Agatha Christie'l on kriminaaljutt "Mõrv kiriklas", Mati Undilt ilmus 1969. aastal "Mõrv hotellis". Mõlemat juttu juhib salapärane intriig, tegelased sumavad otsekui Kafka labürintis, otsides lahendusi. Christie'l tuleb lahendus – nagu tal kombeks – viimastel lehekülgedel, Undil vajub kogu mõrvalugu uttu.

Mulle meenusid need mõrvad, kui kuulsin Eesti Kutuurimisteeriumi töörühma kavast ära jagada Eesti Akadeemiline Raamatukogu Tallinna Keskraamatukogu, Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu ja Tartu Ülikooli Raamatukogu vahel. Nii seda kava tutvustaval pressikonverentsil öeldigi: uuritakse Tallinna raamatukogumaastiku korrastamisvõimalusi. Mida, kuidas ja miks korrastada, jääb aga sama mõistatuslikuks nagu Christie mõrvamotiivid.

Põhjusi võib muidugi aimata – neist peamine on raha. Raamatuid trükitakse internetile vaatamata endiselt tohutul määral ja nende esinduslikum osa peaks kuidagi peegelduma ka Eesti suuremates raamatukogudes. Aga raha on vähe ja seegi vähene jaguneb mõne raamatukogujuhi meelest ebaõiglaselt. Ülikooli Raamatukogu saab osta raamatuid õppekulude arvelt, õppekulusid arvestatakse aga peade järgi. Rahvusraamatukogu raha tuleb seadusest tulenevalt otse Riigikogult, Eesti

Akadeemiline Raamatukogu saab vahendid kultuuriministeeriumist. Lõppkokkuvõttes on tegemist ühe ja sama riigieelarvetekiga, mida igaüks nüüd enda peale püüab tirida. Aga selle asemel, et ühise rindena – milleks ju Eesti Raamatu Aasta annab koguni moraalse kohustuse – astuda vastu eelarvete kärpimisele, tõmbutakse koemale, tehakse komisjone iseendi ümber- ja laialijagamiseks.

See tõmblev käitumine ei iseloomusta ainult eesti raamatukogusid ja teisi vaimuvaldkonna asutusi. See näib olevat kujunenud kogu Eesti hädaks. Ühiseks rindeks koondumise asemel lastakse end koondada. Vaadatagu vaid, mis on juhtunud eesti ajalehtede toimetustes. Inimene tuleb hommikul tööle teadmise ja ta õhtul ka lahkub töölt nagu mees muiste. Aga päeva peale selgub, et ta on koos oma ülejäänud kahekümne kolleegiga koondatud. Jääjad lohutavad koondatuid, nutavad nendega koos suitsunurgas, aga vargsi tänavad jumalat, et seekord see kirves neist mööda lendas.

Ei ametiühinguid, ei usaldusmehi, kes võiksid peremeestega kauplema hakata koondamisvajaduste ja tingimuste üle. Ja kuni pole institutsioone, kellele toetuda, kuni kaasatundjat ennast võib tabada koondamiskadalipp, seni püüab igaüks oma hingenatukese eest ise

seista. Ajalehetoimetused on vaid üks näide paljudest, töötuse tont kummitab ühtviisi Tallinnast üle Võhma Võruni.

Nüüd siis on sihikule võetud Akadeemiline Raamatukogu. See dubleerivat Tehnikaülikooli ja osalt Tartu Ülikooli Raamatukogu kogusid. Akadeemilise Raamatukogu töö (lugejateenindus) olevat liiga kallid riigile jne., jne. Aga kui ongi mõnevõrra kallim kui mõnes rahvaraamatukogus – siis võib selle taga olla ka nõudlikum (akadeemiline) lugejaskond, kellest omakorda sõltub eesti teaduse nõudlikkus iseenda vastu.

Jaan Kaplinski on hiljuti ühes usutluses öelnud, et kõige rohkem masendab teda Eestis see, et kõigi väärtuste mõõduks on võetud raha. Inimene on vahetatud raha vastu. Ja Kaplinski ei taha elada sellises Eestis. Sest tegelikult inimese taandamine rahale on sama mis endamõrv. Või ka teise mõrv, kui see ära tasub.

Ma loodan, et mõrv raamatukogus jääbki üksnes kurjaks unenäoks ja et nende ridade ilmumisega on jaht Akadeemilise Raamatukogu peale lõppenud. Pole ju võimalik, et eluvõimelist organismi minnakse heast peast kõndistama. *Last not least* oleks see ka Eesti Raamatu Aasta sakraalsuse mõnitamine.

RAAMATUL ON HELGE TULEVIK

...arvab ROSS SHIMMON, IFLA peasekretär 1999. aasta aprillist, praegune Ühendatud Kuningriigi Raamatukoguühingu president (Vt. ka RK 1/99, lk. 45).

Eestis on tänavu raamatuaasta. Sellega seoses arutletakse palju ka raamatu ja raamatukogude tuleviku üle. Palun öelge, milline on Teie nägemus 21. sajandi raamatust ja raamatukogust?

Esiteks lubage mul önnitleda teid IFLA poolt, et te tähistate oma raamatu pidupäeva terve aasta jooksul. Loodan, et ettevõtmine on edukas ja et raamatukoguhoidjatel on selles suur osa.

Need, kel on kiusatus ennustada tulevikku, kahetsevad seda hiljem sageli. Kuid mina arvan, et raamatul on helge tulevik. Mõnel otstarbel asendab teda muidugi juba elektrooniline kirjavara. Näiteks elektroonilised teatmeteosed, eriti kataloogid on tunduvalt mugavamad kasutada, ökonoomsemad, ja mis kõige tähtsam, sisult kõige nüüdisaegsemad. See tähendab, et nad on seda siis, kui nende haldus on õigesti korraldatud. Kuid mitmel muul otstarbel on raamat ja trükitud lehekülg ka tulevikus kõige kohasemad vahendid. Loodan, et kunagi ei saabu aeg, mil kaob lasteraamat, romaan või isegi uudisteajakiri. Praegu näitavad kõik märgid, et seis on hea. Kas te teate, kui palju on läänes müüdnud viimast Harry Potterit seiklustelugu lastele? Olete pannud tähele, kui palju avaldatakse ARVUTIRAAMATUID? Kirjaoskuse tähtsus digitaalajastul aina suureneb. Lapsed õpivad lugema neid inspireerivate köitvate ja nauditavate raamatute kaudu. Kuna uuel meedial, sealhulgas elektroonilistel raamatutel, on 21.

sajandil oma koht, siis on mul kiusatus ennustada, et raamatud elavad edasi, ja õnnelikult.

Kuidas Te kirjeldaksite tuleviku-raamatukoguhoidja rolli?

Kui raamatukoguhoidjad tahavad õnnelikult elada ka 21. sajandil, tuleb neil raskuste kiuste ajaga kaasas käia. Mõnd meie traditsioonilist kutseoskust, nagu kataloogimine, liigitamine ja märksõnastamine, läheb praegu vaja rohkem kui kunagi varem. Oht, et need oskused leiutatakse uute nimede all uuesti ja halvasti, on reaalne. Me peame oma valdused tagasi nõudma ja oma kutseoskusi reklaamima. Meil tuleb neid ka kohandada – keskenduda lugejavajadustele ja aidata lugejail orienteeruda üha suuremas info-uputuses. Meil tuleb näidata valitustele, ärijuhtidele ja kõigile neile, keda puudutab digitaalne lõhe inforikaste ja infovaeste vahel, et raamatukogud ja raamatukoguhoidjad võivad olla osalised probleemide lahendamisel.

Mil moel peaksid raamatukoguühingud muutuma, et arenda koos raamatukogundusega ja toetada raamatukoguhoidjaid tulevikus?

Raamatukoguühingutel on täita oluline roll. Esiteks peavad nad värbama uusi liikmeid ja säilitama kindlasti praeguse liikmeskonna, et tagada stabiilne finantsalus. Lisanduma peaksid ka võimalikult paljud muud sissetulekuallikad.

Selleks peavad ühingud näitama, et sinna kuuluda on asja väärt, pakkudes oma liikmetele atraktiivseid tooteid ja teenuseid, samuti propageerides mõjusalt raamatukoguhoidja elukutset. Oluline on uute oskuste omandamise võimalus, mille hulka peavad kuuluma

kõigile soovijaile maksumuselt sobivad konverentsid, õpikojad, seminarid ja praktiline kooolitus.

Milline on Teie arvates Ida-Euroopa raamatukogude positsioon IFLA-s?

IFLA eesmärk on olla tõeline ülemaailmne organisatsioon, kus osaleksid aktiivselt kõik liikmed igast maailmajaost. Me peame Ida-Euroopa liikmeid oma liikmeskonna tähtsaks osaks – teie raamatukogudel on pikk ajalugu, teil kirjastatakse ja antakse palju toetusi. Raamatukogude potentsiaal demokraatlike väärtuste ja majanduse taasloomise toetamisel on siin isegi suurem kui mujal. Loodan, et IFLA uus, Jeruusalemmas heaks kiidetud põhikiri aitab Ida-Euroopa liikmetel aktiivsemalt töös osaleda. Nüüdsest hääletatakse posti teel, ka on kergem pääseda meie alaliste komiteede liikmeks. Peatselt toimuvad IFLA konverentsid kohtades, mida Ida-Euroopa raamatukoguhoidjatel on lähem külastada (2002. aastal Glasgow's, 2003. aastal Berliinis ja 2005. aastal Oslos), kus neil on kergem esineda ja ka erialaste programmidega lihtsam liituda. Julgustage kolleege seadma üles oma kandidatuuri valimistel, esinema konverentsidel ja töötama välja esialgseid tegevuspoliitika kavasid.

Kas Teie arvates peaks IFLA senisest enam toetama Ida-Euroopa raamatukogude ideid ja integratsiooni uude süsteemi?

IFLA on oma rahalistest ressurssidest, s.o. liikmemaksudest, ja sama palju ka oma liikmete aktiivsest osalusest sõltuv liikmesorganisatsioon. Meid on õnneks lahkelt toetanud Avatud Ühiskonna Instituut, mis võimaldab käigus hoida projekte ja muid tegevusi ning aitab Ida-Euroopa noortel raamatukoguhoidjatel väiksemate kuludega osaleda IFLA konverentsidel. Teised rahastamise vahendid, näiteks UNESCO, on meid samuti selles valdkonnas aidanud. Seega loodame nimetatud algatusi jätkata ja arendada.

*Küsis Ene Riet
Inglise keelest tõlkinud Tiina Vilberg*

INFOVAJADUSE UURINGUST

EDA PIHU

RR

Tagamaks raamatukogudes kvaliteetset teenust, tuleb uurida lugejate soove, vajadusi, ootusi ja hoiakuid. Tänapäeva raamatukogumaailmas õigustavad end üha rohkem just sihtgrupile suunatud lugejauuringud, sest sihtgrupi arvamuste ja hinnangute alusel on võimalik teha muudatusi raamatukogu edasises tegevuses.

1999. a. detsembris viis Eesti Rahvusraamatukogu koos firma Saarl OÜ läbi kunstija muusikainformatsiooni tarbija infovajaduse uuringu. Kompleksuuring toimus Eesti Rahvusraamatukogu kunstide teabekeskuses, Eesti Muusikaakadeemia Raamatukogus ja Eesti Kunstiakadeemia Raamatukogus.

RR on küsitlenud oma lugejaid mitmel korral üldisemalt (1993., 1994., 1996. aastal, lisaks 1995. ja 1998. aastal riigikogu liikmeid ja ametnikke sihtgrupina). EMAR-is ja EKAR-is toimunud uuring oli esmakordne.

Vaadeldava uuringu eesmärgiks oli koguda teavet EMAR-i, EKAR-i

ja RR-i kunstide teabekeskuse kasutamise ja inforessursside vastavuse kohta infonõudlusele, koordineerida raamatukogude komplekteerimist ja teenindust, tõsta kogude ja teeninduse kvaliteeti ning analüüsida nende raamatukogude rolli ühiskonnas ning raamatukogudevahelist tööjaotust.

419 lugejast küsitleti RR-i kunstide teabekeskuses 240 (muusika-saalis 99, kunstisaalis 130, posti teel 11), EMAR-is 94, EKAR-is 85 lugejat. Kõige suurema grupi moodustasid üliõpilased (42,7%), õppejõud, õpetajad (20%), kunstnikud (10,5%), heliloojad, muusikud (9,3%). Teistesse gruppidesse kuuluvaid küsitluid, näiteks kriitikud, toimetajad, lavastajad, õpilased jne., oli vähem. Kuna peamised raamatukogude kasutajad on üliõpilased, siis vanuseliselt moodustavad nad kõige suurema grupi (21–25-aastasi – 31,3%).

Teistesse vanusegruppidesse kuuluvaid küsitluid oli vähem (vt. joonis 1).

Õppejõudude ja õpetajate (on ühtlasi tegutsevad kunstnikud ning heliloojad) ning üliõpilaste suur osalus küsitluses näitas seda, miks raamatukogudest saadavat informatsiooni kasutatakse 48% õppetöös, 38,2% loomingulises töös, 37,5% erialaseks enesetäiendamiseks, 31,7% ametitöös, 19,1% uurimistöös ja 11,2% huvialategevuses.

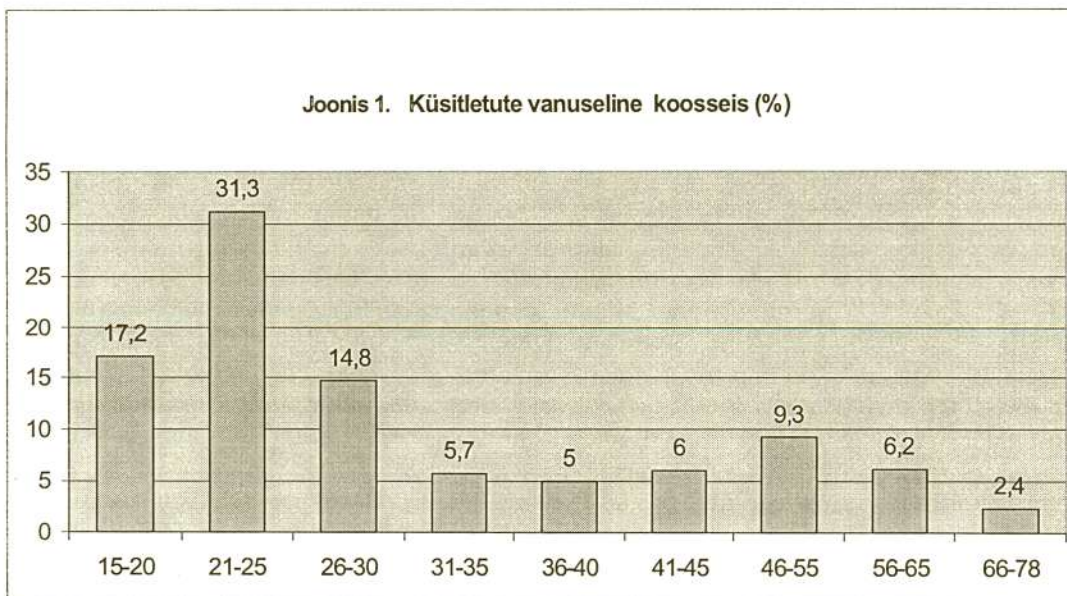
77% küsitletutest elas Tallinnas, 20,8 % teistes Eesti linnades ja maakohtades ning ainult kolm inimest (0,7%) välismaal.

Eestlaste üheks peamiseks trumbiks maailmas on olnud võõrkeelteoskus, seda kinnitas ka käesolev uuring. Osalenutest luges 98,1% eesti, 83,1% inglise, 60,1% vene, 49,9% soome, 34,6% saksa ja 10% prantsuse keeles. Lisaks leidis küsitletute hulgas veel rootsi, itaalia, hispaania, poola, norra, tšehhi, taani, hollandi, läti, ungari, esperanto keele oskajaid.

46,3% küsitletutest oli kõrghariduse, 27,2% keskhariduse, 12,6% keskeriharidusega. Magistrantuuris õppis 6,4% ja doktorantuuris 1,9% küsitletutest.

Joonisel 2 on näha küsitletute haridustase kolmes nimetatud raamatukogus. Siit selgub, et enamik RR-i külastajaid on kõrgharidusega. Keskharidusega külastajaid on rohkem EKAR-is ning keskerihariduse (eelkõige muusikas) omandanud EMAR-is. RR-i külastavad ka kesk- või põhikoolis

Joonis 1. Küsitletute vanuseline koosseis (%)

DELTMAR

ATP KOOLITUS

"KIRJASTO 3000" OLI JA ON!

OÜ Deltmar on Soome firma Akateeminen Tietopalvelu raamatukogude programmi "Kirjasto 3000" ametlik maaletooja.

OÜ Deltmari ainuesindaja Eestis on OÜ ATP Koolitus, kes tegeleb "Kirjasto 3000"

müügi, hoolduse ja koolitusega.

Kontaktandmed:

Aadress:

F. Kuhlbari 1-218

Tallinn 10128

Tel. 620 7529

E-post: DELTMAR@ONLINE.EE

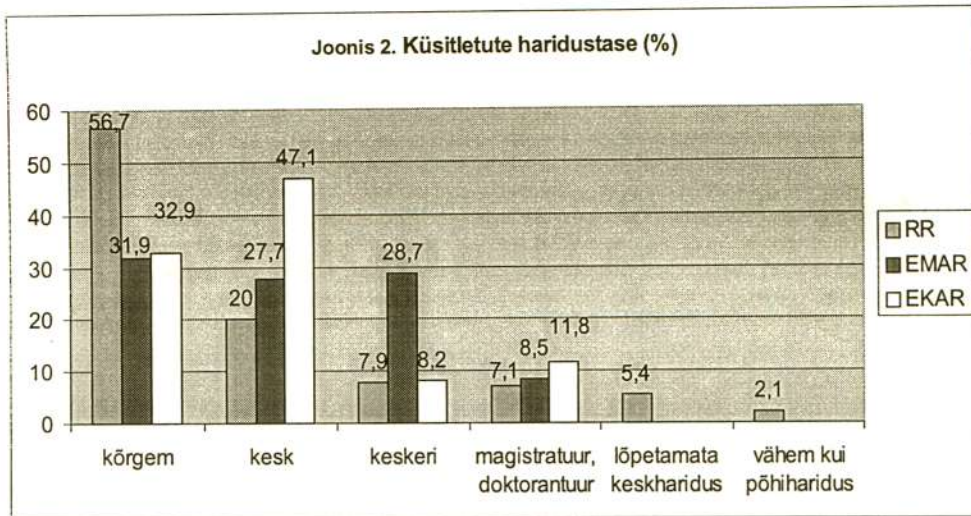
Raamatukogude teenindus

Tel. 620 7593 / 620 7614

Fax. 620 7594

E-post: INFO@ATP.EE

Internet: WWW.ATP.EE

õppivad kunsti- ja muusikahuvilised, kes pole aga EMAR-i ja EKAR-i lugejad.

Küsitletud olid peamiselt muusika- ja kunstialase haridusega: muusikateadus, kunstiajalugu, klaver, koorijuhtimine, disain, arhitektuur jm., aga oli ka teistelt erialadelt, näiteks jurist, arst, toidutehnoloog, elektroonik, insener, lendur.

Raamatukogu tähendas sihtgrupile eelkõige info-, õppe- ja kultuurikeskust, vähem humanitaarteaduste keskust, teadusraamatukogu või teadusinformatsiooni keskust. Raamatukogus viibitakse keskmiselt 1,5–2 tundi (23,4%) ja 3–4 tundi (14,6%) päevas. Pikemaajalise töö korral puhatakse kohvikus (59,7%), kuid paljud lõõgastuvad kohapeal (38,4%).

Kõige sagedamini külastatav raamatukogu on RR, mis näitab, et lugeja võimalused informatsiooni leida on suuremad kui teises kahes (vt. joonis 3).

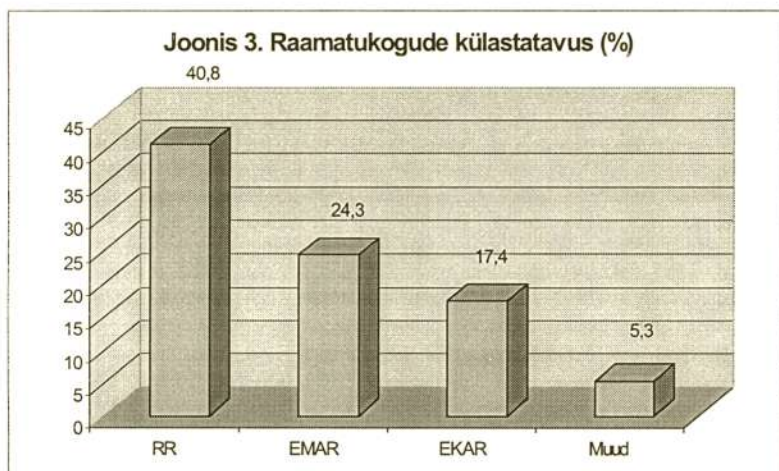
Raamatukogude tegevuse kohta anti nii kiitvaid kui laitevaid hinnanguid.

RR-is hinnati kõrgelt ajakirjade, teatmekirjanduse ja kunstikirjanduse valikut ning raamatukogutöötaja abivalmidust.

EMAR-is tõsteti kõige rohkem esile raamatukogutöötaja kompetentsust ja abivalmidust, muusikasaali aparatuuri kvaliteeti ja teeninduskiirust, nootide valikut.

EKAR-is peeti heaks kunstikirjanduse valikut, teeninduskiirust, raamatukogutöötaja abivalmidust ja kompetentsust.

Raamatukogu-uuringute puhul pakuvad alati huvi teenused, mis põhjustavad lugejates rahuolematust, sest just negatiivsed hinnangud viitavad kitsaskohtadele raamatukogu tegevuses. Tabelist 1 on näha peamised rahulolematuse põhjused kolmes raamatukogus.

EMAR-is ja EKAR-is küsitletud külastavad lisaks oma õppeasutuse raamatukogule rohkem RR-i, samas kui RR-i külastajad vajavad EMAR-i ja EKAR-i teenuseid vähem. Jooniselt 3 on näha, et kunsti- ja muusikavaldkondade inimesed on ka teiste raamatukogude lugejad. Kõige sagedamini külastatakse Eesti

Tabel 1

	RR	EMAR	EKAR
Arvutite ja elektronandmebaaside vähesus	5,1%	14,9%	8,2%
vähene koopiaste ja värvikoopiaste tegemise võimalus	6,3%	4,3%	2,4%
muusikaaparatuuri ja helisalvestiste kvaliteet	3,6%		
raskesti kasutatavad kartoteegid	4,5%	2,1%	1,2%
ülerahvastatus, lärmakas	8,8%	2,1%	35,3%
vähe privaatsust	2,1%	8,2%	
muusika kuulamis-kohtade vähesus	1,5%	27,7%	
aeglane ettetellimissüsteem ja teenindus	9,3%		
kojulaenutuse puudumine	10,5%		
väike nootide ja plaatide valik	1,5%	3,2%	

Põhjendatud on EKAR-i külastajate rahulolematuse ülerahvastatuse ja vähesese privaatsusega, sest raamatukogu asus uuringu ajal veel vanades ruumides.

Muusikakohtade vähesust EMAR-is selgitab samuti raamatukogu kolimine uutesse Rävalla puistee ruumidesse, kuhu asuti vaid mõni kuu enne uuringu toimumist, st. et lugejatele mõeldud teenused olid täielikult korraldamata ja osa muusikaaparatuuriist saabumata. RR-i muusika- ja kunstisaalides, erinevalt teistest RR-i lugemissaalidest, ei olnud ühtegi lugejatele mõeldud arvutitöökohta.

Niisiis ühised rahulolematuse põhjused kolmes raamatukogus olid:

- arvutite ja elektronandmebaaside ning interneti kasutamise võimaluste vähesus,

- paljundusaparatuuride vähesus, nende kvaliteet,
- raskesti kasutatavad kartoteegid.

Rahulolematuse erialakirjandusega viitab vajaka jäämistele komplekteerimises.

Kõigis kolmes raamatukogus tunti puudust eelkõige

- erialastest välisajakirjadest (17,3%),
- teatmekirjandusest, sõnastikest, leksikonidest (11%),
- filosoofiaalasest kirjandusest (2,3%),
- pedagoogika- ja psühholoogiaalasest kirjandusest (8,1%),
- uuemast ja ka spetsiifilisest erialakirjandusest, monograafiatest (15,3%),
- nootidest, (8,8% EMAR ja RR-i muusikasaal),
- uuematest CD-dest (10,5% EMAR ja RR-i muusikasaal),
- teatrilasest kirjandusest (5% EKAR ja RR-i kunstisaal),
- arhitektuurialasest kirjandusest (4,4% EKAR ja RR-i kunstisaal).

Lisaks eelnevale kurtsid küsitletud kunstialbumite, näituste kataloogide, fotograafiaalaste materjalide ning Venemaal ilmunud raamatute ja nootide vähesuse üle. Venekeelse trükise komplekteerimist peaks edaspidi kindlasti suurendama, sest ka selles uuringus oli vene keel loetavuselt kolmandal kohal.

Teenuste osas oli küsitletutel võimalik teha ettepanekuid, pidades silmas isiklike vajadusi. Peamiselt sooviti arvutite ja elektronandmebaaside ning interneti kasutamise avaramaid võimalusi; paljundusaparatuuride, värvikoopia tegemist, skaneerimist; kojulaenutust; eesti ja välisajakirjade suuremat valikut; artiklite, raamatute otsimist märksõna järgi; avariilulitel rikkalikumat kirjanduse valikut; CD-de ja videofilmide kopeerimisvõimalust (EMAR, RR-i muusikasaal); lindistamisteenust (EMAR, RR-i muusikasaal); kunstinäitusi, teabepäevi (EKAR, RR-i kunstisaal). Mitmed küsitletud avaldasid rahulolematust puuduliku info pärast raamatukogu(de)sse saabunud uute teavikute kohta.

Kahjuks ei selgunud uuringust andmeid tasuliste teenuste kasutamise kohta. See oleks andnud olulist

teavet raamatukogu teenuste edasisel planeerimisel, näiteks, kui suur on nõudlus ühe või teise teenuse järele. Küsitletud ütlesid oma arvamused küll näituste külastamise, kuulutuste lugemise, kaupluste külastamise jne. kohta, kuid konkreetsete raamatukoguga seotud teenuste kohta (koopiate tegemine, ruumide üürimine, lindistamine jm.) avaldati vaid rahulolematust. Eraldi saadi andmeid ainult elektronandmebaaside ja interneti (samas eelistaksid 54,7% küsitletutest andmebaaside iseseisvalt kasutamist) ning muusikakuulamisvahendite kasutamise kohta – need võimalused peaksid nimetatud raamatukogudes paremad olema. Küsitletud põhjendasid, miks nad pakutavaid teenuseid ei kasuta, märkides, et kui ta antud hetkel üht või teist teenust/raamatukogu ei kasuta, siis ei tähenda see veel, et ta ei vaja neid tulevikus.

Uuringu tulemusi arvestades on RR-i kunstide teabekeskusesse paigaldatud arvutitöökohad, lugejatele tuuakse lähemale kartograafia ning teatri- ja filmiinfo sektor, tagades nii informatsiooni parema kättesaadavuse nendes valdkondades. EMAR on juurde ostnud muusikakuulamisaparatuuri ja arvuteid, riulitel on oma koha leidnud uuringu ajal veel paigutamata trükised. EKAR avas 12. septembril 2000 lugejatele oma uued paremate töötingimuste ning arvutitega raamatukoguruumid.

Kui arvutite ja elektronandmebaaside arv, paljundusaparatuuride ja muusikaaparatuuri parem kvaliteet on pidama jäänud eelkõige nappide rahaliste ressurside taga, siis lugejate, aga ka raamatukogutöötajate informeerimisel raamatukogu(de) võimalustest tuleb raamatukogudel endil palju ära teha. Lisaks infoarbajate teavitamisele infolehtede, voldikute, välja-trükkide jm. kaudu, võiks kõne alla tulla spetsialistide individuaalne teenindamine, lähtudes konkreetsetest tema vajadustest. Rahulolematuse teenuste, komplekteerimise jm. valdkondadega annab põhjust enese-kriitikaks. Seega tuleb parandada ja täiustada lugejatele suunatud informatsiooni kättesaamise võimalusi uuritud raamatukogudes. Vajalik oleks täpsustada ja määratleda põhjalikumalt 6. detsembril 1994. a. kultuuri- ja haridusministri määruses nr. 18 "Teadus- ja erialaraamatukogude komplekteerimise alused ja plaan" kehtestatud komplekteerimistasandid ning jätkata ja parandada raamatukogudevahelist koostööd muusika- ja kunstialaste teavikute, andmebaaside jm. komplekteerimisel. Uuring näitas, et kõigil kolmel raamatukogul on täita oma roll muusika- ja kunstinformatsiooni valdkondades: RR on keskendunud laiemale lugejaskonnale (kunstide teabekeskust külastavad sagedamini õppejõud, heliloojad, kunstnikud, kriitikud, toimetajad, ajakirjanikud), EMAR ja EKAR on spetsialiseerunud rohkem üliõpilastele ja õppejõududele, omades tähtsust õpperaamatukoguna muusika ja kunstihariduse andmisel ja/või omandamisel.

TÖÖSTUSSPETSIALISTIDE INFOOTSIKÄITUMINE

AIKI TIBAR

TTÜR, teadur

1999. aastal läbiviidud tööstusspetsialistide infovajaduste uurimus (vt. RK 4/2000) koguti andmeid ka spetsialistide infootsikäitumise kohta. Küsitluses osales 27 spetsialisti 16 Eesti edukast ettevõttest.

Infovajaduse tunnetamisele järgneb tavaliselt informatsiooni otsimine, millega kaasnevaid toiminguid on võimalik kindlaks teha ja jälgida – seega ka uurida. Infootsinguga seotud tegevuste hõlmamiseks kasutan terminit **infootsikäitumine** (*information-seeking behaviour*, vt. Wilson 1994, 16). Infootsikäitumise uuringud käsitlevad näiteks tegureid, mis mõjutavad infootsingut, samuti informatsiooni hankimise viise ja allikaid.

Informatsiooni kindlaks tegemine ja kättesaamine

Ajapuudus on üks peamisi probleeme põhjustavaid tegureid. Spetsialistid märkisid, et informatsiooni vajatakse sageli kiiresti, ent selle hankimine võtab mõnikord aega. Ajanappus ei võimalda ka eri infoallikatest leitud informatsiooni läbi töötada ja süstematiseerida. Seda kinnitasid spetsialistide märkused: “pidevalt on ajapuudus, et infot läbi töötada ja süstematiseerida”, “info läbitöötamine võtab aega”, “infot on palju, tuleb selekteerida”.

Eelnevaga seostub **infomüra**, mille üle kurdeti nii informatsiooni otsimisel internetist kui ka teistest infoallikatest. Spetsialistid, kes jälgisid regulaarselt erialaajakirju, märkisid, et vahel on infoputus. Üks spetsialist väljendas end järgmiselt: “Info läbitöötamine võtab aega, kuna on palju müra!”

Peaaegu kõik küsitletud kasutasid interneti, seejuures märgiti, et suure infohulga tõttu on otsinguliiga mahukas, oluline on õige märksõna valik.

Spetsialistide põhiprobleemid seonduvad **informatsiooni laadiga**. Näiteks oli raske hankida informatsiooni konkurentide ja nende toodete kohta. Arendusjuht mööblitööstuse ettevõttest ütles: “Konkurendid ei anna välja spetsiifilist infot, nagu metoodilised materjalid, spetsiifilised nõuded.” Märgiti, et kuna info on spetsiifiline, siis ei saada seda nii palju, kui tahetakse. Soovitud info võib olla ka salatatud ja piiratult avaldatud.

Spetsialistidel sellistest ettevõtetest, kelle sihtturud asuvad Venemaal, puudub piisav info muudatustest seadustes või uutest arengutest, sest poliitiline ja majanduslik olukord Venemaal on ebastabiilne. Eesti seadusandluse jälgimise ja seaduste hankimisega on tekkinud probleeme kahel toiduainetööstuse spetsialistil: “Eesti seadusandlus ei ole vajalikul tasemel”, “raske on jälgida uusi seadusi ja muudatusi”.

Probleeme on esinenud ka standardite hankimisega. Üks spetsialist märkis: “Igal maal on erinevad standardid ja välisfirmadelt on neid raske kätte saada.” Spetsialistid, kes vajasisid Venemaa standardeid, leidsid, et neid on kergem ja odavam kohapealt tellida. Energeetikatööstuse osakonnajuhataja nentis: “Euroopa standardid annavad soovitusel, juhise, vanad normid reglementeerisid tegevuse rangelt; seega oleneb palju spetsialistist nende rakendamisel.” Tootmisdirektori asetäitja samast ettevõttest kurtis: “Elektritööd käsitle-

vaid Eesti standardeid on vähe,” ta arvas, et Euroopa standardid võiks üle võtta tõlkimata, see kiirendaks oluliselt tema tööd.

Toiduainetööstuse spetsialistidel oli raskusi turuinfo saamisega. Näiteks tundis marketingi- ja ekspordidirektor muret, et müügiinfo väljastpoolt Tallinna on puudulik ja info hankimine võtab aega. Tehnoloogiainsener avaldas kahetsust, et ettevõtte pole teinud turu-uuringuid, teadmaks tarbijate eelistusi toodete kohta. Toiduainetööstuse ettevõtetes oli veel probleeme ISO standardite ja protseduurireeglite rakendamisega. Samasuguseid probleeme esines ka mööblitööstuse ning elektrotehnika- ja elektroonikatööstuse ettevõtetes.

Spetsialistidel, kes tegelesid tooraine vm. materjalide hankimisega, oli raske teha valikut pakujate vahel või saada informatsiooni varustajate kohta. Probleeme esines just vahendajatega, kel turule tulles ei ole anda adekvaatset teavet pakutava kauba kohta.

Kolm küsitletud pidas raskeks suhtlemist välisfirmadega, sest viimased ei pea Eesti ettevõtteid arvestatavaks partneriks ning püüavad neid ainult ära kasutada.

Arvutispetsialistide probleemid olid pisut erinevad. Näiteks oli ühe ettevõtte infojuhil probleeme infosüsteemide kasutajatelt positiivse info (tagasiside) saamisega. Arvutinsener leidis, et eestikeelseid standardprogrammide kasutajajuhendeid on vähe ja need on napisõnalisid.

Mõned spetsialistid märkisid, et info otsimist ja kasutamist takistab vähene **keelteoskus**. Probleeme tekitas võõrkeelne erialatermino-

loogia. Toiduainetööstuse kvaliteedijuht mainis, et võõrkeelseid spetsiifilisi tehnoloogilisi protsesse käsitlevad dokumendid tõlgitakse eesti keelde tõlkebüroos.

Märgiti, et informatsiooni hankimine oleneb suurel määral spetsialistist endast, st. informatsiooni otsimise aktiivsusest, selle läbitöötamise suutlikkusest ja töö organiseerimisest.

Mitmed intervjueeritavad nentisid, et aeg-ajalt nad ei tea, kust informatsiooni otsida. Seega on üha suurenevas infotulvas oluline teada erinevaid infootsivõimalusi ja infoallikaid, samuti seda, et raamatukogutöötaja oskab vastata päringule või suunata infovajaja vastava infoallika juurde.

Wilson (1999, 252) märgib, et infootsikäitumist mõjutavad nii isiklikud, rolliga seotud kui ka ümbritseva keskkonna tegurid. Ka käesolev uuring näitas, et need tegurid võivad takistada infootsingut.

Ettevõttevälise informatsiooni hankimine

Uuringu käigus keskenduti ettevõttevälise informatsiooni hankimisele, kuna see on raskemini kättesaadav kui ettevõttesisene informatsioon. Ettevõttevälise informatsiooni hankimiseks kasutati isiklike kontakte, trükiallikaid, elektroonilisi infoallikaid, samuti teisi asutusi ja organisatsioone.

Isiklikud kontaktid, n.-ö. otsekontaktid olid olulised tarnijatega, ka välisfirmade ja koostööpakkujatega suhtlemisel. Välisfirmade külastamine aitas omandada teiste ettevõtete kogemusi ja andis teavet uute toodete ja tehnoloogiate kohta. Välisfirmade abi ja vastavaid abiprogramme on kasutatud Eesti ettevõtetes kvaliteedi- ja keskkonnajuhtimise süsteemide juurutamisel. Aktiivne infovahetus koostööpartneritega võimaldab võrrelda töötulemusi ja vahetada kogemusi.

Ettevõtetel on materjalide, seadmete jm. hankimisel välja kujunenud sidemed kindlate tootjate ja tarnijatega. Uute materjalide pakujad annavad ka vajalikku teavet. Välismaal pakuvad näiteks toidu-

ainetööstuse suurte ettevõtete uurimiskeskused ise püsiklientidele informatsiooni.

Isiklike kontaktide loomisel ning informatsiooni hankimisel ja vahetamisel on suur tähtsus messidel ja näitustel. Seal näidatakse oma ettevõtte toodangut ning tutvutakse konkurentide toodete ja uue tehnoloogiaga.

Trükitud materjalidest kasutasid spetsialistid kõige enam ajalehti, ajakirju, erialaseid käsiraamatuid, ametlike väljaandeid, standardeid ja Euroopa Liidu direktiive. Neid ostetakse ka ettevõttesse. See, et "Riigi Teatajat" ja tööks vajalikke standardeid hankisid kõik ettevõtted, näitab seadusandluse ja standardiseerimisalase informatsiooni tähtsust tööstusettevõtetes. Patendiinformatsiooni vajasid tootearendusega tegelevad spetsialistid.

Enamik spetsialiste kasutas **elektroonilisi infosüsteeme**. Internetti peeti universaalseks infoallikaks, kust otsiti informatsiooni konkurentide, nende toodete, tehnoloogiate, standardite jm. kohta. Interneti kaudu telliti ka raamatuid. Vähestes ettevõtetes leidis elektroonilisi infoallikaid (teatmeteosed, konverentsi- ja messimaterjalid) CD-ROM-idel; energeetikatööstuse ettevõttes oli Eesti õigusaktide andmebaas.

Asutuste ja organisatsioonide teenuseid kasutati informatsiooni kogumisel välisfirmade, turgude, seadusandluse, messide, koolituse jne. kohta. Spetsialistid pöördusid informatsiooni hankimiseks järgmistesse asutustesse ja organisatsioonidesse: Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Eesti Tööandjate ja Tööstuse Keskliit, ministerruumid, majandusharuliidud, statistikaamet, standardiamet, patendiamet jm. ametid, teadusasutused ja kõrgkoolid, konsultatsiooni-firmad, koolitusfirmad, raamatukogud jne.

Mitmel ettevõttel (energeetikatööstus, keemiatööstus, mööblitööstus) oli koostöö TTÜ-ga koolituse alal – üliõpilased käivad vastavates ettevõtetes praktikal ja hiljem lähevad sinna tööle. Ülikoo-

lidega suhtlesid tihedalt ka toiduainetööstuse spetsialistid (konsultatsioonid, kursused).

Spetsialisti infootsikäitumist mõjutavad ka tema varasemad harjumused ja taust. Näiteks üks teaduskraadiga energeetikatööstuse spetsialist, kes on varem töötanud Teaduste Akadeemia süsteemis, kasutas pidevalt Eesti Akadeemilist Raamatukogu.

Spetsialistidel tuleb tööks vajaliku informatsiooni hankida mitmest allikast. Näiteks tootearendusjuht transpordivahendite tootmise ettevõttest võrdles informatsiooni hankimist mosaiigi kokkupanekuga. Uute tehnoloogiate grupijuht elektrotehnika- ja elektroonikatööstusest märkis: "Spetsiifilisele informatsioonile on ligipääs sageli raske ja tervikliku pildi loomiseks on informatsioon vaja kildhaaval kokku korjata ning otsustamine toimub saadud informatsiooni alusel. Seega ettevõtte edukus baseerub informatsioonil." Ta oli veendunud, et "...kui informatsiooni asukoht on teada, siis kätte saab alati; põhiprobleem on otsingusüsteemis, et orienteeruks valdkonnas, kust saab otsida."

Raamatukogude kasutamine

Vaadelduist kahel, energeetikatööstuse ja ühel transpordivahendite tootmise ettevõttel on oma raamatukogu. Paremas seisukorras on esimese raamatukogu, kuigi viimastel aastatel on lugemissaal likvideeritud ja komplekteerimissummat vähendatud. Transpordivahendite tootmise ettevõtte raamatukogu eelarvet vähendati tunduvalt 1990-ndate aastate jooksul, ka ei suutnud raamatukogu kohendada komplekteerimisallikate muutumise. Uuringu läbiviimise ajal tegeldi raamatukogu lähema arengukava koostamisega. Nende asutuste küsitletud spetsialistid pidasid raamatukogu olemasolu kohapeal väga vajalikuks.

Teadus- ja erialaraamatukogude kasutamine oli enamasti juhuslik. Kõige rohkem nimetati Eesti Standardiraamatukogu ja Eesti Rahvusraamatukogu, seejärel TTÜ Raamatukogu, Eesti Akadeemilist

Raamatukogu ja Eesti Patendiraamatukogu ning ühel korral Tartu Ülikooli Raamatukogu. Ainult kolm spetsialisti kasutas teadusraamatukogu regulaarselt. Ühes transpordivahendite tootmise ettevõttes töötas spetsialist, kes külastas pidevalt Patendiraamatukogu ja hankis teistegi jaoks patendiinformatsiooni. Elektrotehnika- ja elektroonikatööstuse ettevõttes leidis aga spetsialist, kes külastas järjekindlalt Standardiraamatukogu ja hankis kõigile vajalikke standardeid.

Keemiatööstuse ettevõtte infojuht märkis: "Raamatukoguteenus pole välistatud, kui on käsil pikemaajalised projektid, kui aga infot on vaja kiiresti, siis kasutan Interneti." Kvaliteedijuht tekstiilitööstuse alal nentis samuti, et kui probleemile on vaja leida lahendus kohe ning raamatukogusse pole aega tulla, siis kasutab ta informatsiooni otsimiseks ja vajalike raamatute tellimiseks interneti.

Põhjusi, miks spetsialistid raamatukogude teenuseid ei kasuta, oli mitmeid. Tarbitakse teisi usaldusväärseid ja tuttavaid allikaid; eelistatakse isiklikke kontakte; puudub teave raamatukogude ressurssidest ja teenustest; raamatukogude kasutamiseks ei ole piisavalt aega; raamatukogude asukoht ei ole soodne; leitakse, et infot teistest allikatest saab küllaldaselt; puudub ettevõtte juhtkonna toetus regulaarsele raamatukogus käimisele.

Uuringu läbiviimise ajal tutvustati küsitlutele TTÜR-i infoteenuseid ja erialainfo allikaid. Nad leidsid raamatukogu ajakirjade nimestikust oma erialal huvipakkuvaid nimetusi. Lisaks vastati ka spetsialistide päringutele, mis näitas, et raamatukogul on vastavaid inforesse.

Uuring näitas, et spetsialistide infootsikäitumisel on sarnasusi tulemustega, mis on selgunud varasemates uuringutes: informatsiooni vajatakse kiiresti, selle läbitöötamiseks ja süstematiseerimiseks ei ole piisavalt aega. Paljudel juhtudel on informatsiooni hankimisel tähtsal kohal isiklikud kontaktid. Tippjuhi ja kõrgema taseme juhtide jaoks oli oluline informatsiooni (infoallika) kvaliteet, nii nagu selgus ka Auster ja Choo (1994) uuringus. Otsuste tegemiseks on juhtidel vaja õigeaegset ja täpset informatsiooni.

Kasutatud kirjandus

Auster, E., Choo, C. W. How senior managers acquire and use information in environmental scanning // Information Processing & Management. Vol. 30 (1994) no. 5, p. 607–618.

Wilson, T. Information needs and uses: fifty years of progress? // Vickery, B. C., ed. Fifty years of information progress: a Journal of Documentation review. London: Aslib, 1994, p. 15–51.

Wilson, T. D. Models in information behaviour research // Journal of Documentation. Vol. 55 (1999) no. 3, p. 249–270.

KIRJETE KONVERTEERIMISE PROJEKT

SIGNE TÕNISSON,
MIHKEL REIAL

RR

1999. aastal käivitus Rahvusraamatukogus aastatel 1945–1991 Eestis ilmunud raamatute kirjade konverteerimise projekt.

Projekti eesmärk on Eesti raamatukoguvõrgu konsortsiumi ELNET raamatukogudes leiduvate teavikute otsing arvuti võrgu kaudu. See võimaldab lugejatel kasutada olemasolevaid ja tulevikus arendatavaid otsingumeetodeid. Teiseks soovitakse lihtsustada raamatukogu lugejateeninduse korraldamist, kaotades kahekordse otsimisvajaduse elektroonilises ja kaartkataloogis.

Kaartkataloogi konverteerimistöö valiti prioriteediks Eesti rahvusbibliograafia. RR-is on 1992. aastast kataloogitud raamatuid jooksvalt omaloodud infosüsteemi abil ning need andmed on siiratud uude ühtsesse andmebaasi.

Rahvusraamatukogu konverteerimistalitusel läbiviidava projekti ülesandeks on aastatel 1945–1991 Eestis ilmunud raamatute kirjade konverteerimine masinloetavalt USMARC formaati ja sisestamine INNOPAC-i baasil loodavasse elektronkataloogi.

Konverteerimistööd toimuvad märgitud aastatel välja antud "Raamatukroonikate" ja RR-i peakataloogi andmete põhjal.

Aastate 1945–1991 kohta on "Raamatukroonikates" ligi 90 000 kirjet. Pärast algandmete analüüsi valiti kirjade konverteerimise meetodiks käsitsisestus arvutisse. Kataloogikaartide kvaliteet ja kaartide trükkimisaegsed kirje reeglid ei vasta infosüsteemi INNOPAC kirje vormingu USMARC nõuetele, mis tähendaks kaartide skaneerimise puhul väga suurt käsitsiparanduse mahtu. Kaardilt sisestatavale infole lisatakse märksõnad ja liigitatakse UDK liigitustabeli alusel.

Iga konsortsiumi liikmesraamatukogu lisab kirjele eksemplarikirje vastavalt eksemplaride leidumusele. Raamatud varustatakse lugejateeninduse hõlbustamiseks vötkoodi kleepsudega. Sisuliselt tähendab see, et konverteerimise käigus viiakse raamatukogudes läbi selle perioodi raamatute inventuur: eelarvutuste järgi on raamatueksemplaride üldarv konsortsiumi raamatukogudes 1–1,5 miljonit. Seega sisestatakse andmebaasi üle ühe miljoni eksemplarikirje.

Projekt kestab kolm aastat (1999–2001).

Tööde keskus asub Rahvusraamatukogu konverteerimistalituses. Projektis osalevad kõik ELNET Konsortsiumi raamatukogud, lisades elektronkataloogi kirjetele eksemplariandmeid. Juhiks on RR-i konverteerimistalituse juhataja Signe Tõnisson.

Projekti rahastatakse ELNET Konsortsiumi kaudu ja RR-i eelarvest. Esimene taotles konverteerimiseks raha mitmelt fondilt ja sai kaks stipendiumi. Avatud Eesti Fond eraldas vastavaks tööks 538 000 krooni.

A. Melloni fond andis 2,5 miljonit krooni mitme konverteerimisprojekti finantseerimiseks. Konkreetse projekti kulusid kaetakse vastavalt vajadustele, arvestuslikult kulub tööks 1,5 kuni 2 miljonit krooni.

Konsortsium katab eelkõige kirjete sisestamise, sisestatud kirjete kontrolli ja projekti juhtimise kulud.

Rahvusraamatukogu tasub andmete ettevalmistamise ja raamatute vöötkoodikleeviste varustamise summad.

2000. aasta septembriks oli sisestatud ~79 000 kirjet, lisatud oli ~394 354 eksemplarikirjet.

EELKATALOOG CIP

SILVI METSAR,
RIIN OLONEN

RR

Käesoleva aasta jaanuaris alustati Rahvusraamatukogu rahvusbibliograafia keskuses teavikute eelkataloogimist. Nüüdseks on valminud ka eelkataloogi väljund internetis. Alates oktoobrikuust on võimalik kasutada seda aadressil <http://helios.nlib.ee>

Mis on eelkataloogimine?

Eelkataloogimiseks (ingl. K. CIP – *Cataloguing in Publication*) nimetatakse teavikute kataloogimist kirjastustelt ja toimetustelt saadud bibliograafiliste andmete põhjal enne teaviku ilmumist. Eelkataloogi koostamise tingimuseks on standardnumbrite ISBN või/ja ISSN olemasolu teavikus. Eelkataloogi eestipärane nimetus on *ilmuma hakkavate teavikute kataloog* (IHTEK).

Miks on eelkataloog kasulik?

Eelkataloogimise väärtuseks on operatiivse infovahetuse soodustamine raamatukogude, kirjastuste ja toimetuste, raamatuvahendajate ning lugejate vahel. Eelkataloogist on kasu eelkõige raamatukogudel – tekib võimalus kontrollida sundeksemplaride laekumist, planeerida teavikute komplekteerimist, teavitada lugejaid ilmuva hakkavast kirjandusest. Eelkataloogimine täidab samuti ärilisi eesmärke, võimaldades raamatukauplustel hankida teavet ilmuma hakkavate teavikute kohta, kirjastustel vältida aga teavikute dubleerivat väljaandmist jms.

Kuidas eelkataloog moodustub?

Eelkataloogimine on seotud Rahvusraamatukogus asuvate ISBN-i ja ISSN-i rahvuslike keskuste tegevusega. Kirjastajad ja toimetajad, kes hangivad enne teaviku ilmumist oma väljaandele ISBN- või ISSN-tunnuse, edastavad samas esialgse informatsiooni ilmuva hakkava väljaande kohta. Informatsiooni edastatakse ISBN-i või ISSN-i keskusele kas telefoni, faksi, e-posti, kirja, RR-i koduleheküljele lisatud ISBN-i või ISSN-i saamise elektroonilise taotluse täitmise teel. Informatsiooni ilmuvast saab hankida ka kirjastuste kataloogidest. Seega on eelkirjes esitatavad andmed ebatäielikud ja vajavad edaspidist korrigeerimist. Nende esialgsete andmete alusel koostatakse teaviku eelkirje ELNET Konsortsiumi elektronkataloogi. Eelkirje tunnuseks on vastav märkus kirjes.

Teenus on tasuta.

On ilmunud uus Eesti standard

EVS-ISO 11620:2000 Informatsioon ja dokumentatsioon Raamatukogutöö tulemuslikkuse indikaatorid

Standard sisaldab raamatukogutöö tulemuslikkuse indikaatorite termineid ja määratlusi, samuti indikaatorite ning nende saamiseks vajalike andmete kogumise ja analüüsi lühikirjeldus.

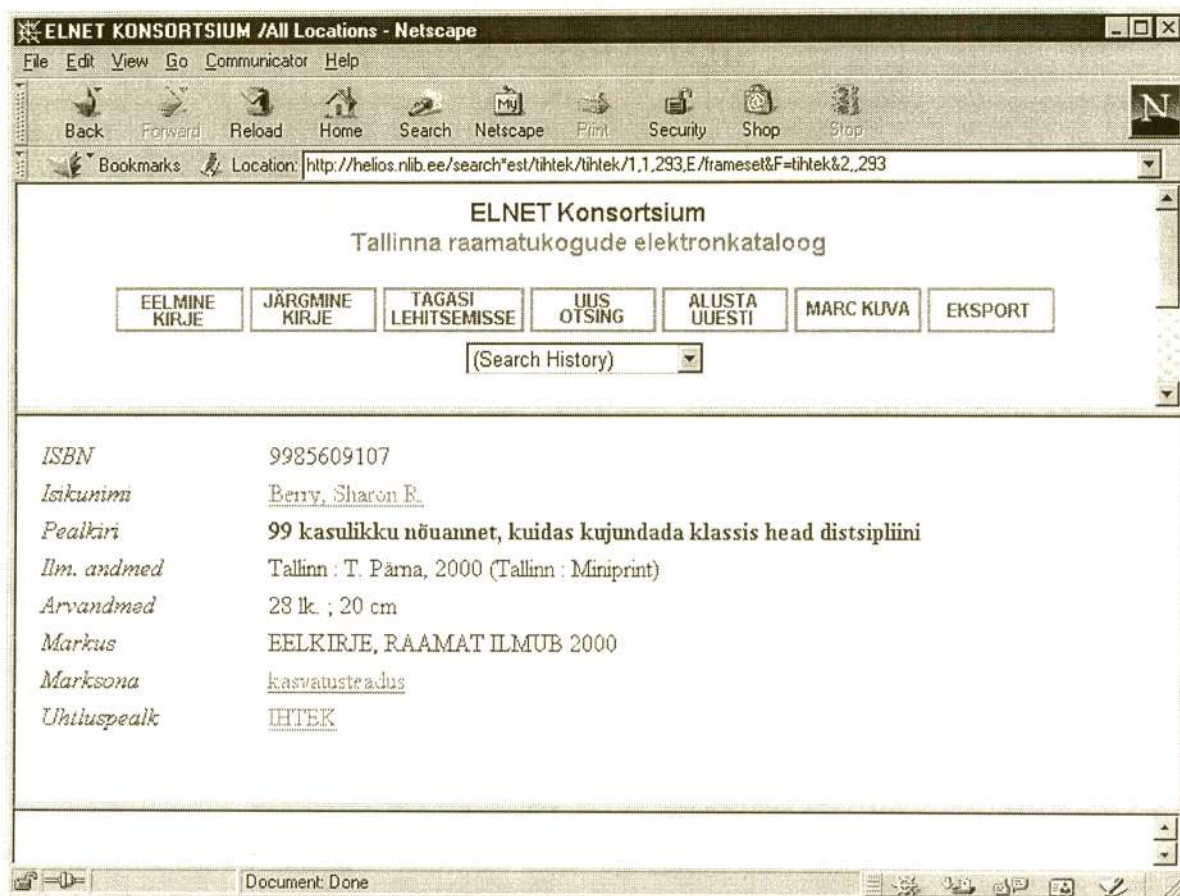
Standardit saab osta Eesti Standardikeskusest:

Aru 10, Tallinn 10317
tel. 651 9210
faks 651 9220
e-post: kadri@evs.ee

Hind 176 krooni

Milliseid andmeid eelkirje sisaldab?

Autor	Arvandmed	Märksõna
Pealkiri	Sari/Seeria	Ilmumisaeg
Kordustrükiandmed	ISBN	Hind (orienteeriv)
Ilmumisandmed	ISSN	

Kuidas kataloogis otsingut sooritada?

ELNET Konsortsiumi elektronkataloogi sisestatud eelkirjete seas täpsustava otsingu tegemiseks kasutage käsklust <Piira/Järjesta>. Kirjeid saab otsida teaviku autori, pealkirja, märksõna, ilmumisaasta, keele ja kirjastuse/toimetuse nime järgi. Eelkirjete otsinguks ISBN- või ISSN-tunnuse järgi andke käsklus <Alusta uuesti> ja avanevast otsingumenüüst valige <Otsingud numbrite järgi>. Samas otsingumenüüs asub ka viide eelkataloogi naasmiseks.

Kui kaua püsib eelkirje ELNET Konsortsiumi elektronkataloogis?

Kui teavik on ilmunud ning saabunud Rahvusraamatukogusse, koostatakse teavikule eelkirje põhjal täiskirje. Täiskirje koostamisel kontrollitakse ja täiendatakse teaviku bibliograafilisi andmeid teaviku alusel. Täiskirjed kajastuvad ELNET Konsortsiumi elektronkataloogis, väljaannetes "Eesti Rahvusbibliograafia. Raamatud" ja "Eesti Rahvusbibliograafia. Perioodika" ning võrguväljaandes "Uued Eesti Raamatud".

Kuidas on korraldatud CIP teistes riikides?

Eri riikides on eelkataloogimisel kasutusel mitmeid

variante ja mudeleid. CIP-kataloogimine on hästi organiseeritud USA-s, Kanadas, Austraalias, Saksamaal, Inglismaal, Soomes jm.

Soomes ei koostata saadaval ehk müügil olevate raamatute kataloogi (ingl. k. BIP – *Books in Print Catalogue*) ning seda asendab eelkataloog rahvusbibliograafia andmebaasis *Fennica* ja CD-ROM-il. CIP-süsteemis osalevad kirjastajad, ülikoolide raamatukogud, raamatute hulgemüüja Kirjavälitys OY ja raamatukogusid teenindav kommertsfirma. Osalevate asutuste vahel on sõlmitud koostööleping. Monograafiade eelkirjete koostamisel *Fennica* andmebaasi on Soomes tööjaotus – see toimub Soome rahvusraamatukogu (Helsingi Ülikooli Raamatukogu) ja Soome teiste ülikoolide raamatukogude koostööna, kuna ISBN-tunnuste jagamise kohustus oma ülikoolide väljaannetele on antud ka ülikoolidele raamatukogudele. Jätkväljaannete eelkirjed koostatakse tsentraliseeritult ühes kohas – Soome Rahvusraamatukogus, kus tegutseb ka Soome ISSN-keskus. Ka jätkväljaannete eelkirjed sisestatakse *Fennica* andmebaasi.

Nagu paljus muuski rahvusteavikutega seonduvas, oleme ka eelkataloogimisega seotud tegevuse korraldamisel eeskujuga võtnud oma põhjanaabritelt.

ESIMENE EESTI ENTSÜKLOPEEDIA – 100

TIIU REIMO

EAR

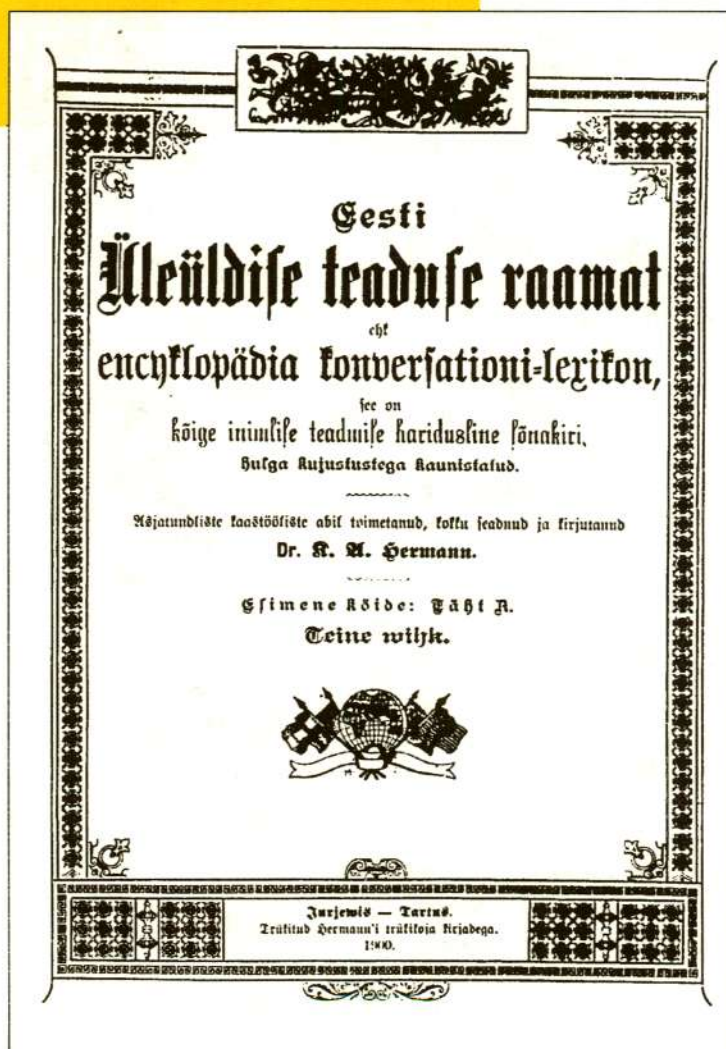
Esimese üleskutse eestikeelse entsüklopeedia väljaandmiseks avaldas ajaleht "Eesti Postimees" 1884. aasta 12. detsembril. Kavan-
datud "Üleüldise teaduse raamat" pidi ideekohaselt "...kõigi tähtsate kohtade, suurte meeste, kuningate, keisrite, maade, merede, järvede, jõgede, mägede, linnade, riikide, elajate, puude, kiwide, lugemata hulga muude asjade üle..." teadmisi jagama. Suurteose valmimiskuludeks arvestati 10 000 rubla, mis loodeti koguda ettetellimiste teel, arvestades ühe raamatu hinnaks kümme rubla. Anonüümse üleskutse taga seisis 1880. aastal Leipzigi ülikooli doktorikraadiga lõpetanud Karl August Hermann, üks rahvusliku liikumise mõõna-
perioodi silmapaistvamaid ja aktiivsemaid kultuuritegelasi.

Entsüklopeedia koostamise idee leidis laialdast vastukaja ja sel teemal ilmus arutlusi kuni 19. sajandi lõpuni. Esitati nii poolt- kui ka vastuväiteid, mitmeid polemiseerivaid kirjutisi avaldas ajaleht "Olevik". Selles oli kindlasti oma osa ajalehe toimetajal Ado Grenzsteinil, kes 1884. aastal oli avaldanud "Eesti Sõnaraamatu" umbes 1600 uue sõna selgitusega ning teise trüki aasta varem ilmunud vene- ja eestikeelsetest matemaatika-terminitest pealkirjaga "Kõige tarvilikumad vene-eestikeeli Sõnad rehkendamise algusõpetuse tarwis". Põhilised raskused leidis "Olevik" olevat eesti rahva üldises

vaesuses, eestikeelse terminoloogia puudulikkuses ning Karl August Hermann sobimatuses üksi nii mahuka teose toimetaja-ametisse.

K. A. Hermann vastaste vastuväited ei kohutanud – asudes aktiivselt tegutsema kirjastajana (1886. aastal ostis ta Tartus trüki-koja ning hakkas välja andma ajalehti "Postimees" ning "Laulu ja Mängu Leht"), lootis ta hankida kapitali oma suurteose väljaandmiseks. Majanduslik jõukus oli aga visa kasvama ning alles 1899. aasta 16. detsembril teatas "Postimees", et "Eesti üleüldise teadus-

raamatu ehk konversationsi-leksikoni väljaandmise mõte on teoks saamas". Raamat pidi ilmuma viiekuue aasta jooksul 12 vihikus, ettetellimine aastaks maksis 4–5 rubla. Koostajana nimetati teates dr. Karl August Hermann. Seegi kord tekitas teade hulgaliselt vastuväiteid: taas rõhutati eestikeelse terminoloogia puudulikkust – Hermann loodud sõnad ei kõlbavat, leidis kooli- ja haridustegelane Nikolai Kann; puuduseks peeti ka Hermann soovi kogu ettevõtmist endiselt üksinda juhtida. Leiti koguni, et eestikeelset entsüklopee-

diat polegi vaja, kuna võõrkeelsed teatmeteosed on olemas. Autor ise kirjeldas raamatu ümber tekkinud vaidlusi kirjutises "Eesti Üleüldise Teaduse raamatu ajalugu" järgmiselt:

"Mina, kes terwel elu ajal olin kirjamees olnud, ei olnud siiski mõne mehe arwates küps asja ette wõtma. Mulle tuli enam kui üks kiri, milles mulle mõttetarkuse ja -teaduse põhjal püüti näidata, et ma seks kõlblik ei olla. Saksamaa mehed, kes Brockhausi lexikoni kirjutawad, oliwad Saksa ülikoolidest läbi käinud, Wenemaa mehed, kes Большая энциклопедия kirjutawad, on Wene ülikoolidest läbi läinud. Mina olen nii hästi Wene kui Ungari ja Saksamaa ülikoolis õppinud, selle pärast ei kõlba ma mõne mehe arwates enam Eesti keeli raamatut kirjutama. Mis teha! ... Meil eestlastel on see wiga wist orjapõlwest juba külge jäänud, et me üksikeisest ja suguwenna tööst küllalt lugu ei pea."

27. juulil 1900 teatas "Eesti Postimees" esimese vihiku ilmumisest, septembri lõpus ilmus ka teine vihik. Johannes Voldemar Veski arvustus uuele teosele ajalehe "Rahwa Lõbu-leht" detsembri- numbris oli vägagi kriitiline ning juhtis tähelepanu tõsistele puudustele: *wead teadustes* (faktivead), *trükiwigade rohkus*, *wankuwuse-wead* (ebatäpsused), *üksteise wastu käiwad mõtted* (vasturääkivused), *kentsakad ja mõtteta ütelled* (nonsensid) ja *hooletu teistest keeltest tõlkimine*. J. V. Veski sõnul täitsid raamatu veerge "...asjata ruumiraiskawad wahesosad ja sagedased kahe-, kolme-, isegi wiie-kordsed mõttekordamised; aga seda, mis õigus oleks "Üleüldise teaduse raamatu" veergudelt otsida, ei leia säält igakord mitte."

Majanduslikest raskustest ja eesti haritlaste kriitilisest suhtumisest hoolimata jätkas Karl August Hermann tööd ning suutis aastatel 1900–1904 välja anda entsüklopeedia 1. köite 12 vihikut (täht A)

748 lehekülje ning rohke pildimaterjaliga.

Enamik artikleid oli ajaloo ja geograafia valdkonnast, eriti palju leidis materjali Euroopa väikelinnade kohta. Rohkesti oli ka elulugusid, kuid needki kirjeldasid eestlaste jaoks enamasti ebaolulisi ja tundmatuid isikuid laiast maailmast. Hoopis vähem pöörati tähelepanu tehnikale ja loodusteadustele. Terminoloogia puudusel üritas K. A. Hermann ise vajalikke sõnu luua (näit. *kondikawa*, *kondikere* ehk *luuvõre* (skelett), *söögilõõr* (söögitoru), *õhu-olu* (kliima)), mõnikord ka sõnade ladina või saksakeelset kirjaviisi eesti keelde üle kanda (näit. *assimi-*

Illustratsioonid märksõnale "Amerika".

latio, auctor, Asphalt, Arithmetik, Askese, Asyl). Seletusedki olid tihti peale pikad ja keerulised, mis viitavad sellele, et koostaja tõlgitud materjali lihtsamalt selgitada ei osanud. Olgu siinjuures näitena esitatud märksõna *analytine geometria*, mida Hermann avab alljärgnevalt:

"*Analytine geometria* (lahustline maamõõtmine). Iga functioni võib ära kujestada. Tema kuje on curve (kõwerus) või lagedus (platt). Functionide kujestamine tasadikul (lagedikul) või ruumis on coordinatide methodi põhjusline (fundamentaline) ülesanne analytisest geometriast, mis Cartesius 1637 üles leidis. See teaduse olu on

armastuse nooteks. mõige rohken lei-
dub neid liwa Dberiteinis ja Killer-
thalis, Siebenburgis, Genlon-il, Pra-
filias ja V. America Marus-täärul. Teda
rorwitati eme leiua-eheteks, kuid 1860
iaadil loetakse teda kõige tallimate
siuide jettä.

Nr. 22. California indiaanlane
väh-ehetä.
(Amerikas.)

Amga on Aldan-i jõe u. 1000 wersta
pikk haru Ida-Siberis Jakutsi guber-
nangus, sama nimega mägede läbi Alda-
niit lajuu.

Nr. 23. Taimi indiaanlane.
(Amerikas.)

Amguisaja Hoboda on Amga jõe
kaldal olev linnale u. 2500 in., kes
Wene tõugu, kuid on hakanud Jakuti
keelt rääkima.

Amgo ehk Amdo on maa Tiberis
Altas, muist Hiina Siu-nitu osaga ühes:
maa elanikud kõnelwad segakeelt, kõige
rohkem Hiina oma. Siin on Bööchima
müidse Buddha niu põhjendaja kodu.
Baiju Buddha koolitrid leidub siin.

Amguu ehk Ghöngum on Amuri jõe
haru Ida-Siberis, u. 700 wersta pikk.
— Selle kaldal elab rahwa juugu, keda
wenelased amguu;ideks hüüawad, kellest
aga aga la Amuri kaldal ajub. Reid
on seni wähe muritud.

Nr. 24. Caraquane indiaanlane.
(Amerikas.)

Amhara, Abessinia oia Tana järwe
ümber kstnaal, kus Abessinia päälinn
Goudar sejab, on Semi juugu sama
nimeie rahwa aiuseht Abessinias. See
maa oli wiimastel aastatadadel kuni
1852 hierit, kuid niin. aastal heitis

Nr. 25. Uuri juugu indiaanlane.
(Amerikas.)

juuge staja ehk Theodor II. ta enese alla
ja tegi ta suure Abessinia riigi kstpaigaks.
Amhara keel on weel wraagu Abes-
sinia lüninga kaja ja riigi kõige kõnelba-
wam läbitäimise keel, mida la Sijoa
osas räägitakse ja mõistetakse, kua ida-
wõhjas Tigre keel kõnelbada on. Amhari
keel on la nleilbise Abessinia kirjakel.
ja temas on hull niu, arstiteaduse, aja-
loo ja müid raamatuid kirjutatud, kua

uuemal ajal determinantide arvenõuu läbi tugewa toe leidnud, mis teadlased Plücker, Cayley, Hesse, Clebsch, Jordan ja Königsberger täiendasiwad."

Paremini õnnestusid humanitaarsed artiklid, eriti koduselt tundis autor end antiikmaailmas. Tänuväärne oli idee lülitada entsüklopeediasse materjali ka Eesti kohta. Esimesest köitest leiame märkõnad *Aa, Aakre, Aaspere, Abro* ehk *Abroka, Agima, Ainaste, Anikavere, Annikwere, Antsla, Araste, Arukiila, Arula, Arusaare, Asseri, Astuvere, Audru, Avaste* ja *Avinurme*,

teise köite esimesest vihikust *Baltia, Baltiski* ja *Bär* (Baer). Külade ja valdade kohta esitatud materjal oli mahult ja informatiivsusest siiski väga erinev, ulatudes mõnest reast kuni poole veeruni.

Teise köite koostamine ja väljaandmine viibis majanduslikel põhjustel üle aasta ning selle esimene vihik ilmus ajalehe "Valgus" lisana 1906. aasta augustis. Köide pidi sisaldama tähed B, C, D, E, kuid ilmus vaid kaheksa ühepögnalist annet, kokku 64 lehekülge märksõnadega "B-Brasilia ühiswabadoosused".

Samal aastal ajakirjas "Eesti Kirjandus" ilmunud arvustus Jaan Jõgeverilt oli sõna otseses mõttes hävitav. Jõgever ei olnud rahul ei raamatus kasutatud kirjaviisi ega ka terminitega ning leidis, et "Terwetel inimestel on teda selle pärast tarwitada raske, aga suurt kahju sellest ei ole, sest sisugi poolest lubab raamat haledaks paberimäärdeks jääda. Pikemalt temast kirjutada oleks asjata ruumi raiskamine, olgu siis et edaspidistes annetes keel ja kirjaviis pisutki ajakohasemaks muutuwad." Edaspidiseid andeid aga enam ei tulnudki. Erimeelsused eesti haritlastega, kaastöölise nappus ja ostjate puudus sundisid ettevõtmise pooleli jätma.

Edukamalt kulges esimese entsüklopeedia väljaandmine Lätis. 36 vihikuna kavandatud teos hakkas ilmuma 1891. aastal. Valmis sai 27 vihikut, 1898. aastal jäi seegi väljaanne pooleli.

Eestis kulus veel 30 aastat, enne kui haritlaskond end küllalt tugewana tundis üldrahvalikku suurteost välja andma. 1930. aasta 7. augustil kiitis kirjastuse "Loodus" juhatus heaks "Eesti entsüklopeedia" väljaandmise kavatsuse ja moodustas ettevalmistustöödeks komisjoni eesotsas Richard Kleisiga. Karl August Hermann'i saja aasta tagust esimest katsetust tuleb hinnata väärtuslikuks eeskätt julge idee ning entusiastliku ettevõtmise poolest.

Artikli kirjutamisel on faktiandmetes toetunud E. Pillau artiklile "Esimestest katsetustest "Eesti nõukogude entsüklopeediani" // Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised, vihik 234. Tartu, 1969, lk. 357-385.

411

üksnes piibel ja mõned muud raamatud ta trükitud on. See keel on Hebra keelega sugulane, kuid on endiseist puhulest väga palju kaotanud ja täis Hebra, Arabia ja ümberkaudiste Aafrika rahwaste keelte sõnu. Sakka teeles andis tema üle Brätorius grammatika „Die

Nr. 266. Tulemisi Ingu indiaanlane. (Amerika.)

Antharische Sprache" Berlinis 1878-79 2 jagu ja prantslane A. d'Abbadie Parisis 1881 sõnaraamatu Dictionnaire Amaranne-Français wälja.

Amerik. Inglise mitme mehe nimi, tekket nimetane: 1. Lord Jeffery A. Inglise ülem sõjapäälit. Amerika sõjati

Nr. 257. Porotudi Ingu indiaanlane. (Amerika.)

fõige tutwam, 1717-1797. — 2. William Pitt Carl ja A. elas 1773-1857, oli taadik Hiinas ja wõitles India abitaningana Birma wastu. Kuul Aasiat Inglise alla wõideti.

Amerik. taanbafim sama nimega maa ofas Briti Birmas Indias Salvõni joe luus. 1826 inglastele itusfal terwet kohal alutarud ja leed Wä järel nimetatud.

oli tal juba u. 20,000 in. Ümberkaudsel föõrimaal asub u. 200,000 birmanlast 39,348 rkl. vimal. — Sama nimega linn on ka P. Amerika Massachusetts-i loõstuses Bostoni naabruses, u. 50,000 in. Vinnas on linn ja õpetlik loõbusteadusline kogu, mis 1821 põhjendand.

Nr. 258. Botagantane. (Amerika.)

Amerika, grahwiproua Amerik'i aunts nii nimetatud lastewõlgu kama-wilja kandjate caesakpiniaceede seltsa loetud, leidub tamarindade dundesje arwatud, ühes ainas luus Ida-Indias väga torede puu näol.

Nr. 259. Tulemas taanlane. (Amerika.)

Amiant, maalina ehk mäelina, ta kiviilma hüüud, kannab weel asbesti nime, on oma fiidilise oleku pärast lina nime jaanud, aga ei ole loow, waid on kivi ehk mineral. Ta on juulise tarwa jamaastest kristalitest loow, ta päris omakaal on 2., tarw on wagu fiidil. Teda wõib leiduda ja tetrada, ja selle pärast saab

Illustratsioonid märksõnale "Amerika".

EESTI RAHVA-, ERIALA- JA TEADUSRAAMATUKOGUD 1999. AASTAL

	Rk-de arv	Teenidus-punktide arv	RAAMATUKOGU TÖÖTAJAD											
			Raamatukoguhoidjaid											
			Kokku ametis 31. 12.	Ametis 31. 12.	% töötajatest	Hariduse järgi								
						Ülikooliharidus			Rakenduskõrgharidus			Keskharidus		
						Kokku	R-kogundus-haridus		Kokku	R-kogundus-haridus		Kokku	R-kogundus-haridus	
Kokku	% rk hoid-jatest	Kokku					% rk. hoid-jatest	Kokku		% rk. hoid-jatest				
Rahvaraamatukogud														
1. Tallinn	25	26	169	129	76,3	83	69	53,5	3	3	2,3	39	18	14,0
2. Kohtla-Järve	11	17	76	54	71,1	17	11	20,4	3	1	1,9	33	20	37,0
3. Narva	4	4	73	51	69,9	26	23	45,1	0	0	0,0	25	22	43,1
4. Pärnu	6	10	52	40	76,9	24	15	37,5	3	3	7,5	13	9	22,5
5. Sillamäe	2	3	23	18	78,3	14	6	33,3	0	0	0,0	4	4	22,2
6. Tartu	5	20	136	107	78,7	63	30	28,0	9	9	8,4	35	17	15,9
7. Harjumaa	63	69	146	106	72,6	44	27	25,5	0	0	0,0	60	28	26,4
8. Hiiumaa	10	11	25	22	88,0	6	3	13,6	0	0	0,0	15	8	36,4
9. Ida-Virumaa	36	38	72	57	79,2	15	12	21,1	2	2	3,5	40	19	33,3
10. Jõgevamaa	31	35	61	55	90,2	16	10	18,2	6	6	10,9	33	22	40,0
11. Järvamaa	36	42	68	59	86,8	22	15	25,4	0	0	0,0	37	17	28,8
12. Läänemaa	24	31	58	44	75,9	18	10	22,7	0	0	0,0	25	6	13,6
13. Lääne-Virumaa	42	52	97	81	83,5	20	16	24,7	0	0	0,0	61	34	42,0
14. Põlvamaa	34	41	62	53	85,5	9	3	5,7	1	1	1,9	41	18	34,0
15. Pärnumaa	44	55	67	60	89,6	17	17	28,3	1	1	1,7	42	23	38,3
16. Raplamaa	34	37	67	59	88,1	17	13	22,0	2	2	3,4	39	19	32,2
17. Saaremaa	31	39	56	51	91,1	14	9	17,6	0	0	0,0	36	19	37,3
18. Tartumaa	51	59	77	62	80,5	19	13	21,0	1	0	0,0	42	27	43,5
19. Valgamaa	26	29	56	46	82,1	7	2	4,3	3	3	6,5	36	15	32,6
20. Viljandimaa	43	56	94	74	78,7	21	16	21,6	12	12	16,2	41	26	35,1
21. Võrumaa	39	57	76	66	86,8	18	13	19,7	3	3	4,5	45	19	28,8
Rahvaraamatukogud kokku	597	731	1611	1294		490	333		49	46		742	390	
Rahvaraamatukogude keskmine		1,2	2,7	2,2	80,3	0,8	0,6	25,7	0,1	0,1	3,6	1,2	0,7	30,1
Eriala- ja teadusraamatukogud														
Rahvusraamatukogu	1	2	522	468	89,7	414	161	34,4	1	1	0,2	53	8	1,7
* Universaalraamatukogud	2	2	191	149	78,0	123	74	49,7	5	2	1,3	21	0	0,0
** Ülikooliraamatukogud	6	20	505	413	81,8	295	99	24,0	10	10	2,4	108	11	2,7
Muud kõrgkooli-raamatukogud	12	15	36	36	100,0	27	23	63,9	3	2	5,6	6	4	11,1
*** Teaduslikud eriala-raamatukogud	4	4	60	43	71,7	34	25	58,1	0	0	0,0	9	4	9,3
Muud eriala-raamatukogud	69	75	120	101	84,2	69	35	34,7	2	1	1,0	25	7	6,9
Eriala- ja teadusraamatukogud kokku	94	118	1434	1210		962	417		21	16		222	34	
Eriala- ja teadusraamatukogude keskmine		1,3	15,3	12,9	84,4	10,2	4,4	34,5	0,2	0,2	1,3	2,4	0,4	2,8
Eesti rahva-, eriala- ja teadusrk-d kokku	691	849	3045	2504		1452	750		70	62		964	424	
Eesti rahva-, eriala- ja teadusrk-de keskmine		1,2	4,4	3,6	82,2	2,1	1,1	30,0	0,1	0,1	2,5	1,4	0,6	16,9

* - EAR, KMAR

** - TÜR, TTÜR, TPÜR, EPÜR, EMAR, EKAR

*** - Eesti Meditsiini raamatukogu, Eesti Patendiraamatukogu, Eesti Standardiraamatukogu, Eesti Lastekirjanduse Teabekeskus

EESTI RAHVA-, ERIALA- JA TEADUSRAAMATUKOGUD 1999. AASTAL

	TULUD JA KULUD (tuhandetes kroonides)															
	Tulud				Kulud											
	Kokku	Riigilt	Oma- valit- suselt	Muu- dest allikatest	Kokku	Jooksvad kulud								Investeeringud põhivarasse		
						Kokku	Tööjookulud sots. maksuga		Komplekteerimiskulud			Ajakirjanduse tellim.	Kokku	Ehitused, kap. remont		
							Kokku	% jooks- kulu- dest	Kokku	% jooks- kulu- dest	Kokku			% kompl.	Kokku	% invest.
Rahvaraamatukogud																
1. Tallinn	25277,0	4465,0	20419,0	393,0	25255,0	19365,0	9943,0	51,3	6279,0	32,4	1519,0	24,2	5890,0	4842,0	82,2	
2. Kohtla-Järve	6036,6	1204,0	4775,1	57,5	6036,6	5079,8	2543,9	50,1	1891,2	37,2	495,9	26,2	956,8	587,8	61,4	
3. Narva	6831,4	1524,3	5296,7	10,0	6831,0	5963,0	2970,4	49,8	2183,5	36,6	464,2	21,3	868,0	521,0	60,0	
4. Pärnu	5354,0	1385,0	3969,0	0,0	5354,0	5044,0	2287,0	45,3	1547,0	30,7	223,0	14,4	310,0	146,0	47,1	
5. Sillamäe	1806,3	458,9	1342,5	4,9	1806,3	1642,3	663,9	40,4	619,1	37,7	113,1	18,3	164,0	164,0	100,0	
6. Tartu	10910,8	1930,4	8734,6	245,8	10910,8	10638,6	5243,8	49,3	2174,5	20,4	384,9	17,7	272,2	0,0	0,0	
7. Harjumaa	21174,6	3404,5	17194,8	575,3	21174,6	15412,1	5852,5	38,0	4674,9	30,3	837,6	17,9	5762,5	5129,8	89,0	
8. Hiiumaa	2389,0	352,0	1949,0	88,0	2387,0	2387,0	1037,0	43,4	871,0	36,5	161,0	18,5	0,0	0,0	0,0	
9. Ida-Virumaa	10425,5	2850,5	6937,0	638,0	10417,5	7285,5	3016,0	41,4	2253,0	30,9	545,0	24,2	3132,0	3058,0	65,5	
10. Jõgevamaa	7293,8	1827,3	5198,0	268,5	7293,8	5995,6	2769,3	46,2	2118,8	35,3	357,3	16,9	1298,2	944,2	72,7	
11. Järvamaa	6000,7	1532,3	4243,3	225,1	5999,5	5770,4	2772,2	48,0	2014,7	34,9	360,1	17,9	229,1	0,0	0,0	
12. Läänemaa	4644,3	1317,1	3262,1	65,1	4644,3	4644,3	1988,6	42,8	1460,4	31,4	245,0	16,8	0,0	0,0	0,0	
13. Lääne-Virumaa	10594,6	2634,0	7898,8	61,8	10594,6	10344,6	4038,8	39,0	3097,2	29,9	541,4	17,5	250,0	0,0	0,0	
14. Põlvamaa	9125,5	2409,9	6257,6	458,0	9125,5	6709,2	2546,7	38,0	2165,4	32,3	424,8	19,6	2416,3	2170,5	89,8	
15. Pärnumaa	6230,0	1026,0	5160,0	44,0	6230,0	6230,0	2594,0	41,6	2316,0	37,2	399,0	17,2	0,0	0,0	0,0	
16. Raplamaa	6540,0	1347,0	5027,0	166,0	6540,0	6431,0	2849,5	44,3	2001,0	31,1	305,5	15,3	109,0	0,0	0,0	
17. Saaremaa	6150,8	2079,8	3764,1	306,9	6150,8	6035,8	2467,7	40,9	1576,9	26,1	303,9	19,3	115,0	115,0	100,0	
18. Tartumaa	8456,6	2424,4	5864,5	167,7	8456,6	6672,6	3152,2	47,2	2156,6	32,3	474,3	22,0	1784,0	1524,2	85,4	
19. Valgamaa	5342,4	1323,3	3739,3	279,8	5333,2	5333,2	2229,8	41,8	1762,9	33,1	287,6	16,3	0,0	0,0	0,0	
20. Viljandimaa	10582,8	2144,1	8235,5	203,2	10582,8	8777,8	4125,8	47,0	2857,7	32,6	561,0	19,6	1805,0	1259,8	69,8	
21. Võrumaa	7635,0	1562,6	5910,3	162,1	7632,1	7632,1	3463,2	45,4	2305,7	30,2	409,3	17,8	0,0	0,0	0,0	
Rahvaraamatu- kogud kokku	178801,3	39202,3	135178,2	4420,7	178756,0	153393,9	68555,3		48326,5		9412,9		25362,1	20462,3		
Rahvaraamatu- kogude keskmine	299,5	65,7	226,4	7,4	299,4	256,9	114,8	44,7	80,9	31,5	15,8	19,5	42,5	34,3	80,7	
Eriala- ja teadusraamatukogud																
Rahvusrk.	65555,0	55982,0	0,0	9573,5	65555,0	64801,4	34688,4	53,5	7377,7	11,4	1759,1	23,8	753,6	753,6	100,0	
* Universaalark-d	28582,0	27997,0	0,0	585,0	28388,0	27828,0	11682,0	42,0	10806,0	38,8	8428,0	78,0	560,0	250,0	44,6	
** Ülikoolirk-d	54044,9	51726,9	0,0	2318,0	55953,0	43729,6	22217,3	50,8	17047,6	39,0	10108,4	59,3	2224,3	10560,0	86,4	
Muud kõrg- koolirk-d	5036,3	2608,4	0,0	2427,9	5036,3	5010,0	1393,4	27,8	3452,6	68,9	389,0	11,3	26,3	0,0	0,0	
***Teaduslikud erialark-d	8678,7	8531,8	0,0	146,9	8320,4	8029,1	4155,2	51,8	2089,3	26,0	623,0	29,8	291,3	0,0	0,0	
Muud erialark-d	9253,7	7318,9	499,8	1435,0	9382,2	8780,3	5376,2	61,2	2094,7	23,9	811,8	38,8	601,9	365,0	60,6	
Eriala- ja teadus- rk-d kokku	171150,6	154165,0	499,8	16485,8	172635,8	158178,4	79512,5		42867,9		22119,3		14457,4	11928,6		
Eriala- ja teadus- rk-de keskmine	1820,8	1640,1	5,3	175,4	1836,6	1682,7	845,9	50,3	456,0	27,1	235,3	51,6	153,8	126,9	82,5	
Eesti rahva-, eriala- ja teadusrk-d kokku	349951,9	193367,4	135678,0	20906,5	351391,8	311572,3	148067,8		91194,4		31532,2		39819,5	32390,9		
Eesti rahva-, eriala- ja teadusrk-de keskmine	506,4	279,8	196,4	30,3	508,5	450,9	214,3	47,5	132,0	29,3	45,6	34,6	57,6	46,9	81,3	

EESTI RAHVA-, ERIALA- JA TEADUSRAAMATUKOGUD 1999. AASTAL

	RAAMATUKOGU KASUTAMINE			TEAVIKUD aasta lõpul		
	Registree- ritud lugejaid	Külastusi	Laenutusi	Kokku	Raamatud	
					Kokku	%teavikutest
Rahvaraamatukogud						
1. Tallinn	75211	873048	2108009	1191611	1178777	98,9
2. Kohtla-Järve	16592	221283	785813	440863	430508	97,7
3. Narva	23178	277645	689279	378020	371011	98,1
4. Pärnu	21376	240727	660993	392549	386304	98,4
5. Sillamäe	6303	98314	253527	114477	113663	99,3
6. Tartu	40148	575801	1806152	875261	834892	95,4
7. Harjumaa	31821	413993	1171201	884028	868888	98,3
8. Hiiumaa	5104	82580	197227	108638	106660	98,2
9. Ida-Virumaa	16523	198809	576617	529854	523126	98,7
10. Jõgevamaa	16260	274937	636378	438089	429893	98,1
11. Järvamaa	15913	228029	632069	480642	473449	98,5
12. Läänemaa	11376	159619	356262	357131	350319	98,1
13. Lääne-Virumaa	27090	420332	998628	650693	638054	98,1
14. Põlvamaa	14656	213796	584472	425544	415338	97,6
15. Pärnumaa	16154	205324	593504	529778	524227	99,0
16. Raplamaa	14341	208366	471814	430507	424388	98,6
17. Saaremaa	15540	202929	462503	350136	344219	98,3
18. Tartumaa	15849	197569	535824	655509	647489	98,8
19. Valgamaa	13672	231702	580217	366459	359724	98,2
20. Viljandimaa	24432	307276	904920	674589	666568	98,8
21. Võrumaa	19258	242987	755304	570097	558800	98,0
Rahvaraamatukogud kokku	440797	5875066	15760713	10844475	10646297	
Rahvaraamatukogude keskmine	738,4	9841,0	26399,9	18164,9	17833,0	98,2
Eriala- ja teadusraamatukogud						
Rahvusraamatukogu	60400	522500	486156	3120025	2018088	64,7
* Universaalraamatukogud	14235	113148	494828	3010787	2504966	83,2
** Ülikooliraamatukogud	53055	1303086	1318650	5256185	4000235	76,1
Muud kõrgkooliraamatukogud	9245	411467	213304	471665	441868	93,7
*** Teaduslikud erialark-d	12578	506655	621389	36654005	251974	0,7
Muud erialaraamatukogud	18422	144817	351586	1778524	1364955	76,7
Eriala- ja teadusrk-d kokku	167935	2545673	3485913	50291191	10582086	
Eriala- ja teadusrk-de keskmine	1786,5	27081,6	37084,2	535012,7	112575,4	21,0
Eesti rahva-, eriala- ja teadusrk-d kokku	608732	8420739	19246626	61135666	21228383	
Eesti rahva-, eriala- ja teadusrk-de keskmine	880,9	12186,3	27853,3	88474,2	30721,2	34,7

EESTI ERIALA- JA TEADUSRAAMATUKOGUD 1999. AASTAL

	RK-de arv	Teavikud 01. 01.2000	Registree- ritud lugejaid	Laenutusi	Külastusi	Raamatukogu- hoidjaid
1. Rahvusraamatukogu	1	3120025	60400	486156	522500	468
* 2. Universaalraamatukogud	2	3010787	14235	494828	113148	149
** 3. Ülikooliraamatukogud	6	5256185	53055	1318650	1303086	413
4. Muud kõrgkooliraamatukogud	12	471665	9245	213304	411467	36
*** 5. Teaduslikud erialaraamatukogud	4	36654005	12578	621389	50655	43
6. Muud erialaraamatukogud kokku	69	1778524	18422	351586	144817	101
6.1 Teadus-ja arendusasutuste rk-d	21	338490	4002	163231	56356	22
6.2 Arhiivide raamatukogud	3	287878	406	11278	3942	10
6.3 Haridusasutuste raamatukogud	2	19398	747	8887	3460	2
6.4 Kultuuriasutuste raamatukogud	16	404488	1613	29365	13118	18
6.4.1 Teatrite raamatukogud	1	8433	157	790	1640	1
6.4.2. Muuseumite raamatukogud	15	396055	1456	28575	11478	17
6.5 Meditsiini- ja teaduslikud raamatukogud	12	95361	8881	80408	34762	15
6.6 Tootmisasutuste raamatukogud	9	163690	2170	44625	19540	7
6.7 Riigiorganite raamatukogud	5	31406	578	13696	13602	7
6.8 Eesti Hoiuraamatukogu	1	437813	25	96	37	20
Eesti eriala- ja teadus- raamatukogud kokku	94	50291191	167935	3485913	2545673	1210

* - EAR,KMAR

** - TÜR, TTÜR, TPÜR, EPÜR, EMAR,EKAR

*** - Eesti Meditsiini- ja teaduslik raamatukogu, Eesti Patendiraamatukogu, Eesti Standardiraamatukogu, Eesti Lastekirjanduse Teabekeskus

Andmed pole täielikud, sest 12 eriala- ja teadusraamatukogu lugejad, külastused ja laenutused esitati puudulikult.

RAAMATU- KOGUNDUSE UUDISKIRJANDUS

2000/5

Koostanud ENE SAHKAI

RAAMATUKOGUNDUSE ÜLDKÜSIMUSED

553. **ABDOS-Tagung**, Göttingen, 18. bis 21. Mai 1998 : Referate und Beiträge. - Berlin, 1998. - XX, 306 S. - (Veröffentlichungen ; Bd. 23). - Tekst saksa, inglise ja vene k., kokkuvõtted inglise k. EAR.

554. **Cornish, G. P.** Copyright : interpreting the law for libraries, archives and information services. - 3. ed. - London, 1999. - IV, 188 p. - Sisaldab registrit. EAR.

555. **Library Trends**. Vol. 48, N 3. Development and fundraising initiatives. - Champaign, IL, 2000. - p. 525-637. RR.

556. **Rubin, R. E.** Foundations of library and information science. - New York, 1998. - XI, 495 p. - Bibliograafia lk. 397-418. - Sisaldab registrit. EAR.

557. **Totterdell, A. ; Harrison, C. T.** The library and information work primer. - London, 1998. - VIII, 227 p. - Bibliograafia lk. 202-205. - Sisaldab registrit. EAR.

558. **Библиотеки** — обществу : на пороге нового века : к 10 — летию библиотечного демократического движения в России (сборник статей). — Санкт-Петербург, 1999. - 264 с. RR.

559. **Гусева, Л. Р. ; Смолина, Е. В.** Библиотеко — ведение : нормативный подход (понимающая парадигма мышления). — Санкт-Петербург, 1997. - 207 с. RR.

560. **Проблемы** адаптации библиотек в современных условиях : сборник статей. — Санкт-Петербург, 1999. - 144 с. RR.

*

561. **Colodrón, V.** Libraries in Spain // Information Europe. Vol. 5 (2000) no. 2, p. 26-28. RR.

562. **Copyright** and licensing // Information Europe. Vol. 5 (2000) no. 2, p. 2-3. RR.

563. **Dixon, J. H.** Library management statistics from an integrated library system (ILS) // The Acquisitions Librarian (2000) no. 24, p. 41-46. RR.

564. **Franke, F.** Fundraising und Friendraising in der Praxis : Ansätze der Universitätsbibliothek Würzburg // Bibliotheksforum Bayern. Jg. 28 (2000) H. 1, S. 20-32. RR.

565. **Fuegi, D. ; Segbert, M.** The Moscow Manifesto // Information Europe. Vol. 5 (2000) no. 2, p. 10-11. <http://www.rsl.ru/tacis>. RR.

566. **Jarvis, W. E.** Coordinating report functions from online systems : a philosophic essay // The Acquisitions Librarian (2000) no. 24, p. 125-154. RR.

567. **Kurth, S.** GmbH als Rechtsform für Bibliotheken // Z. für Bib-wes. und Bibliogr. Jg. 47 (2000) H. 2, S. 155-176. EAR, RR, TTÜ, TÜ.

568. **Mauritzen, I.** The Council of Europe/EBLIDA Guidelines on Library Legislation and Policy in Europe // Information Europe. Vol. 5 (2000) no. 2, p. 22-25. RR.

569. **Snunith, S.** Libraries and librarianship in Israel // IFLA Journal. Vol. 26 (2000) no. 3, p. 165-177. EAR, ERÜ, RR, TÜ.

570. **Verho, S.** Lainaus selvässä laskussa // Kirjastolehti. Vsk. 92 (2000) nro 3, s. 14-16. ERÜ, RR, TTÜ, TÜ.

571. **Vitiello, G.** The Council of Europe guidelines // Information Europe. Vol. 5 (2000) no. 2, p. 21-22. RR.

TEATMEKIRJANDUS

572. **Allen, C. G.** A manual of European languages for librarians. - 2nd ed. - London [etc.], 1999. - XIII, 994 p. EAR.

573. **Encyclopedia** of library and information science. Vol. 66. Suppl. 29. - New York, 2000. - VIII, 358 p. - Bibliograafia peatükkide järel. EAR.

574. **Fredriksen, C. ; Jensen, K. G. ; Østergaard, I.** Biblioteks ABZ : håndbog om biblioteker og kultur. - 3. rev. udg. - [Ballerup], 1997. - 272 p. RR.

RAAMATU JA RAAMATUKOGUNDUSE AJALUGU

575. **Eesti** Raamatu Aasta avakonverents : "Raamatu osa Eesti arengus", 6.-7. aprillil 2000 : ettekannete kokkuvõtteid. - Tartu, 2000. - 34 lk. TÜ.

576. **Funke, F.** Buchkunde : ein Überblick über die Geschichte des Buches. - München, 1999. - 396 S. TÜ.

577. **Handbuch** deutscher historischer Buchbestände in Europa : eine Übersicht über Sammlungen in ausgewählten Bibliotheken. Band 10 : a guide to collections of books printed in German-speaking countries before 1901 (or in German elsewhere) held by libraries in Great Britain and Ireland. - Hildesheim, 2000. - 399 S. TÜ.

578. **K. G. Saur** Verlag - 50 Jahre : Chronik und Bibliographie, 1949-1999. - München, 1999. - XXXI, 183 S. - Sisaldab bibliograafiat ja registreid. EAR.

579. **Seniespiedumi** Latviesu valoda 1525-1855 : kopkatalogs = Die älteren Drucke in lettischer Sprache 1525-1855 : Gesamtkatalog. - Riga, 1999. - 840 lk. TÜ.

*

580. **Garber, K.** Erbeutete Kultur hat im werdenden Europa keinen Platz! // Z. für Biblwes. und Bibliogr. Jg. 47 (2000) H. 2, S. 143-155. EAR, RR, TÜ.

581. **Yzendoorn, N. van.** Giovanni Boccaccion kirjasto - miten keskiaikainen kirjakokoelma voidaan jäljittää? // Informaatiotutkimus. Vsk. 18 (1999) Nro 4, s. 79-86. RR.

RAAMATUKOGUTÜÜBID

582. **Eesti** eriala- ja teadusraamatukogud 1999 : [statistikabelid]. - Tallinn, 2000. - 13 lk. RR.

583. **International** directory of libraries for the blind. - 4th ed. - München, 2000. - XXIII, 252 p. - (IFLA publications ; 90). RR.

584. **Национальные** библиотеки на пороге XXI века : материалы международного семинара Санкт-Петербург, 9—10 декабря 1998 г. — Санкт-Петербург, 2000. - 76 с. RR.

*

585. **Joel, J.** The Jewish National and University Library, Jerusalem // Alexandria. Vol. 12 (2000) no. 2, p. 99-112. RR.

RAAMATUKOGUHOIDJA. HARIDUS JA TÄIENDUSKOOLITUS

586. **Huotari, M.-L.** Informaatioammattit yhteiskunnan murroksessa - muutosko pysyvää? // Informaatiotutkimus. Vsk. 18 (1999) nro 4, s. 97-102. RR.

587. **Kathman, J. M. ; Kathman, M. D.** Training student employees for quality service // J. of Academic Librarianship. Vol. 26 (2000) no. 3, p. 176-182. RR, TTÜ.

588. **Laaksovirta, T. H.** Tiedettä ammattikäytännössä - ammattikäytäntöä tieteessä : asiantuntijaorganisaation ja tieteen yhteydet // Informaatiotutkimus. Vsk. 19 (2000) nro 1, s. 15-20. RR.

589. **Munde, G.** Beyond mentoring : toward the rejuvenation of academic libraries // J. of Academic Librarianship. Vol. 26 (2000) no. 3, p. 171-175. RR. TTÜ.

590. **Seaman, S. ; Carter, N. ; Krismann, C. ; Fagerstrom, D.** Market equity tempered by career merit : a case study // J. of Academic Librarianship. Vol. 26 (2000) no. 4, p. 225-232. RR. TTÜ.

591. **Weingand, D. E.** Describing the elephant : what is continuing professional education? // IFLA Journal. Vol. 26 (2000) no. 3, p. 198-202. EAR, ERÜ, RR, TÜ.

RAAMATUKOGU TÖÖKORRALDUS

592. **Roberts, S. A.** Financial and cost management for libraries and information services. - 2nd ed. - London [etc.], 1998. - XXV, 406 p. - Sisaldab bibliograafiat ja registrit. EAR.

593. **Шрайбер, Я. Л.** Основные положения и принципы разработки автоматизированных библиотечно-информационных систем и сетей : главные тенденции окружения, основные положения и предпосылки, базовые принципы. - Москва, 2000. - 130 с. RR.

*

594. **Groeneweld, C.** Marketing strategy at the National Library of the Netherlands (Koninklijke Bibliotheek) in the light of an external evaluation // Alexandria. Vol. 12 (2000) no. 2, p. 113-123. RR.

595. **Prabha, C. ; Bolander, B.** Marketing and strategic planning processes enhance libraries' abilities to control their futures // OCLC Newsletter (2000) no. 244, p. 20-21. RR, TÜ.

596. **Rumsey, S. ; Spoiden, A.** Evaluation of Tolimac [Total Library Management Concept] : a secure library management system for controlling access to, and payment for, electronic information services // J. of Librarianship and Inform. Sci. Vol. 32 (2000) no. 2, p. 64-71. RR, TTÜ.

597. **Vestheim, G.** The rise and fall of centralized power : the history of National Library administration in Norway // Scand. Publ. Libr. Quart. Vol. 33 (2000) no. 2, p. 28-34. ERÜ, RR.

STANDARDISEERIMINE

598. **Informatsioon** ja dokumentatsioon. Raamatukogutöö tulemusliikkuse indikaatorid = Information and documentation. Library performance indicators. - Tallinn, [2000]. - VI, 69 lk. - (Eesti standard ; EVS-ISO 11620:2000). EAR, RR.

*

599. **Fabian, C.** Personennamen des Mittelalters - PMA : Reflexionen zu einem langjährigen Normdateiprojekt der Bayerischen Staatsbibliothek // Bibliotheksforum Bayern. Jg. 28 (2000). H. 1, S. 33-54. RR.

KOMPLEKTEERIMINE

600. **Nolan, C. W.** Managing the reference collection. - Chicago, 1999. - VIII, 231, [1] p. - Bibliograafia lk. 191-216. - Sisaldab registrit. EAR.

*

601. **Aaron, A. ; Best, I. M.** Serials management information for the 21st century // The Acquisitions Librarian (2000) no. 24, p. 5-20. RR.

602. **Baker, A.** The impact of consortia on database licensing // Computers in Libraries. Vol. 20 (2000) no. 6, p. 46-50. RR.

603. **Balas, J. L.** Developing library collections for a wired world // Computers in Libraries. Vol. 20 (2000) no. 6, p. 61-63. RR.

604. **Carpenter, B.** A field guide for collaborative collection development // Computers in Libraries. Vol. 20 (2000) no. 6, p. 28-30, 32-33. RR.

605. **Connaughton, S. A.** Developing a virtual collection from the online smorgasbord // Computers in Libraries. Vol. 20 (2000) no. 6, p. 42-45. <http://www.infotoday.com>. RR.

606. **Culpepper, J. C.** Electronic resources : exactly, what is online? // The Acquisitions Librarian (2000) no. 24, p. 21-28. RR.

607. **Dole, W. V.** Decision support systems and collection management // The Acquisitions Librarian (2000) no. 24, p. 47-55. RR.

608. **Foster, J.** Collection development, from text to technology // Computers in Libraries. Vol. 20 (2000) no. 6, p. 34-36, 38-39. RR.

609. **Guenther, K.** Making smart licensing decisions // Computers in Libraries. Vol. 20 (2000) no. 6, p. 58-60. <http://www.infotoday.com>. RR.

610. **Kingsley, M.** Evaluating approval plans and other methods of book selection through system management reports // The Acquisitions Librarian (2000) no. 24, p. 57-64. RR.

611. **Rohe, T. A. ; O'Donovan, P. ; Hanawalt, V.** Cooperative collection development in PORTALS // The Acquisitions Librarian (2000) no. 24, p. 89-101. RR.

612. **Terry, A. A.** How today's technology affects libraries' collection choices // Computers in Libraries. Vol. 20 (2000) no. 6, p. 51-55. RR.

613. **Tusa, S. D.** Claiming in the automated environment // The Acquisitions Librarian (2000) no. 24, p. 109-116. RR.

KIRJELDAMINE

614. **Fritz, D. A.** Cataloging with AACR2R and USMARC for books, computer files, serials, sound recordings, videorecordings. - Chicago ; London, 1998. - IX, 580 p. - Sisaldab registrit. EAR.

615. **Notes** for serials cataloging. - 2. ed. - Englewood (Col.), 1998. - XVI, 168 p. - Sisaldab bibliograafiat ja registrit. EAR.

616. **Principles** underlying subject heading languages (SHLs). - München, 1999. - X, 183 p. EAR.

*

617. **Anderson, D.** IFLA's programme of Universal Bibliographic Control : origins and early years // IFLA Journal. Vol. 26 (2000) no. 3, p. 209-214. EAR, ERÜ, RR, TÜ.

618. **Charbonneau, G. ; Charbonneau, M.** Ameritech's Horizon system : part 1, cataloging and authority control // The Serials Librarian. Vol. 37 (2000) no. 4, p. 91-111. RR.

619. **Dunsire, G.** The Internet as a tool for cataloguing and classification, a view from UK // J. of Internet Cataloging. Vol. 2 (2000) no. 3/4, p. 187-195. RR.

620. **Hirons, J.** SCCTP [Serials Cataloging Cooperative Training Program] - continuing education for continuing resources // The Serials Librarian. Vol. 37 (2000) no. 4, p. 113-121. RR.

621. **Horenstein, B.** Outsourcing copy cataloging at Adelphi University Libraries // Cataloging and Classification Quarterly. Vol. 28 (1999) no. 4, p. 105-116. RR.

LIIGITAMINE

622. **Broughton, V.** Notational expressivity : the case for and against the representation of internal subject structure in national coding // Knowledge Organization. Vol. 26 (1999) no. 3, p. 140-148. TÜ.

623. **Broughton, V. ; Lane, H.** Classification schemes revisited : applications to Web indexing and searching // J. of Internet Cataloging. Vol. 2 (2000) no. 3/4, p. 143-155. RR.

624. **Hjorland, B. ; Albrechtsen, A.** An analysis of some trends in classification research // Knowledge Organization. Vol. 26 (1999) no. 3, p. 131-139. TÜ.

625. **Lewis, N. ; Seago, K.** An automated reclassification project at the University of Kentucky // *Cataloging and Classification Quarterly*. Vol. 28 (1999) no. 4, p. 117-134. RR.

626. **Robinson, G.** Abridging the UDC : the compiling of the pocket edition // *Knowledge Organization*. Vol. 26 (1999) no. 3, p. 149-156. TÜ.

627. **Saarti, J.** Kirjastoammattilaiset ja kirjastonkäyttäjät kaunokirjallisuuden sisällönkuvaajina // *Informaatiotutkimus*. Vsk. 19 (2000) nro 2, s. 35-40. RR.

628. **Stubbs, E. A. ; Mangiaterra, N. E. ; Martínez, A. M.** Internal quality audit of indexing : a new application of interindexer consistency // *Cataloging and Classification Quarterly*. Vol. 28 (1999) no. 4, p. 53-69. RR.

629. **Stumpf, G.** Mühen, Erfolge und Chancen der Kooperation : eine Bilanz aus 25 Jahren Schlagwortarbeit im Verbund // *Bibliotheksforum Bayern*. Jg. 28 (2000) H. 1, S. 55-83. RR.

630. **Wheatley, A.** Subject trees on the Internet : a new rôle for bibliographic classification? // *J. of Internet Cataloging*. Vol. 2 (2000) no. 3/4, p. 115-141. RR.

KATALOOGID

631. **Long, C. E.** Improving subject searching in Web-based OPACs : evaluation of the problem and guidelines for design // *J. of Internet Cataloging*. Vol. 2 (2000) no. 3/4, p. 159-186. RR.

632. **Wilson, A.** Libraries and OCLC team to build CORC // *OCLC Newsletter* (2000) no. 246, p. 39-40. RR, TÜ.

KOGUD

633. **Böhler, K.** Non-books-Medien in Bibliotheken und Archiven. - Zürich, 1999. - V, 106 S. + 7 mikrofilmi + 1 diskett. - Bibliograafia lk. 103-105. EAR.

634. The **Serials Librarian**. Vol. 38, no. 1/2. From *Garnegie to Internet2 : forging the serials future : part I : proceedings of the North American Serials Interest Group, inc. 14th Annual Conference June 10-13, 1999* *Garnegie Mellon University Pittsburgh, Pennsylvania*. - New York, 2000. - 209 p. RR.

635. The **Serials Librarian**. Vol. 38, no. 3/4. From *Garnegie to Internet2 : forging the serials future : part II : proceedings of the North American Serials Interest Group, inc. 14th Annual Conference June 10-13, 1999* *Garnegie Mellon University Pittsburgh, Pennsylvania*. - New York, 2000. - p. 213-398. RR.

*

636. **Henderson, A.** The library collection failure quotient : the ratio of interlibrary borrowing to collection size // *J. of Academic Librarianship*. Vol. 26 (2000) no. 3, p. 159-170. RR, TTÜ.

637. **Lightman, H. ; Manilov, S.** A simple method for evaluating a journal collection : a case study of Northwestern University Library's economics collection // *J. of Academic Librarianship*. Vol. 26 (2000) no. 3, p. 183-190. RR, TTÜ.

638. **Reichardt, K.** Using Microsoft *Access®* for journal collection management // *The Serials Librarian*. Vol. 37 (2000) no. 4, p. 69-78. RR.

639. **Westall, S.** Evolution of the INNOPAC : managing resources with statistic reports // *The Acquisitions Librarian* (2000) no. 24, p. 117-123. RR.

KOGUDE HOID

640. **Kõuts, J.** Eesti võrguväljaannete registreerimisest ja säilitamisest : bakalaureusetöö. - Tallinn, 2000. - 58 lk. RR.

641. **Library** preservation and conservation in the '90s : proceedings of the satellite meeting of the IFLA Section of Preservation and Conservation, Budapest, August 15-17,

1995. - München, 1998. - VIII, 181 p. - Bibliograafia artiklite lõpus. EAR, RR.

642. **Теория и практика сохранения памятников культуры : сборник научных трудов**. Вып. 20. - Санкт-Петербург, 2000. - 200 с. RR.

*

643. **Reinhardt, K. ; Kelly, A.** CULTIVATE - the Network for Digital Cultural Heritage in Europe // *Information Europe*. Vol. 5 (2000) no. 2, p. 12-13. RR.

LUGEJATEENINDUS

644. **Brazier, H. ; Owen, V.** Library provision for visually impaired in the UK and Canada : national services and international cooperation // *Alexandria*. Vol. 12 (2000) no. 2, p. 71-80. RR.

645. **Cook, C. ; Thompson, B.** Reliability and validity of SERVQUAL scores used to evaluate perceptions of library service quality // *J. of Academic Librarianship*. Vol. 26 (2000) no. 4, p. 248-258. RR, TTÜ.

646. **Cylke, F. K. ; Dixon, J. M. ; Moodie, M. M.** The National Library service for the blind and physically handicapped, Library of Congress // *Alexandria*. Vol. 12 (2000) no. 2, p. 81-98. RR.

647. **Heine, M. ; Winkworth, I. ; Ray, K.** Modeling service-seeking behavior in an academic library : a methodology and its application // *J. of Academic Librarianship*. Vol. 26 (2000) no. 4, p. 233-247. RR, TTÜ.

648. **Nitecki, D. ; Hernon, P.** Measuring service quality at the Yale University's Libraries // *J. of Academic Librarianship*. Vol. 26 (2000) no. 4, p. 259-273. RR, TTÜ.

649. **Usherwood, B. ; Linley, R.** Evaluating equity in public library services // *J. of Librarianship and Inform. Sci.* Vol. 32 (2000) no. 2, p. 72-81. RR, TTÜ.

650. **Wynne, P. M. ; Clarke, Z.** Towards an inclusive methodology for the measurement of inhouse use // *J. of Librarianship and Inform. Sci.* Vol. 32 (2000) no. 2, p. 82-90. RR, TTÜ.

LUGEMINE

651. **Layzell Ward, P.** Capitalizing on a past investment : why we need bibliometric studies of social science literature again // *IFLA Journal*. Vol. 26 (2000) no. 3, p. 180-182. EAR, ERÜ, RR, TÜ.

BIBLIOGRAAFIA JA INFOTÖÖ

652. **Mann, Th.** The Oxford guide to library research. - Rev. and updated ed. - New York, 1998. - XX, 316 lk. - Rev. and updated ed. of: *A guide to library research methods, 1987*. - Bibliograafia osade lõpus märkustes. - Sisaldab registrit. EAR.

653. The **Reference Librarian**. N 67/68. Library outreach, partnerships, and distance education : reference librarians at the gateway. - New York, 1999. - 311 p. RR.

654. The **Reference Librarian**. N 69/70. Reference services for the adult learner : challenging issues for the traditional and technological era. - New York, 2000. - 417 p. RR.

*

655. **Chan, L. M. ; Lin, X. ; Zeng, M. L.** Structural and multilingual approach to subject access on the Web // *IFLA Journal*. Vol. 26 (2000) no. 3, p. 187-197. EAR, ERÜ, RR, TÜ.

656. **Clarke, S.** Search engines for the World Wide Web : an evaluation of recent developments // *J. of Internet Cataloging*. Vol. 2 (2000) no. 3/4, p. 81-93. RR.

657. **Culpepper, J. C.** Watch out and listen : faculty access electronic resources // *The Acquisitions Librarian* (2000) no. 24, p. 29-39. RR.

658. **Dennis, S. L.** Aggravating or aggregating? Providing effective access to contents of aggregator databases :

reference/collection development librarian's perspective // Cataloging and Classification Quarterly. Vol. 28 (1999) no. 4, p. 15-30. RR.

659. **Hume, C.** Internet search engines and robots : what they are and how to use them // J. of Internet Cataloging. Vol. 2 (2000) no. 3/4, p. 29-45. RR.

660. **Lamble, W. H.** Genealogical geography : place identification in the map library // IFLA Journal. Vol. 26 (2000) no. 3, p. 203-208. EAR, ERÜ, RR, TÜ.

661. **MacDougall, S.** Signposts on the information superhighway : indexes and access // J. of Internet Cataloging. Vol. 2 (2000) no. 3/4, p. 61-79. RR.

662. **Moynahan, S. A.** Bringing in the sheep : using insourcing to access departmental resources // Cataloging and Classification Quarterly. Vol. 28 (1999) no. 4, p. 91-104. RR.

663. **Munson, K. I.** Internet search engines : understanding their design to improve information retrieval // J. of Internet Cataloging. Vol. 2 (2000) no. 3/4, p. 47-60. RR.

664. **Nicholson, S.** A proposal for categorization and nomenclature for Web search tools // J. of Internet Cataloging. Vol. 2 (2000) no. 3/4, p. 9-28. RR.

665. **Nordile, R.** "Conversing with the catalogue" : how the reference interview can inform online catalogue search // Scand. Publ. Libr. Quart. Vol. 33 (2000) no. 2, p. 22-27. ERÜ, RR.

666. **Riemer, J. J.** CONSER's Aggregator survey and the work of the PCC Task Group // Cataloging and Classification Quarterly. Vol. 28 (1999) no. 4, p. 7-13. RR.

667. **Studwell, W. E.** USE, Universal Subject Environment : a new subject access approach in the time of the Internet // J. of Internet Cataloging. Vol. 2 (2000) no. 3/4, p. 197-209. RR.

668. **Williamson, A.** BUBL Link / 5:15 : smarter than the average search engine // The Serials Librarian. Vol. 37 (2000) no. 4, 37-50. RR.

INFORMAATIKA. INFOTEADUS

669. **Hill, M. W.** The impact of information on society : an examination of its nature, value and usage. - London [etc.], 2000. - XI, 292 p. - Bibliograafia peatükkide lõpus. - Sisaldab registrit. EAR.

*

670. **Ellis, D. ; Vasconcelos, A.** The relevance of the facet analysis for World Wide Web subject organization and searching // J. of Internet Cataloging. Vol. 2 (2000) no. 3/4, p. 97-114. RR.

671. **FIRE@uta.fi** : tiedonhaun tutkimusta Tampereen yliopistossa - osa 2 // Informaatiotutkimus. Vsk. 19 (2000) nro 2, s.51-57. RR.

672. **Hérubel, J.-P. V. M. ; Goedecken, E.** Metadisciplinary, belles lettres, and André Malraux : a bibliometric exploration of knowledge formation // The Serials Librarian. Vol. 37 (2000) no. 4, p. 51-68. RR.

673. **Jarneving, B.** Laying the foundations of an information retrieval research program : a quantitative analysis of citations // Svensk Biblioteks Forskning (2000) no. 1, p. 41-59. RR.

674. **Line, M. B.** Social science information - the poor relation // IFLA Journal. Vol. 26 (2000) no. 3, p. 177-179. EAR, ERÜ, RR, TÜ.

675. **Pennanen, M. ; Vakkari, P.** Ongelman jäsentymisen yhteys tiedonhaun muutoksiin tehtäväprosessin aikana // Informaatiotutkimus. Vsk. 19 (2000) nro 1, s. 3-10. RR.

676. **Solomon, P.** Relevanssi : muuttomaton vai vaihteleva? : osa 1 // Informaatiotutkimus. Vsk. 18 (1999) nro 4, s. 87-96. RR.

677. **Solomon, P.** Relevanssi : muuttomaton vai vaihteleva? : osa 2 // Informaatiotutkimus. Vsk. 19 (2000)

nro 1, s. 11-14. RR.

678. **Spiteri, L. F.** The essential elements of faceted thesauri // Cataloging and Classification Quarterly. Vol. 28 (1999) no. 4, p. 31-52. RR.

AUTOMATISEERIMINE JA INFOTEHNOLOOGIA

679. **Digital** libraries : interdisciplinary concepts, challenges and opportunities : proceedings of the Third Internationale Conference on the Conceptions of the Library and Information Science, Dubrovnik, Croatia May 23-26, 1999. - Zagreb ; Lokve, 1999. - 400 str. RR.

680. **Haywood, T.** Only connect : shaping networks and knowledge for the new millennium. - London [etc.], 1999. - XXXVII, 330 p. - Bibliograafia lk. 301-304. - Sisaldab registrit. EAR.

681. **Introduction** to metadata : pathways to digital information. - [Los Angeles (Calif.)], 1998. - VI, 41 p. EAR.

682. **Piguet, A.** Optimierung des WWW-Angebotes der ETH-Bibliothek Zürich. - Zürich, 1999. - 66 S. - ETH = Eidgenössische Technische Hochschule Zürich. - Bibliograafia lk. 47-50. EAR.

683. **Современные пользователи автоматизированных информационно-библиотечных систем** : проблемы обслуживания, изучения и обучения : материалы 2-й научно-практической конференции 25-27 марта 1998 г. - Санкт-Петербург, 1999. - 128 с. RR.

*

684. **Bao, X.-M.** Academic library home pages : link location and database provision // J. of Academic Librarianship. Vol. 26 (2000) no. 3, p. 191-195. RR. TTÜ.

685. **Schmidt-Braul, I.-E. M. ; Mölstad, M.** New Book Economy_Building of the Information Society // Information Europe. Vol. 5 (2000) no. 2, p. 14-16. RR.

HOONED JA SISUSTUS

686. **Berger, F. ; Kempf, K.** The library as a service point : the case of the Bozen University Library : planning, building, financing // LIBER Quarterly. Vol. 10 (2000) no. 2, p. 108-116. RR.

687. **Bulpitt, G.** Income generation from library buildings : the UK experience // LIBER Quarterly. Vol. 10 (2000) no. 2, p. 117-125. RR.

688. **Hollender, H. ; Kobienska-Maciuszko, E.** Perception and the mood of change // LIBER Quarterly. Vol. 10 (2000) no. 2, p. 130-136. RR.

689. **Larsen, S. B.** The turbulent totality and the total experience : cultural activities at the Black Diamond, the Royal Library in Copenhagen // LIBER Quarterly. Vol. 10 (2000) no. 2, p. 99-107. RR.

690. **Salvesen, H.** The University Library in Tromsø as a learning centre // LIBER Quarterly. Vol. 10 (2000) no. 2, p. 137-151. RR.

691. **Sheenan, P.** Dublin City University Library : a library for the information age // LIBER Quarterly. Vol. 9 (2000) no. 2, p. 84-93. RR.

RAAMATUKOGUORGANISATSIOONID

692. **Eesti** Raamatukoguhoidjate Ühingu aastaraamat 1999. 11. - Tallinn, 2000. - 161 lk. - Artiklite kokkuvõtted inglise keeles. RR.

693. **IFLA** directory 2000-2001. - The Hague, 2000. - 343 p. RR.

*

694. **EBLIDA** Annual Council meeting : Madrid, Spain 5-6 May 2000 // Information Europe. Vol. 5 (2000) no. 2, p. 20. RR.

KOPENHAAGENI DEKLARATSIOON

1995. aastast tegutseva Euroopa Liidu koordineeritud tegevusprogrammi PubliCa uuringu "Rahvaraamatukogud ja ühiskond" (Public Libraries and the Information Society) tulemusi on tutvustatud üleeuroopalistel seminaridel. Juhtgrupis osalesid Belgia, Soome, Portugal, Iirimaa, Taani, Suurbritannia.

1998. aastal kaasati jätkuvasse projekti ka Kesk- ja Ida-Euroopa esindajad. Eesmärgiks oli Euroopa Liidu liikmesriikide raamatukogunduse arendamine ja parandamine, soodustades uute teenindusliikide loomist ning julgustades riikide osalemist EL-i raamatukoguprogrammides. Projektis osales 23 riiki.

Euroopa rahvaraamatukogude juhtidele kavandati kõrgetasemeliste koolituskeskuste rajamist. Taoline koolitus toimib juba Taanis, Saksamaal, Soomes, Inglismaal, Sloveenias, Norras. Ka paar meie rahvaraamatukogujuhti on käinud nädalasel koolitusel: Anu Vahter Saare Maakonna Keskraamatukogust viibis Helsingi linnaraamatukogus, Hele Ellermaa Tartu Maakonna Keskraamatukogust Berliini Kesk- ja Regionaalraamatukogus.

Kopenhaageni rahvusvahelisel konverentsil "Something for Everyone: Public Libraries and the Information Society" viibisid Rahvusvahelise Raamatukoguühingute ja Institutsioonide Liidu (IFLA) ja Euroopa Raamatukogu, Informatsiooni ja Dokumentatsiooni Assotsiatsioonide Büroo (EBLIDA) esindajad ning mitme riigi kultuuriministrid, kes tegelevad raamatukoguprobleemidega.

Eestist osales Krista Talvi PubliCa koordinaatorina ja Katrin Niklus ERÜ esindajana.

K. T.

14.–15. oktoobrini 1999 kohtusid 31 Euroopa riigi mõjukad poliitikategelased, et arutada rahvaraamatukogude olulist rolli arenevas infoühiskonnas. Osalejad said teada, et mitmed Euroopa rahvaraamatukogud on juba kaasa aidanud ühiskonna identiteedi kujunemisele, majanduse arendamisele, eluaegse õppe ja kultuuri mitmekesistamisele. Kohtumise lõpus võtsid kohalolijad vastu deklaratsiooni, milles väljendatakse Euroopa rahvaraamatukogusid puudutavaid tulevikukavatsusi.

Toetudes

- UNESCO rahvaraamatukogude manifestile,
- IFLA rahvaraamatukogude juhistele,
- Euroopa Parlamendi Kultuuri-, Noorsoo-, Hariduse- ja Meediakomitee aruandele "Rahvaraamatukogude roll tänapäeva maailmas" (*The Role of Libraries in the Modern World*),
- Euroopa Komisjoni uurimusele "Rahvaraamatukogud ja infoühiskond" (*Public Libraries and the Information Society*),
- Euroopa Nõukogu Kultuurikomitee aruandele "Raamatukoguseadused ja -poliitika Euroopas" (*Library Legislation and Policy in Europe*),
- IFLA avaldusele väljendusvabaduse kohta, deklareerime ühtset Euroopa riikide raamatukogupoliitika alust.

RAHVARAAMATUKOGUDE ROLLID

Toetame rahvaraamatukogude rolle, mis on esitatud Leuveni kommünikees (PubliCa korraldusel 22. augustil 1998 peetud rahvaraamatukogude juhtide seminaril),

DEMOKRAATIA JA KODANIKUÕIGUS

Rahvaraamatukogudel on strateegiliselt soodne võimalus tõsta infoühiskonna kodanike elukvaliteeti ja avardada nende demokraatlikke võimalusi, tagades neile tasuta ja võrdsetel alustel juurdepääsu kõrge kvaliteediga informatsioonile.

MAJANDUSLIK JA SOTSIAALNE ARENG

Rahvaraamatukogud toetavad ühiskonna arengut, pakkudes infoteenuseid, mis on välja töötatud kohalike vajadusi arvestades. Need on tähtsad inforikaste ja -vaeste Euroopa kodanike vahelise ebavõrdsuse vähendamise vahendid.

ELUAEGNE ÕPE

Kuna Euroopas leidub rahvaraamatukogusid kõikjal, siis moodustavad nad infrastruktuuri, mille kaudu kindlustatakse eluaegne õpe ja hõlpsam juurdepääs virtuaalvõrkudele. Nad on toeks õppuritele tavahariduse omandamise kõigil tasanditel.

KULTUURILINE JA KEELELINE MITMEKESISUS

Rahvaraamatukogud on vastavalt Euroopa Liidu lepingu põhimõtetele kultuuriasutused, kellel on suuri kohustusi seoses kultuuripärandi, kirjanduse ja kirjaoskusega.

EUROOPA KOMISJONI TEGEVUS

Me kutsume Euroopa Komisjoni toetama Euroopa parlamendi algatust "Rahvaraamatukogude roll tänapäeva maailmas" (*The Role of Libraries in the Modern World*), edendades tegevust, mis viiks aruande soovituste rakendamiseni. See tegevus peaks rõhutama rahvaraamatukogude võtmerolli arenevas infoühiskonnas ja vajadust Euroopa tasandi infopoliitika järele.

RIIGI- JA FÖDERAALVALITSUSTE TEGEVUS

Me kutsume riigi- ja föderaalvalitsusi üles tegutsema järgmiselt:

1. Valmistada ette rahva huve arvestav riigi info- poliitika vajalike allikate arendamiseks ja koordineerimiseks. Selle raampoliitika kaudu tunnustatakse rahvaraamatukogude olulist ja ainulaadset rolli, kuna kodanike enamusel on neile juurdepääs, ning seda peavad toetama vastavad raamatukoguseadused.

2. Luua nõuetekohane võrgustatud infrastruktuur toetamaks riigi infopoliitika arengut infoajastul. Võrgu infrastruktuur peaks koondama kõiki infot loovaid jõude, eriti traditsioonilisi mäluinstitutsioone (raamatukogusid, muuseume ja arhiive), et õhutada informatsiooni jagamist ja ühisressursside loomist. Nimetatud infrastruktuur peaks soodustama ka rahvaraamatukogude koostööd.

3. Juurutada rahvaraamatukogude arenguprogrammi, mis tagaks kõigile kodanikele miinimumnõuete kohase juurdepääsu informatsioonile ja kommunikatsioonitehnoloogiale ning selleks vajaliku investeringute taseme. Antud programm peaks peegeldama vajadust kontrollida kohalikkude arengut vastava munitispaalorgani või mõne muu organisatsiooni kaudu.

4. Tagada, et rahvaraamatukogud oleksid varustatud nii, et nad avaksid kõigile kodanikele, sõltumata nende majanduslikest, füüsilistest või hariduslikest võimalustest, täieliku juurdepääsu uutele infoallikatele, ja

et rahvaraamatukogude ressurssidest piisaks teenuste pidevaks pakkumiseks.

5. Teha Euroopa parlamendis selgitustööd asetamaks rahvaraamatukogusid puudutav temaatika nüüd ja tulevikus sotsiaalküsimuste päevakorra etteotsa.

6. Töötada selle nimel, et kindlustada tasakaal informatsiooni loojate õiguste ja kodanike õiguste vahel.

RAHVARAAMATUKOGUDE TEGEVUS

1. Olla valmis oma rolle ja ressursse ümber hindama ning oma teenused ümber kujundama vastavalt ühiskonna vajaduste muutumisele.

2. Töötada selle nimel, et saavutada pikaajaline koostöö ja partnerlus teiste säilitavate ja koolitavate institutsioonidega.

3. Tagada efektiivse turundustegevusega kõikidele ühiskonnasektoritele ja kodanikele rahvaraamatukoguvõrgu ressursside kättesaadavus.

Viljandi Kultuurikolledži täienduskoolituse osakond pakub 2001. aastal raamatukogutöötajatele kursusi:

3.–4. veebruar

Psühholoogilise nõustamise alused maaraamatukogutöötajatele

Lektor M. Teiverlaur (*Ph. D.*)
12 t., hind 400.-

25.–26. mai

Bibliograafiliste andmebaaside koostamine

Lektor A. Sepp (*M. A.*)
12 t., hind 400.-

10.–11. veebruar

Infootsing Internetis algajatele

Lektor A. Sepp (*M. A.*)
12 t., hind 400.-

5.–6. oktoober

Postmodernistlik kultuurisituatsioon

Lektor J. Kraavi
12 t., hind 500.-

6.–7. aprill

Kaasaegne eesti kirjandus

Lektor J. Kraavi
12 t., hind 400.-

27.–28. oktoober

Infootsing Internetis

Lektor A. Sepp (*M. A.*)
12 t., 500.-

20.–21. aprill

Infootsing Internetis

Lektor A. Sepp (*M. A.*)
12 t., hind 400.-

Täpsem informatsioon:

tel. 043 55 248 Mai Sarnet, Ene Talas
faks 043 55 231
mai@vkco.vil.ee
Vaata ka:
<http://vkco.vil.ee/taiend.html>

2000. a. TALLINNA PEDAGOOGIKAÜLIKOOLI INFOTEADUSE ERIALA LÕPETANUD

BAKALAUREUSEÕPE

Emilie Abel. Filmileviettevõtte infosüsteem AS BDG näitel. Juhendaja Toomas Etverk, 74 lk.

Kadri Annus. Fondid raamatute kirjastamise rahastajatena. Juhendaja Aile Möldre, 163 lk.

Liina Eensaar. Eestikeelsete sariväljaannete bibliograafia 1918–1940. Juhendaja Elviine Uverskaja, 346 lk.

Merle Hiis. Eestikeelse vaimuliku kirjanduse bibliograafia 1918–1940. Juhendaja Elviine Uverskaja, 212 lk.

Krista Hundimägi. Tallinna Linnaarhiivi raamatukogu. Juhendaja Liivi Aarma, 86 lk.

Eed Hõimoja. Võrdõiguslikkust puudutava teabe levi Eesti ühiskonnas. Juhendaja Tiina Markus, 60 lk.

Teele Kaldoja. Internet raamatukogude komplekteerimistöös. Juhendaja Aile Möldre, 66 lk.

Kristi Kiisk. Frankfurdi Raamatumess läbi Eesti raamatuasjanduse prisma. Juhendaja Aile Möldre, 75 lk.

Kaire Kreek. Johann Heinrich Rosenplänter ja "Bibliotheca Esthonica". Juhendaja Liivi Aarma, 87 lk.

Jaanus Kõuts. Eesti võrguväljaannete registreerimisest ja säilitamisest. Juhendaja Janne Andresoo, 58 lk.

Inge Leemann. Internetimarketingi rakendamine Eesti ettevõtetes. Juhendaja Toomas Etverk, 73 lk.

Karin Lember. Avalikule informatsioonile juurdepääs – olukord Eestis ja mujal maailmas. Juhendaja Ülle Papp, 84 lk.

Kristiina Luht. Meesliikumine: arengutrendid ja teave Internetis. Juhendaja Ülle Papp, 122 lk.

Kerttu Lõhmus. Täiskasvanuhariduse kirjanduse kättesaadavus kaasaegses infokeskkonnas. Juhendaja Elviine Uverskaja, 113 lk.

Jane Makke. Ühinenud Rahvaste Organisatsioon: dokumentatsioon ja infoallikad Eesti Rahvusraamatukogus. Juhendaja Elviine Uverskaja, 109 lk.

Merit Metsar. Turismiinfopunktid Eesti turismindust mõjutava faktorina. Juhendaja Elviine Uverskaja, 113 lk.

Merje Meisalu. Raamatukaubanduse kaas-aegseid arengusuundi. Juhendaja Aile Möldre, 82 lk.

Kadri Milling. Kirjandusteadlane Eerik Teder: personaalnimestik. Juhendaja Liivi Aarma, 144 lk.

Kadri Must. Otto Wilhelm Masing ja tema aeg. Juhendaja Liivi Aarma, 54 lk.

Marge Mõisamaa. Madalmaade raamatulugu ja selle peegeldus Eestis (15.–19. sajandil). Juhendaja Liivi Aarma, 117 lk.

Helen Müürissepp. Biblioteraapia võimalusi lugemise suunamisel. Juhendaja Aira Lepik, 70 lk.

Liina Oja. Tallinna linnapead ja nende kirjasõna avalikkusele. Juhendaja Liivi Aarma, 89 lk.

Karin Oolu. Juurdepääs riigihaldusastutuste informatsioonile. Juhendaja Ülle Papp, 93 lk.

Eve Rand. Saksakeelsete maade teabekeskused Eesti Rahvusraamatukogus: Saksa, Šveitsi ja Austria lugemissaalid. Juhendaja Aile Möldre, 97 lk.

Airi Raudsepp. Infotöö arengust Eestis 20. sajandi lõpukümnenditel. Juhendaja Elviine Uverskaja, 123 lk.

Siiri Ries. Soome-ugri Rahvaste Infokeskus hõimuliikumise toetajana. Juhendaja Elviine Uverskaja, 81 lk.

Pille-Triin Riimaa. Bestsellerid Eesti raamatuturul (1996–1998). Juhendaja Aile Möldre, 170 lk.

Piret Saar. Eesti õpiringid: tegevus ja infovajadus. Juhendaja Elviine Uverskaja, 71 lk.

Marek Saarmark. 1990ndate aastate bestsellerid USA-s ja nende avaldamine Eestis. Juhendaja Aile Möldre, 121 lk.

Eleri Soonsein. Arvuti kasutamisest tulenevad psühholoogilised ja füsioloogilised probleemid. Juhendaja Elviine Uverskaja, 86 lk.

Egne Stamm. XIX sajandi I poole eestikeelne kirjasõna: "Inlandi" ja Schwabe andmeil. Juhendaja Liivi Aarma, 110 lk.

Maili Torma. Mittetulundussektor internetis. Juhendaja Ivi Proos, 70 lk.

Ants Tõnisson. Infopoliitika termin ja kontekst Eesti infopoliitika Euroopa suundumuste taustal. Juhendaja Ülle Papp, 66 lk.

Aivar Tõnso. Infojuhtimisega seotud probleemidest Eesti ettevõtetes. Juhendaja Ülle Papp, 72 lk.

Helen Väljaste. Elektroonilise kirjastamise erinevad vormid ja areng. Juhendaja Aile Möldre, 65 lk.

DIPLOMIÕPE

Tiina Kivil. Ida-Viru maakonna koduloo-bibliograafia 1918–1940. Juhendaja Liivi Aarma, 109 lk.

MÕTTEID JA MÄRKMEID

7. sept. 2000. a. toimus Põltsamaal raamatuaasta teine üle-eestiline konverents teemal "Raamatulooline Eesti. Kodumaa tundmise allikad." Konverentsi ettekanded ilmusid samanimelises kogumikus (Tartu, 2000). Samuti võib ettekandeid lugeda internetist raamatuaasta koduleheküljelt.

Konverents avati Põltsamaa kirikus K. A. Hermannilauluga "Ema keel".

Herbert Kuurme, kõneldes Põltsamaa pastori A. W. Hupeli elust, ütles: "Pastor Hupeli istutatud vahtra- ja saarepuu laudadest on tehtud Põltsamaa kiriku ukсед. See on väärikas koht nendele ustele. Olgu tema mälestus meie südames. See ei kustu niikaua, kuni need ukсед siin liiguvad ja kõiki tervitavad."

Peapiiskop **Jaan Kiiviti** palve järel avati A. W. Hupeli mälestustahvel ja lauldi "Hoiu, Jumal, Eestit".

Toomas Paul refereeris oma artiklit "Religioon, eetika ja kasvatus" ja arvas, et bioloogiaõpetaja sobiks kõige paremini usuõpetajaks.

Hando Runnel kõneles sarja "Eesti mõttelugu" koostamisest, mille ülesanne on eesti vaimusuuruste, kes pole tingimata kirjanikud, loomingu laiema tutvustamine.

Arnold Everaus lisas oma kirjutisele "Olulisemat eesti trükikodade ajaloo" kokkuvõtva loosungi: "Võtke raamatutest valgus enesega kaasa!"

Eesti Kirjandusmuuseumi direktor **Krista Aru** arutles teemal "Raamatuloolise Eesti püsimine". Ta tegi kokkuvõtte raamatu ja raamatukogude arengust läbi aegade sõnadega: "Nõukogude võim mõistis, et eesti inimene on kasvanud raamatu-usku, ja hävitades raamatut, on võimalik hävitada ka raamatu-usku ja selle kaudu eesti inimesi. Hiljuti viidi läbi uuring eestikeelsete raamatute säilitamisest. Selgus, et kuni 1890. a. ilmunud raamatutest on säilinud ainult 90% ja kogu eestikeelne raamat on halvas seisukorras. Uuringu käigus kontrolliti ka paberi happelisust ja tehti vastavad järeldused. Oskar Kallas asutas rahvusliku Arhiivraamatukogu, et säilitada seal eestikeelne trükisõna tulevastele põlvetele. Hiljuti tegi Eesti Kultuuriministeerium ettepaneku vähendada sundeksemplar kaheksalt ühele. See on vastutus-tundetu ja lühinägelik!"

Tuntud looduskaitsja ja kodu-uuriija **Jaan Eilart** lisas oma kirjutisele "Eestimaa tundmise allikad" järgmist: "A. W. Hupel ei kirjutanud seda, mida oli lugenud, vaid küsitles inimesi. J. G. Granö kodukoha-uurimise küsimustiku tulemusena valmis 8-köiteline "Eesti". Edgar Kanti koostatud koguteose "Tartu" loomisest võttis osa 150 üliõpilast, ka haldusreformi läbiviimisel tuleks arvestada tagamaid." Eilart jätkas: "Kodu-uurimine võib olla harrastuslik, kuid tulemus peab olema küps, nagu muu teaduse tulemus. Ja nagu ütles Darwin, teaduses pole pisiasju, iga ausameelne jõupingutus on võrdselt suur, võrdselt väärtuslik."

Pärast lõunat jätkus istung Põltsamaa kultuuri-keskuses. Jõgeva maavanem **Margus Oro** meenutas, et Jõgevamaalt pärineb hulk säravaid inimesi, näiteks Ernst Peterson-Särgava, Oskar Luts, Betti Alver. Raamatuaastaks valmis koguteos Jõgevamaa legendidest "Muistsete aegade lood".

Akadeemik **Mihkel Veiderma** tervitas kokkutulnuid Eesti Teaduste Akadeemia poolt, nimetades motoks: "Teadmistekeskene Eesti, s.o. raamatukeskene Eesti". Ta lisas: "Eesti raamatukogu on tõmbetuultel olukorra hästi üle elanud, kuid nüüd on tekkinud jällegi tõmbetuuled. Meie kohuseks on säilitada raamatukogud. Ilma raamatuteta pole kultuuri, haritud inimeste teket ja arengut".

Eesti Kodu-uurimise Seltsi esimees **Andrus Ristkok** peatus arvuti ja raamatute probleemidel. Arvuti võimalused on tohutud ja vastava hariduse toel saab arvutis teha palju trikke – kuid need on lühiajalised. Arvuti töötab elektrijõul, kuid elektrivarud on lõpukorral, neid jätkuvat umbes 30 aastaks. Tekivad avariid. Mida keerukam tehnika, seda raskem on tõrkeid ennetada ja keerulise ahela seiskumine põhjustab andmete kadumist. Kuid paberandjad ei kao kuhugi. Tuleb edasi kirjastada, sest need allikad kestavad sajandeid.

Geoloogia Instituudi teadur **Rein Einasto** lausus tänusõnu süvakultuurile: "Viimasel ajal on poliitikute juures esile kerkinud materiaalsed huvid ja selle tõttu vajab kaitset väikerahvaste omanäoline kultuur. Loodus- ja keskkonnakaitsest ollakse aru saanud, kuid kõige suurem mure on psühhosfääri pärast. Siin aitaks kultuuri, raamatu kaitse. Kultuurivaldkonnas lühinägelikud poliitikud teevad uskumatuid otsuseid – seavad kahtluse alla kunstimuuseumi ehitamise, mida oleme aastaid planeerinud. Kultuuriministeerium tahab likvideerida Eesti Akadeemilist Raamatukogu. See on kultuurivaenulik tegevus. Miks saab see alguse kultuuriministeeriumist? Kas tõesti ainult raha puudus? Ometi saame iga päevaga rikkamaks. Jaan Eilarti arvates peetakse tagamaade põhimõtet haldusreformi aluseks. Kuid siingi toimitakse agressiivselt – ühe hoobiga tehakse valdade arv vähemaks. On palju muuseumi, kus ei jätku pinda. Tahan pöörduda teie poole, tänase suursündmuse korraldajad, et sõnastaksite pöördumise kultuuri kaitseks, sest kultuur on igavene."

Eesti Kodu-uurimise Seltsi sekretär **Eva Maaring** tänas samuti raamatut ja lootis Eesti Akadeemilise Raamatukogu püsimist.

Enne konverentsi heitsime pilgu õpilaste kodu-uurimiselikesse töödessa. Selge, et koos poliitilise olukorra muutumisega teises ka temaatika. Juhendajad on suunanud noori õigele uurimisteele. Kodu-uurimine põhineb ennekõike faktidel, ja kodukoht ise on üks suur uurimise allikas.

Aldo Kals peatus oma sõnavõtus biograafilistel teatmeteostel.

Õpilaste kodu-uurimistöõde juhendaja **Laine Linnus** tundis muret maakohtades kokkukorjatud kirjasõna säilitamise pärast. Kuidas hoida üht osa meie kultuuriloost – vanavara, kirjasõna, pisi-trükiseid (kiriku laulu- ja õnnistamislehed, seltside tegevuskavad jms.).

Väike-Maarja kooliõpetaja, toponüümia uurija **Eduard Leppik** tegeleb Lääne-Virumaa kohanimedega juba 1950. aastast. Ta on kogunud 110 000 kohanime ja viis kihelkonda maja-majalt läbi käinud.

“Regio” firma omanik **Jüri Jagomägi** ütles, et kuigi eestlased on raamatu-usku, on tema kaardi-usku. Kaart ei laskvat hämada. Kaart tegeleb sõnumitega, raamat sõnadega. Kaartide tegemisel oli 50-aastane paus, kuid nüüd on “Regio” tunnustatud ka Euroopas.

Ajaloolasest Torma mees **Endel Laul** võttis lühidalt kokku konverentsi esimeses pooles esitatud sõnavõttud.

Otepää keskkooli direktor **Heino Mägi** tuletas meelde, et juba 45 aastat on nende koolis tegeldud kodu-uurimisega. Ta soovitas, et iga kool peaks oma kroonikat ja raamatukogu juures asuks kohamuseum, ning tegi ettepaneku, et haridusministeerium korraldaks vastavaid seminare.

Tartu Ülikooli arhiivinduse õppejõud **Aadu Must** tutvustas oma äsjailmunud raamatut “Eestlaste perekonnaloo allikad”, milles on 41 000 perekonnanime.

Laiuse kodu-uurija **Juhan Reiman** soovis, et kirjutataks ja kirjastataks monograafia Jaan Poskast.

Vanemuise Seltsi esimees **Evald Kampus** oli mures raamatukeele reostamise pärast. Mõnest raamatust võib leida 200–500 viga, sellepärast et kirjastused on loobunud keeleteoimetajast. Kampus tegi ettepaneku korraldada ühiste jõududega nõupidamine arutamaks kirjastamise korrektsust. “Astugem välja raamatute kaitseks, et väärdväljaanded ei määraks raamatute püha nime.”

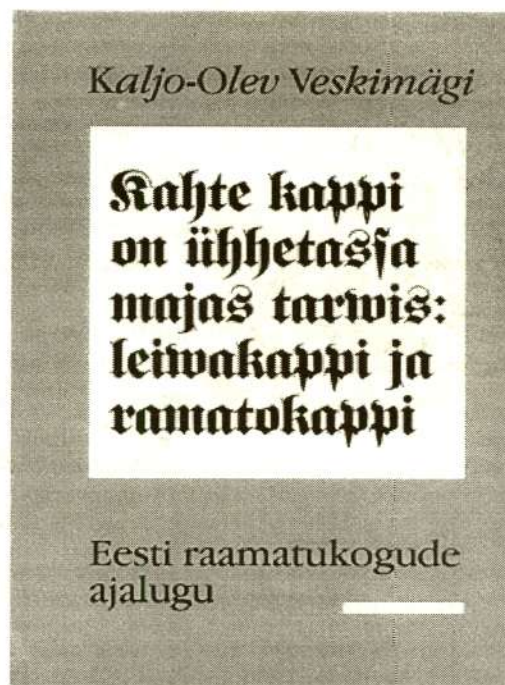
Põltsamaa kodu-uurija **Heino Joost** kiitis Põltsamaale külla tulnud rahvahulka.

Lõpetuseks tänas **Hando Runnel** Põltsamaa rahvast kordaläinud konverentsi korraldamise eest. “Raamatuaasta kaudu saab elujõudu ja väärtust juurde see, kes on kultuuri kandnud kõige vaesematel aegadel ja praegu. Raamatuaasta annab õigema tasakaalu rahvakihtide vahel – **olla raamatukogutöötaja on auväärsem kui pankur, sest kultuur on pidevuse protsess.**”

Rein Einasto soovitas teha pöördumise EAR-i ja Kunstimuuseumi kohta, kuid lisas, et demokraatlikus riigis need ei kannu vilja, sest võimu hoitakse hoopis teisiti ja kirjad enam ei toimi.

Põltsamaa linnapea **Margi Heina** ütles viimsena: “Raamat on teadmiste allikas, hea sõber ja kaaslane. Tal on aega, ta ootab meid.”

Aita Karjatse

Kaljo-Olev Veskimäe kirjastatud Eesti raamatukogude ajalugu. (Tallinn, 2000, 480 lk.)

UUSI RAAMATUID

EESTI RAAMATU AASTA

Eesti Akadeemilise Raamatukogu, Eesti Rahvusraamatukogu ja Tallinna Linnaarhiivi koostatud kogumik “Eesti vanimad raamatud Tallinnas” (Tallinn, 2000, 232 lk.) sisaldab ka Tallinna raekojas 26. aprillist 3. septembrini eksponeeritud raamatute näitusekataloogi.

ERÜ Tartumaa kogu Saaremaal

50 Tartumaa raamatukoguhoidjat käisid **20.–21. juulini** Muhus Saaremaal ning Vilsandil ekskursioonil. Lisaks turismiobjektidele külastati Saaremaa Keskraamatukogu ja Kuressaare ühisgümnaasiumi raamatukogu. Reisi korraldas Tartumaa kogu usaldusisik Ene Ruder, giidiks oli Eha Lambing Tartu Ülikooli Raamatukogust.

Piirkondlike ühenduste võistluse raames toetas ERÜ ekskursiooni 5300 krooniga.

EKS-klubi Jõgevamaal

5. septembril osales 43 klubi liiget väljasõidul Jõgevamaale. Põltsamaal tutvuti lisaks Jõgeva Maakonna Keskraamatukogule ka lossiga, külastati Siimusti keramikumuuseumi, Palamuse kihelkonnakooli muuseumi ja Luua arboretumit. Eriti elamusterohked olid tunnid Palamusel, kus raamatukogu juhataja Mare Nahk rääkis Palamuse ajaloo ja tänapäevast.

EKS-klubi tänab Jõgeva Maakonna Keskraamatukogu direktorit Vaike Orot ja pearaamatukoguhoidjat Tiiu Pihlakat ning Palamuse raamatukogu juhatajat Mare Nahka lahke vastuvõtu eest.

Reisi toetasid Kultuuriministeerium ja ERÜ.

ERÜ juhatus

kogunes koosolekule **11. septembril**, et arutada "Eesti raamatukogude arenduskava 2000–2002", selle kohta esitatud ettepanekuid, teha kokkuvõtteid ning esitada

juhatusse seisukoht Kultuuriministeeriumile. Projekt oli saadetud tutvumiseks juhatusse liikmetele, töörühmade, toimkondade ja sektiioonide juhtidele ning usaldusisikutele, kelle arvamustele juhatus tugineski.

Märkusi raamatukogude arenduskava projekti kohta esitasid Ruth Hiie ja Tiiu Reimo vanaraamatu toimkonnast, Marje Aasmets ja Arda-Maria Kirsnel liigitamise ja märksõnastamise toimkonnast, Virve Kaints, Kristina Pai, Ülle Rebo ja Kertu Uri kogude toimkonnast, Mare Ilus ja Sirje Roogna raamatukaitse töörühmast, Jüri Järs rahvaraamatukogude automatiseerimise toimkonnast, Aivi Sepp koolituse toimkonnast ning Ester Sõrmus kooliraamatukogude sektiioonist. Omapoolse seisukoha saatis ka ERÜ Tartumaa kogu.

Arvamused laekusid veel Kirjandusmuuseumi Arhiiviraamatukogust (Heino Rääm, Merike Kiipus), TÜR-ist (Malle Ermel), Viljandi Kultuurikolledži raamatukogunduse ja infoteaduse kateedrist (Ilmar Vaaro) ja Hans Jürmanilt.

ERÜ maakondade usaldusisikute algatusel saatis rahvaraamatukogude esindajad 7. septembril märgukirja Signe Kivile, taunides nimetatud arengukava ja paludes moodustada töörühm uue koostamiseks. Kultuuriministeeriumi raamatukogunõuniku Meeli Veskuse sõnul on talle laekunud arvamusi ja ettepanekuid veel väga paljudest raamatukogudest.

Pärast läbirääkimisi esitas juhatus Kultuuriministeeriumile oma arvamuse raamatukogude arenduskavast, lisades kõik ERÜ-le laekunud seisukohavõetud ning paludes ühtlasi kantslerit ja raamatukogunõunikku kohtumisele.

18. septembril kohtusidki Kultuuriministeeriumi kunstide osakonna juhataja Reet Mikkel ja raamatukogunõunik Meeli Veskus Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu juhatusse liikmete ning töörühmade ja toimkondade esindajatega.

Raamatukogunõunik Meeli Veskus kõneles ministeeriumile saabunud arvamustest ning

tunnistas, et arenduskava on valminud kiirustades, pole töökõlblik, kuid vajadus selle järele on endiselt jõus. Arutelu käigus esitas ERÜ juhatus ministeeriumi esindajatele oma ettepanekud, mille kohaselt tuleb arengukava koostamisele asudes esmajoones paika panna vastav skeem, metoodika ja ajakava ning luua töörühmad lähtuvalt raamatukogu tüüpidest, kaasates ka ERÜ juhatusse esindajad. Arenduskavale tuleb lisada ka konkreetne tegevuskava. ERÜ juhatusse kindel seisukoht on, et kogu töö peab olema avalikustatud, etapiti jälgitav (nt. internetis) ning võimaldama avalikku arutelu.

Kunstide osakonna juhataja Reet Mikkel tutvustas ülevaatlukult Kultuuriministeeriumi 2001. aasta eelarveprojekti, mis paraku on eelmisest väiksem ning seega pole ka raamatukogude majandusliku olukorra paranemist loota.

Vestluse käigus puudutati lühidalt ka Eesti Akadeemilise Raamatukogu saatust, kuid kuna raamatukogu töö ümberkorraldamise komisjon on alles tööle asunud, siis selgeid vastuseid ei saadud.

ERÜ juhatus loodab, et edaspidises asjalikus ja sujuvas koostöös Kultuuriministeeriumiga valmib asjatundlik ja teostatav arengukava, mis tagab eesti raamatukogunduse ja kultuuri edasiminekku.

ERÜ büroo

Vanaraamatu toimkond

14. septembril toimus Rahvusraamatukogus ERÜ vanaraamatu toimkonnale korraldatud kõrgetasemeline ja huvipakkuv seminar, kus Euroopa Teadusraamatukogude Konsortsiumi (*Consortium of European Research Libraries – CERL*) liikmed, kelle peamiseks ülesandeks on Euroopa vanaraamatu (käsitsi trükitud raamat enne 1830. a.) andmebaasi koostamine, andsid põhjaliku ülevaate oma tegevusest. Kokkusaamine peeti Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsiumi ELNET tegevdirektori Asko Tamme initsiatiivil ja tänu asjaolule, et konsortsiumi täitevkomitee ja nõuandva grupi

korraline istung toimus seekord Tallinnas. Põhjalikult ettevalmistatud seminaril esinesid konsortsiumi sekretär Lotte Hellinga, tegevdirektor Marian Lefferts, Claudia Fabian Baieri Riigiraamatukogust, Gunilla Jonsson Rootsi Kuninglikust Raamatukogust, konsortsiumi süsteemidirektor Curtis R. Lavery Ameerika Ühendriikidest. Esinejad rääkisid konsortsiumi loomisest, tegevusest ja edasistest projektidest, vanaraamatu elektroonilisest kataloogimisest, sellega seonduvatest probleemidest ning vanaraamatu andmebaasidest. Kõigil kohalviibijatel oli võimalus ka ise konsortsiumi andmebaasis otsinguid teha. Pikka aega Briti Raamatukogus töötanud Lotte Hellinga rääkis veel Inglismaa raamatukogude ajaloost ja Inglismaa inkunaablite koondkataloogist. Ta kinkis Rahvusraamatukogule oma koostatud inglise raamatu ajalugu käsitleva uurimuse ja Briti Raamatukogu tutvustavaid väljaandeid. Külalised vastasid seminarist osavõtnute arvukatele küsimustele.

Lisaks vanaraamatu toimkonna liikmetele võtsid seminari tööst osa RR-i raamatukogusüsteemi peaspetsialist Riin Olonen, EAR-i rahvusbibliograafia ja restaureerimisosakonna töötajad.

ERÜ vanaraamatu toimikond on tänavu kokku saanud kahel korral. 18. mail käidi ekskursioonil Eesti Rahvusarhiivis, 14. septembril koguneti eelmainitud seminarile. Koostöös Eesti Akadeemilise Raamatukoguga on ettevalmistamisel kodulookirjanduse seminar keskraamatukogudele ja muuseumidele, mis toimub 7.–8. detsembrini EAR-is. Jooksvate ja kiiret lahendamist nõudvate küsimuste ning probleemide lahendamiseks peetakse koosolekuid elektroonilisel teel.

Ruth Hiie

Vanaraamatu toimkonna esinaine

Head kolleegid!

ERÜ büroo palub töörühmadel, toimkondadel, sektsioonidel ja kõigil huvilistel saata ERÜ veergu kaastöid: Tõnismägi 2, 10122 Tallinn, e-post: ela@nlib.ee

TENNMANN - IDEALIST JA MÄSSAJA

REIN RUUTSOO

Tartu Ülikool, professor

Eduard Tennmann. Varjatud varandus. Koostanud Hando Runnel, toimetanud Katre Ligi. – Tartu : Ilmamaa, 1999. 559 lk. – (Eesti mõttelugu 29).

Mõnedes ringkondades – eelkõige kirikuinimeste hulgas on Tennmann nii hästi mäletatud mees, et teda pole vaja üldse tutvustada – teda teatakse vahel liigagi hästi. Aga väljaspool kirikuringkondi on teda keeruline tunnustada. Ideed, mida Tennmann innukalt propageeris, olid suuresti sobimatud luteri kiriku valitseva konservatiivse vaatega ja kummalised keskmisele 20. sajandi mõttekultuurist toituvale haritlasele, nõnda et nii mõnigi tema huvitav mõttekäik tõrjuti ennatlikult. Vaimuinimesed jagunevad tihti suurteks rääkijateks ja suurteks kirjutajateks. Tennmann oli mõlemat – väga innukas vestleja ja samas ka suur kirjutaja. Kindlasti ei olnud Tennmann suur mõtleja, ehkki paistab silma erakordse töövõimega. Nagu kõik eesti haritlased pidi ta end üles töötama, töö kõrvalt õppima, kooliõpetajast teadlaseks arenema.

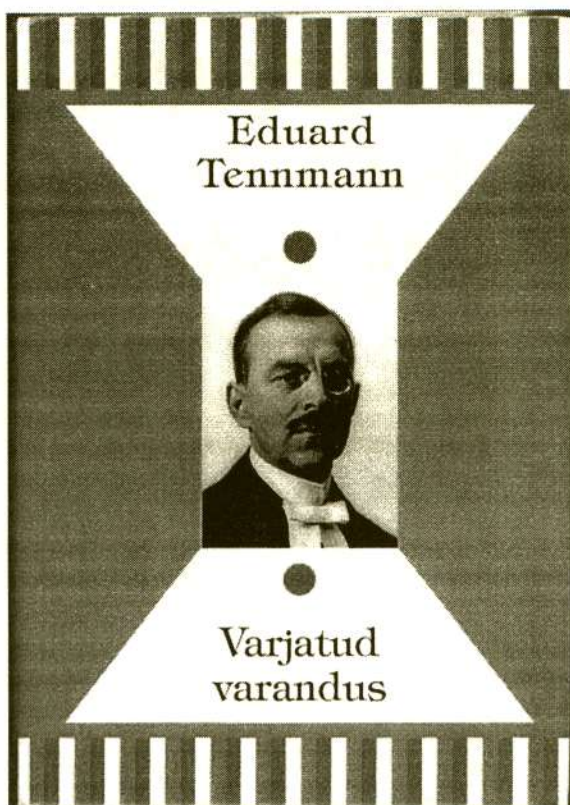
Kogumiku lõpus Tennmanni tutvustuseks esitatud "Autobiograafilisi märkmeid" lõpeb kolmekümnendate aastate algusega – seega siis, kui tema viljakaim tegutsemisperiod tegelikult algas, mis andis vahel kaks-kolm raamatut aastas. Lühike kokkuvõtte Eduard Tennmannist (1878–1936) esitleks teda kui kirikuõpetajat, publitsisti, esimest eestlasest võrdleva ja süstemaatilise usuteaduse professorit

Tartu Ülikoolis. Tema eriliseks huviobjektiks oli usundipsühholoogia ja ka usundi ajalugu, mille kohta on ta avaldanud ülevaatlikke ajaloolis-filosoofilisi uurimusi, näiteks "Ekstaas ja müstika" (1936), "Maailma usundid" (1936). Tema raamat "Üldine usundipsühholoogia" (1936) jätkab usundipsühholoogilist traditsiooni, millele pani Tartus aluse juba sajandi algul prof. Girgensohn. Tennmanni sedalaadi huvidest saab käesoleva kogumiku vahendusel vaid veidi aimu, nagu ka sellest, et Tennmanni filosoofialane põhiline huvisuund oli Tartu Ülikooli professori Gustav Teichmülleri (1832–1888) õpetuse populariseerimine ja süstematiseerimine. Viimase usufilosoofiast kaitses ta 1931. aastal doktoritöö "Gustav Teichmülleri kristluse filosoofia", ning tema vaadete lühiesituseks on raamatuke "Hinge surematus" (1936). Sajandi algul tegutsenud väga mõjuka teoloogilise publitsisti Rudolf Kallase kõrval on Tennmann teine eestlane, kes lausa fanaatiliselt pühendus Teichmülleri – tolleks ajaks juba ilmselt vanamoodsa filosoofia – propageerimisele. Selle sajandi kolmekümnendaiks aastaks oli Teichmülleri spekulatiivne psühholoogia ja solipsistlik epistemoloogia juba marginaalne nähtus. Kui Tennmanni Teichmülleri-

truudus kindlasti ei soodustanud moodsama filosoofia juurdumist Tartus, siis Max Weberi, Werner Sombarti jt. hiilgavate saksa sotsioloogide ühiskonnafilosoofiat tutvustades oli Tennmann Euroopa kaasaegne. Teoloogile kaasamõttelejaid ühiskonnateadlaste hulgas nähtavasti palju polnud. Eesti sotsiaalteadused alles sündisid.

“Varjatud varandusse” koondatu annab valikulise sissevaate Tennmanni ajakirjandusse laialipaisatud sõnavõttudest ja kirjatöödest. Miks just need ja mitte teised kirjutised, kuuluvad raamatusse – jääb koostaja Hando Runneli saladuseks. Nagu varemgi, näib ta tegutsevat vaid temale kuuluvas ruumis, ja vaid temale mõistetava, tunnustatud editeerimistavadest erineva loogika alusel. Lugeja peab Tennmanni enda jaoks ise avastama. Siiski tahaks öelda, et Tennmanni valitud publitsistika näol pole tegemist mingi “varjatud varandusega”, millele pealkiri viitab. Varandus see pole ja ka varjatuks ei saa seda pidada – igatahes mitte nüüd, kümme aastat pärast iseseisvuse taastamist. Kolmveerand ja enam sajandit on kirjutatule oma pitseri vajutanud. Filosoofia ajalukku kuuluv võib olla ka kaasaege mõtte osa, Tennmanni kirjutatu kuulub vaid ajalukku.

Tennmanni mitmekülgne tegevus ja poleemilisus kirjamehena, eriti kui see ühiste kaante vahele koondada, annab siiski huvitava sissevaate Eesti Vabariigi aegsesse vaimuella, poleemika tasemesse ja vaidlemisalust pakkunud ideestikku. Mingis mõttes on vaadeldav raamat esinduslik kogu eesti mõttele ka laiemalt. Kõrvuti suure lugemusega võib märgata harrastuslikkust ja üleideologiseeritust. Selles mõttes on Hando Runnel eesti mõtteleo kongeniaalne editeerija.

Teoloogiline revisionist

Eesti kiriku ellu – Maarja-Magdaleena koguduse õpetajana – ja ka teoloogilise mõtte ajalukku on Tennmann jäänud kui kontroversne ja skandaalne isiksus. Otmar Pello nekroloog, mis on asetatud järelsõna või seletuse rolli, ei aita lugejat Tennmanni panuse mõistmisel eriti. See on vaimustunud, aga oma õpetajale kaugelt alla jääva õpilase retooriline ülistus Tennmannile kui teoloogile. Raamatut väärtustanuks märgatavalt, kui koostaja oleks Tennmanni tutvustanud rohkem sotsiaalse ja poliitilise mõtlejana, nagu kogumik eeldab.

Tennmann oli vaimukas arutleja, ideede mees, propagandist, aga mitte filosoofiliselt koolitatud mõtleja, st. ta ei hooli, et oma väiteid arendades asenduvad ratsionaalsed argumendid, majanduslikud ja poliitilised analüüsid kiiresti retooriliste hüüatustega ja moraliseerimisega. Taoline mõtlemistehnika kõneleb tema filosoofilise maailmapildi toetumisest Gustav Teichmüllerile. 19. sajandi teisel poolel Tartu Ülikoolis tegutsenud

Gustav Teichmüller oli – enne kui Juri Lotman kuulsaks sai – viimane rahvusvahelist tähelepanu äratanud Tartu universaalõpetlane, maailmaseletaja. Teichmülleri-Tennmanni filosoofia lähtekohaks on spekulatiivne personalism. Tartu personalistliku koolkonna personoloogia lähtub tõsiasjast, et indiviid kõigi oma omaduste ja sisemaailmaga pole redutseeritav mingitele füsioloogilistele protsessidele, veel vähem sotsiaalsele keskkonnale. Välise keskkonna – ühiskonna hukutav mõju vaimule ongi Tennmanni mure allikas. Kõik peaks olema vastupidi. Indiviidi aluseks on tema hingeelu ja olemise substantsiks on hing. Inimene on selle vaate kohaselt monaad ja mitte ainult

tunnetuse ja väärtusmaailma kandja. Inimene kannab endas metafüüsilist mõõdet ja peab seega toetama parema maailma teket.

Tennmann allutaks hea meelega kogu elumaailma teichmüllerlikule spirituaalsusele ja kujundaks maailmavaate, mis annaks universaalseid juhiseid. Kristluse peab tema arvates puhastama ja korrastama, toetudes personalismile. Et filosoofia võiks ja peaks otsustama, mis siis on kristluse olemuses väärtuslikku – see oli konservatiivsele teoloogiale vastuvõetamatu nägemus. Juba Teichmülleril oli sellega probleeme ja eesti teoloogide enamikuga oli Tennmannil modernistina piisavalt vastuolusid. Ta propageeris Eestis ka Euroopa revisionistlike teoloogide vaateid, kes eitasid õpetust pärispatust, hüpostaasidest jne. (vt. artikkel “Puhas kristlus”).

Teichmüllerlik-tennmanlik personalism oli filosoofilis-spirituaalne kaitsetaktika, kuhu reformatsioon oli kristliku religiooni 19. sajandi teise poole lõpuks tegelikult surunud. Kristlus leidis tunnustust pelgalt veel usumaailmas. Tennmann soovis seda emantsipeerida

ka kultuuris, nii filosoofia kui sotsiaalse doktriinina. Indiviidi vabaduse tunnistamine tema olemuseks, ja samas religioosse maailma ühe alge istutamine indiviidi, oli võimalik vaid personalistlikel alustel, st. indiviidi olemuse spiritualiseerimisega. Reformatsioon pani aluse ristiusu ilmalikustamisele koos ilmaliku indiviidi sotsiaalsete omaduste substantiaalseks tunnistamisega. Tennmann tahaks seda protsessi pöörata – maailma uuesti spiritualiseerida sel teel, et defineerib indiviidi alged ümber. Kuid defineerimine ei ole veel piisav tingimus. Mitte niivõrd spekulatiivsed arutlused kui võrd nähtusi kokkusalmitse ja teadussaavutusi arvestav teooria võib olla tegelikkuse sisuka mõtestamise aluseks.

Kristliku majanduse võimalikkus

Paraku on Tennmann sotsiaal-filosoofia huvilisena vähemtuntud. Tema huvi äratajaks on mitmeaastane töökogemus äris. Max Weberi, Werner Sombarti ja teiste tollal mõjukate sotsiaalteadlaste uurimused pakkusid talle mõtlemisainet. Just sotsiaal- ja ka poliitikafilosoofia valdkonnas on ta väga huvitav nii tavamõtlemise haarde kui toona diskuteeritud ideestiku uurimise seisukohalt. Max Weberi ideed sellest, mil määral majanduslik edu ja usuline elu on omavahel seotud, on siiani vaidlusaineks.

Tennmanni huvi eetika ja raha vahekorra vastu pärineb isiklikust kogemusest, mille tulemusena ta otsustas oma tuleviku teoloogia kasuks. Vabadussõja järel tekkinud Eesti riik toitmis Tennmanni illusioone ja tõi ka ränki pettumusi. Ta oleks tahtnud luua mingi kõrgmoraalse ühiskonna ja otsis selleks kõikeseletavat filosoofiat. Nähtavasti pole olemas korrektset vastust küsimustele, kuidas on võimalik poliitiline vabadus ja maailmavaateühatus, ehk jälle sotsiaalne õiglus ja samal ajal toimiv tõhus konkurentsijandus. "Niisiis ei

ole ristiusk kapitali vastane, kuid ta nõuab, et usu algollus – armastus – oleks tõukejõuks ka ilmalikus elus" (lk. 41). Kristluse ja majanduse ühendamine püüdes tahab Tennmann tegelikult võimatut. Kristliku vennaarmastuse maailm ja liigkasuvõtmine ei sobi kokku. Ta soovib, et riik oleks poliitiline nähtus, st. vabade kodanike ühendus ja samas tahab seda kujundada peaaegu teokraatiliseks asutuseks, mis muudaks usuõpetuse kohustuslikuks. Tennmannile ei meeldi põrmugi sotsialism, kuid samal ajal häirib teda rahakultus, mis trambib jalge alla inimväärikust ja lõhub rahvuslikku ja inimlikku solidaarsust. Neid vastuolusid püüab Tennmann maandada eelkõige manades ja manitsetes – verbaal-retooriliselt. "Parandagem meelt", "saagem paremateks eestlasteks" – see on tema sõnum, ja mida muud saabki üks teoloog pakkuda. Tollane konflikt ideaalide ja reaalsuse, moraali ja rahamaailma vahel on äratuntav ka tänases Eestis. Ainult et teoloogidel pole intellektuaalide ja ideoloogidena enam nimetamisväärsed rollid.

Intellektuaal või ideoloog?

Sügavate sotsioloogiliste huvidega Tennmann oli teoloogide hulgas haruldus. Ta oli tuntud ka kui poleemiline väitleja ja särav oponent. Igatahes ilmestas ta kaas-aegsete mälestuste kohaselt märgatavalt 20–30ndate aastate Tartu suhteliselt värvitud akadeemilist õhkkonda. Seetõttu oli tema ootamatu ja liig varajane surm kaotuseks just neile, kes hindasid uusi ideid. Tema arutluslaad on tihti küll enam moraliseeriv kui sotsiaalteaduslikult professionaalne, kuid see ei muuda olematuks taotlust. Tennmann soovis olla rohkem ideoloog kui intellektuaal. Ainult reflekteerija hoiak oluks vastuolus tema kõigutatavate maailmavaatelist ja poliitiliste veendumustega, isegi n.-ö. poolt ja vastu argumente vaagides. Mida Tennmann oma arutlustes õieti silmas pidas, on metafoorilise ja tähendussõnalise

keele tagant vahel raske mõista. Veelgi keerulisemaks muudab tõlgendamise väljaandja autoritaarne diletantlus. Nimelt on Tennmanni tekstid varustatud kommentaaridega lehekülje all õpetamiseks, st. kuidas on Tennmanni "õige" lugeda. Nende kommentaaridega ei tahaks kohati kuidagi nõustuda, sest need sisaldavad ka ilmselt keelevälist interpretatsiooni, mis on osa tõlgendamisest. Viimane pole aga tõsiseltvõetav lisatud argumentatsioonita – muidu on tegemist vägivallaga nii kirjutaja kui lugeja kallal, aga kriitilise ja demokraatliku lugeja kasvatamine võiks olla nende tekstide üks eesmärk.

Tennmann pole ilmselt kumbki – ei ideoloog ega intellektuaal. Ta ei sobi süsteemi, kuid pole ka piisavalt (enese)kriitiline arutleja. Demokraatliku Eesti haritlasena on ta autoritaarse usuelu ja autoritaarse poliitika vastane. Samas – oma ajastu ja vahel eelmise sajandi lapsena, jagab Tennmann unistustlike nägemusi ja ka mitmeid vandenõu-teoreetilisi arusaamu maailma ajaloost. Nii seisab Tennmanni arvates 1917. aasta oktoobrimässu taga ülemaailmne juutide ja vabamürlaste vandenõu. Leninlased on tema arvates lihtsalt massoonide liikumise üks haru. Samas arvab ta, et Venemaa liigub demokraatia poole, et seal tõusevad inimõigused jälle ausse jne. Venemaal sündinu ja üsna lähedalt toimut jälgida võinu seisukohalt on see naiivsus. Kuid teiselt poolt vaadates – kui heal arvamisel olid USA juhtivad poliitikud veel 1945. aastal nõukogude süsteemist ja onu Joe' st ehk Jossif Stalinist, siis oleks ülekohtune Tennmannilt ja kogu Eesti intelligentsilt liiga suurt läbinägelikkust nõuda.

TEADUSRAAMATUKOGUD JA MILLENNIUM

7. ja 8.augustil peeti Lahemaal Ojaäärsele teadusraamatukogude suveseminar, kus käsitleti praegu kõige olulisemaid probleeme – teadusraamatukogude arendustegevust, komplekteerimise põhi-küsimusi, raamatukogude tegevuse tulemuslikkuse analüüsi, teenuste kvaliteeti ja turuedukuse aspekte, digitaalraamatukogude projekte, elektroonilisi väljaandeid ning teadusraamatukogude koostöövõimalusi rahvusvaheliste projektide ning ERÜ kaudu.

Seminaril tutvustati kahte raamatukogunduse arendustegevuse seisukohalt väga olulist dokumenti.

1. Kultuuriministeriumis ettevalmistatud raamatukogude arendustegevuse programmdokumendi **“Raamatukogude arenduskava 2000–2002”** projekti, mis käsitles raamatukogude õiguslikke aspekte ja arengut riiklikus ning ühiskondlikus kontekstis, raamatukogude võrgu seisundit Eestis,

finantseerimist ja raamatukoguharidust ning püstitas ülesanded raamatukoguvõrgu edaspidiseks kujundamiseks.

Dokument annab põhjaliku taustainformatsiooni raamatukogude võrgust ning raamatukogude tegevust reguleerivatest õigusaktidest ja halduskorraldusest. Arutluse käigus tuli ilmsiks ka mõningaid puudusi, mistõttu otsustati, et oma arvamused saadetakse Kultuuriministeriumile hiljemalt 15. septembriks.

2. “EVS/ISO 11620:2000 Informatsioon ja dokumentatsioon. Raamatukogutöö tulemuslikkuse indikaatorid.”

Seda Eesti Standardikeskuse koostatud Eesti standardina väljaantud dokumenti saab rakendada raamatukogude tegevuse tulemuslikkuse analüüsiks ja hindamiseks. Standardi eesmärgiks on toetada tulemuslikkuse indikaatorite kasutuselevõtmist raamatukogudes ja

anda ülevaade raamatukogutöö tulemuslikkuse indikaatoritest kui vahenditest raamatukoguteenuse ja tegevuste kvaliteedi ning efektiivsuse hindamisel. Esitatud on indikaatorite terminid ning määratlused ja tulemuslikkuse mõõtmise meetodid. Standardi koostamisel oli alusdokumendiks rahvusvaheline standard ISO 11620 : 1998. Standardi on tõlkinud, toimetanud ja kohandanud RR-i raamatukogunduse osakonna töötajad Ume Kelam, Aili Norberg, Anu Nuut ja Tiina Vilberg.

See on esimene Eesti Standardiameti poolt välja antud eestikeelne raamatukogunduse ja infoteaduse valdkonda käsitlev standard. Seminaril jõuti otsusele, et rahvusvaheliste standardite tõlkimist ja ülevõtmist Eesti standarditeks tuleb jätkata ning raamatukogude vahel kokku leppida teemavaldkonnad ja prioriteedid, mis vajavad enim standardimist.

Seminariseltskond. Foto: Teet Malsroos

Kogude arenduse osas vajame uut teaduslike keskraamatukogude kogudes komplekteeritavate ressursside ainevaldkondade määratlemist ning ühtset kogude arenduspoliitikat. Selleks, et hinnata raamatukogudes olevaid ressursse, vajame kogude analüüsi ja uuringuid.

Teenuste kvaliteedi ja infotarbija uuringuid on teadusraamatukogudes läbi viidud aastate jooksul mitmeid ja kasutatud sarnast meetodikat. Tuleviku kavandamisel tuleks enam tähelepanu suunata turuedukusele, uurida infotarbija turgu ja nõudlust teenuste järele ning sihtgruppide rahulolu pakutava. Seminaril anti ülevaade enim tuntud mõõtmis- ja analüüsitehnikest ning nende rakendusvõimalustest raamatukogudes ning Rahvusraamatukogu läbiviidud sihtgruppide kompleksuuringust.

Digitaalraamatukogude alal on maailmas algatatud üle 150 projekti, seminari käigus tutvustati neist üldtuntumaid ja anti ülevaade tähtsamatest Eesti digiteerimisalastest projektidest. Huvi-

pakkuv ja põhjalik oli ühissettekanne elektrooniliste väljaannete kogumisest, registreerimisest ja arhiveerimisest ning ülevaade raamatukogusüsteemi INNOPAC uue versiooni võimalustest saandivahetusel.

Ühistegevuses ja ühiselt algatatud koostööprojektide kaudu on märksa laiemad võimalused taastada uuringuid ning rahastada projekte, milleks pakub võimalusi Euroopa Liidu 5. raamprogramm. Seminaril tutvustati ja arutati ka nende võimaluste üle, mida pakub raamatukogundusele 5. raamprogramm ning milliseid ühissettevõtmisi on võimalik algatada ERÜ toimkondade kaudu.

Pilku ajalukku heites selgub, et teadusraamatukogude nõupidamiste korraldamisel Ojaäärse puhketalus on pikk traditsioon. Aastal 1980 võeti vastu otsus, mida tõendab dokument "Raamatukogude teadustöötajate nõupidamiste soovitus" (23.05.1980), selleks et korraldada iga-aastasi ülevabariigilisi teadusraamatu-

kogude seminare, teha kokkuvõtteid tehtust ning arutleda uute suundade üle Eesti raamatukogunduses. Alates 1981. aastast järjepidevalt kuni 1989. aastani peeti seminare Ojaäärse puhketalus igal aastal, pärast lühikest pausi taas 1996. aastast kuni tänaseni on jätkatud seda traditsiooni. Aastal 2001 täitub 20 aastat, mil Eesti raamatukogunduses on rakendatud niisugust koostöövormi teadusraamatukogude arendustegevuseks ja ühistsuste vastuvõtmiseks. Sel suvel Ojaäärse korraldatud seminar oli 15. Seega on põhjust kavandada järgmisel aastal ulatuslikum seminar, kus osa ettekandeid sisaldaksid informatsiooni teadusraamatukogude arengu loost ja Lahemaal korraldatud seminaride järelkajadest.

Põhjalikum ülevaade Lahemaa seminari ettekannetest ja arutlustemadest avaldatakse Eesti Rahvusraamatukogu koduleheküljel "raamatukogunduse teabesaali" all.

Anu Nuut

RR, raamatukogunduse osakonna juhataja

RAHVARAAMATUKOGUDE 20. SEMINARLAAGER

peeti 31. juulist 3. augustini Saaremaal Mändjala puhkekülas. Arutluse all oli rahvaraamatukogude koostöö teiste raamatukogudega ja sellest tulenevad probleemid.

Laagri avas võõrustajana Saaremaa Maavalitsuse haridus- ja kultuuriosakonna juhataja **Urve Tiidus**. Rahast kõneldes juhtis Kultuuriministeeriumi kantsler **Margus Allikmaa** tähelepanu ministeeriumi prioriteetidele. Kuigi Eesti riigieelarve 2001. aastal tervikuna ei kasva, on ministeeriumi eelarve kasvuks planeeritud 30% (sisemiste ressursside arvelt), arvestades nelja prioriteeti: 1) ministeeriumiametnike palga kasv 10%, 2) kunstmuuseumi hoone ehitamine, 3) ministeeriumi haldussuutlikkuse tõstmine (saada raha juurde seadusloomeks – ringhäälinguseadus ja autorikaitse),

4) investeringud. Haldusreformist tulenevalt ei muutu tema arvates rahvaraamatukogude süsteemis ega raamatukoguteeninduses midagi halvemaks ka siis, kui moodustatakse vaid kolm keskraamatukogu, sest vallaraamatukogude süsteem jääks ju samaks.

Kultuuriministeerium on seadnud viimastel aastatel eelisarendatavaks rahvaraamatukogude automatiseerimise ja andnud raha laivõrguühenduste loomiseks, rääkis nõunik **Meeli Veskus**. "Külatee" projekti toetusel saab 2000. aasta lõpuks internetiühenduse 86 raamatukogu, neist püsiühenduse 51. 2001. aasta lõpuks peaks raamatukogudes avatama 265 internetipunkti, kuhu arvutid ostab Kultuuriministeerium riigihanke teel. Projekt ei hõlma arvutialast koolitust.

Eesti Rahvusraamatukogu direktor **Tiiu Valm** lahkas suhteid teadusraamatukogudega ja tõi esile kolm ala, kus teadusraamatukogu rahvaraamatukogu toetab: 1) teadusraamatukogud koostavad andmebaase, mida kõik raamatukogud saavad ühtviisi kasutada ning vajadusel kirjeid allalaadida; 2) raamatukoguhoidjate täienduskoolitus; 3) raamatukogunduslik standardimine ja tegevuse ühtlustamine.

Üha enam peaks siin suurenema ja universaalsemaks muutuma raamatukogunduse osakonna osa. Käivitatud on riiklikud projektid: rahvuskirjanduse digiteerimine ja säilitamine ning andmebaaside ühishange. Rahvusraamatukogus on alustatud mikrofilmide digiteerimist. T. Valmi arvates peaks igal raamatukogul olema ka jurist,

kes aitaks vormistada dokumente ning sõlmida lepinguid. Kuna aga juristi palkamine pole enamasti raamatukogudele jõukohane, siis võiks selline ametikoht olla näiteks ERÜ või ELNET Konsortsiumi juures.

Haldusreform ning sellega seoses raamatukogude võimalik kaotamine või ühendamine omavahel ja kooliraamatukogudega, ei jätnud külmaks kedagi.

Võru Keskraamatukogu direktor **Inga Kuljus** nentis vajadust olla pidevalt kursis maakonna haldusküsimustega ja vajadusel oma sõna sekka öelda. Viljandi Linnaraamatukogu direktor **Evi Murdla** leidis, et eriti tuleb seista renoveeritud raamatukogude säilimise eest. Vallaraamatukogude ühendamisel tuleb luua kaotatute asemel laenuspunkte, katsuda säilitada töökohad ja raamatute komplekteerimisraha. Tagasihoidlike raamatukoguhoidjate vere pani tõeliselt keema Jüri gümnaasiumi raamatukogu juhataja **Riine Maasik**,

kes katsus kummutada üldlevinud arvamust, et kooliraamatukoguhoidjad mõtlevad vaid tundide andmisele. Ta oli veendunud, et kooliraamatukogud töötavad hästi ja nende koostöö külakoguga on tavaliselt tihe, ning kui ühendama peab, siis tuleks rahvaraamatukogu ühendada kooliraamatukoguga, sest koolis peab ju raamatukogu kindlasti olema. Lääne Maakonna raamatukogu peabibliograaf **Mare Ektermann** võttis arutelu kokku tõdemusega, et raamatukogude ühendamisel tuleb lähtuda kohalikest olukorrast ning tegutseda lugejate huve arvestades. Harju Maakonnaraamatukogu direktor **Rutt Enok** arvas, et raamatukogud peavad muudatusteks valmis olema, sest need tulevad nagunii.

Räägiti veel raamatukogudest ja infotehnoloogiast ning raamatukogude andmebaaside konverteerimisest (RR-i infosüsteemide osakonna peaspetsialist **Riin Olonen**) ja lastekirjandusest (ELK Teabe-

keskuse direktor **Anne Rande**), külastati maakonna raamatukogusid (Saare Maakonna Keskraamatukogu, Leisi, Kaarma ja Kärla raamatukogu), kohtuti Kuressaare abilinnapea **Aarne Mustise**, Leisi vallavanema **Mart Mäekeri** ja Kärla vallavanema **Toivo Vaikoga**, veedeti meeldejääv kirjandusõhtu vendade **Jüri ja Ülo Tuulikuga**.

Rahvaraamatukogude seminarlaagrite traditsiooni tekkimist ning sealseid huvitavaid tegemisi meenusid nende korraldajad läbi aegade **Ivi Tingre**, **Linda Kask** ja **Tiiu Valm** – tegu oli ju ikkagi kahekümnenda laagriga! Kogu laagriaja vältel võisid huvilised vaadata arvukaid fotoalbumeid ning lugeda kroonikaid.

Raamatukogulaagrit toetasid rahaliselt Eesti Kultuuriministeerium, Eesti Kultuurkapital ja tegevusprogramm PubliCA, korraldasid Eesti Rahvusraamatukogu ja Saare Maakonna Keskraamatukogu.

Ene Riet

Kakskümmend aastat rahvaraamatukogude laagrit. Foto: Teet Malsroos

IFLA 66. KONVERENTS JERUUSALEMNAS

Jeruusalemmas Iisraeli konverentsikeskuses 13.–18. augustini peetud IFLA 66. konverentsi teemaks oli **“Informatsioon ja koostöö – tuleviku globaalraamatukogu loomine”** (*Information for co-operation: creating the global library of the future*). Ettekannetes keskenduti globaalse info- ja kommunikatsioonisüsteemi genereerimise võimalustele. Osalejaid oli konverentsil vähem kui tavaliselt – 400 Iisraeli raamatukoguhoidjat ja 1800 välisdelegaati, kelle hulgas oli seekord üsna vähe Aafrika ja Aasia kolleege. Sootuks puudusid araabialased, kes Iisraeli riiki mitte tunnustades keeldusid sõitmast okupeeritud Palestiina territooriumile ja pidasid samal ajal Kairos alternatiivset IFLA-t. Et aga kohal tulnud tekkinud olukorrast “õigesti” aru saaksid, oli IFLA avamisele kutsutud ka Iisraeli juhtiv politoloogiprofessor, kes pidas meile enam kui tunnise loengu poliitilisest situatsioonist ja selle kujunemise ajaloost. Jäi kõlama mõte, et kõige enam on mõjutanud Iisraeli arengut külma sõja lõpp ja Nõukogude Liidu lagunemine ning suure osa Vene juutide isade maale kolimine – nad moodustavad riigi rahvastikust enam kui viiendiku, mõnes piirkonnas koguni enamuse.

Eestit esindasid Tiiu Valm, Mihkel Reial, Janne Andresoo, Mihhail Ottmaa, Mari Sibul, Ene Riet (RR), Meeli Veskus (Kultuuriministerium), Marje Aasmets, Signe Pärt (EAR), Krista Talvi (ERÜ), Kalju Tammaru (Hoiuraamatukogu), Tiit Jänese (Tartu Linna KRK), Toomas Etverk (TEEK) ja Aare Kasemets (Riigikogu kantselei majandus- ja sotsiaalinfo osakond). Ettekandega autorikaitsest ja raamatukogust Kesk- ja Ida-Euroopa maades esines Kalju Tammaru, parlamendiliikmete infoteeninduse uutest suundadest Eestis Aare Kasemets.

Konverentsi tähtsamaid sündmusi oli **IFLA statuudi**, tegevust määratleva põhidokumendi täienduste ning **muudatuste arutelu** ja **vastuvõtmine**.

Jooksujalu konverentsile. Foto: Mihhail Ottmaa

Kahe konverentsi vahel tegeldi palju küsimustega IFLA struktuuri, juhtiva koosseisu suuruse, presidendi ametisoleku aja ja liikmemaksu suuruse kohta. Tehtud muudatused kergendavad IFLA funktsionääriks saamist, ka lubavad nad hääletada telefoni teel, kui riigi või organisatsiooni esindajal pole võimalik konverentsil osaleda.

Liikmemaks seati sõltuvusse organisatsiooni suuruselt – kui enne maksid kõik ühtviisi 750 Hollandi kuldnat, siis nüüd peaksid suurimad maksma 850 kuldnat, väikseimad aga 350 kuldnat.

Rahvaraamatukogude alakomitee nõupidamistel on juba mitu aastat arutatud rahvaraamatukogude tegevusjuhendite projekti (*Guidelines for public libraries*), mille lõplik redaktsioon valmib ilmselt käesoleva aasta lõpuks.

Samuti toimus seekordsel IFLA konverentsil kooliraamatukogude manifesti viimane arutelu.

CDNL-i (Rahvusraamatukogude Direktorite Konverents) istungil kinnitati rahvusraamatukogude autoriõiguse ja dokumentide säilitamise printsiibid ning rahvusraamatukogusid puudutavate IFLA põhiprojektide struktuur.

Hariduse ja täiendkoolituse sektsioonis arutati valmivat dokumenti “Guidelines for library/information educational programs: for discussions”. Selle koostamisest on osa võtnud kutseühingud USA-st ja Suurbritanniast ning raamatukogunduskoolid. Valmiva dokumendi eesmärk on määratleda valdkonna spetsialiseerumine, õpetamise ja ettevalmistamise tasand, uurimistasandid ning raamatukogu- ja infoteeninduse roll ühiskonnas.

Raamatukogujakirjade ümarlaua teemaks oli “Raamatukogujakirjad tuleviku (globaal)raamatukogude koostöö toetajana”. Arutleti ajakirjade trüki- ja võrguversioonide vahekorra, sisu ning levitamise küsimuste üle. Nenditi, et üha enam levivad võrguajakirjad, mille kaudu jõuab vajalik info kiiresti lugejani.

Eelmise aasta konverentsil Bangkokis kerkis küsimus Aasia raamatukogujakirjade kvaliteedist. Nii otsustatigi uurida ajakirjade kvaliteeti laiemalt ning moodustati ümarlaua juurde vastav töögrupp. Valiti uuritavate ajakirjade kogum ja määratleti ajakirjade kvaliteedi mõõtmise kriteeriumid. Aasia ajakirjade sisu kvaliteedi uuringu

töögrupp oli oma töö lõpetanud ja nii kandsid nad väljaspool ametlikku programmi ette selle tulemused. (Tekst lisati IFLA 66. konverentsi materjalide internetileheküljele pärast konverentsi lõppu ja seda saab lugeda aadressil: <http://www.ifla.org/IV/ifla66/papers/156-125e.htm>)

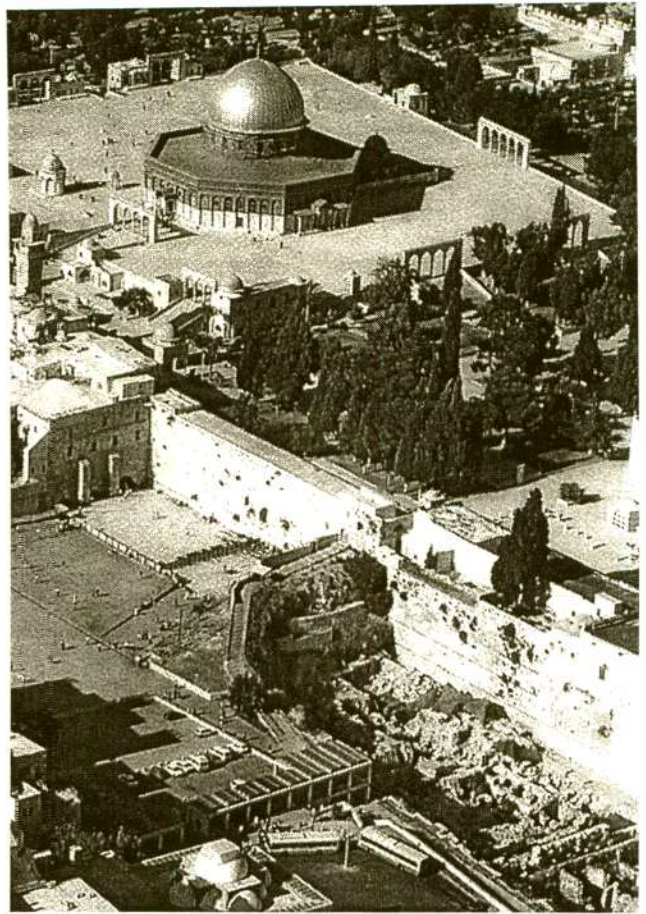
Naisküsimust käsitlev seksioon Leena Siidonena eesotsas töötab IFLA juures juba aastaid. Probleemid on erinevad. Suurbritannias on luubi all täiendõpe – kui haritud raamatukoguhoidjad pärast kodus lastekasvatamist uuesti tööle lähevad, on nad sunnitud vastu võtma madalalpalgalise abitöö, sest on vahepeal kaotanud kvalifikatsiooni. Iisraelis tehti 1997. aastal uuring võrdlemaks mees- ja naisraamatukoguhoidjate haridust, töökohustusi ning palka. Selgus, et sama haridusega samal ametipostil töötavad naised saavad 30% vähem palka kui mehed. Arengumaades on aga probleem, kuidas naisi lugema õpetada.

Iisraeli raamatukogude külastamine oli aga üsna halvasti organiseeritud – keegi meist ei sattunud soovitud raamatukogusse, kuid midagi me ikka nägime.

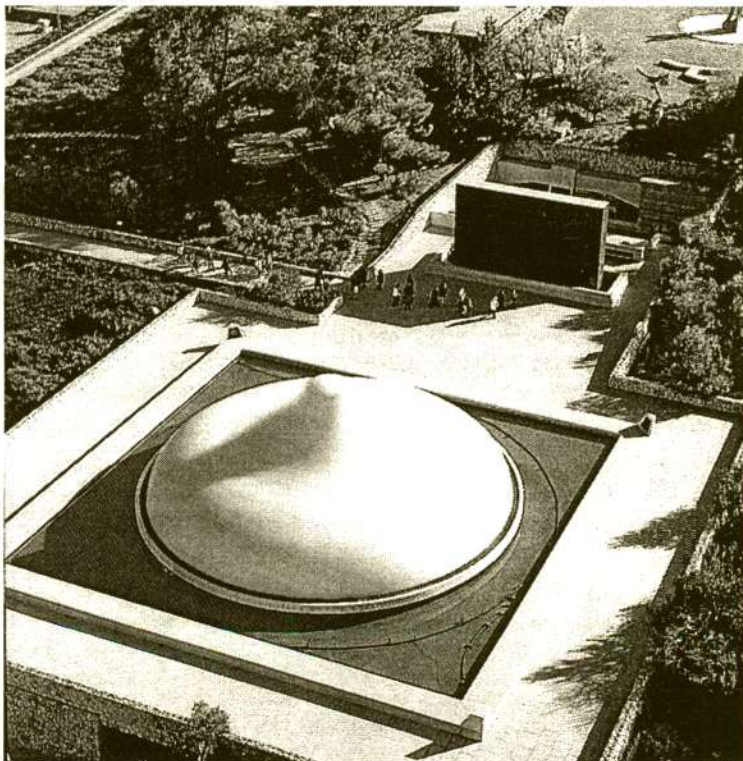
Kõigi kaasatud IFLA materjalidega nii paberil kui elektroonilisel kujul, on võimalik tutvuda raamatukogunduse osakonna teabetoas või ERÜ büroos.

Nende hulgas leidub ka järgmise, 2001. aastal Bostonis toimuva IFLA 67. konverentsi täielik programm.

Kindlasti on kõigile teada, et Iisraelis toimuvad pidevalt kahe vaenutseva poole sõjalised kokkupõrked. IFLA toimumise ajal oli kõik rahulik. Ometi võis

Juutide pühapaik Nutumiitir asub muhameedlaste kuldkupliga pühamu vahetus läheduses.

Surnumere lähistelt koobastest leitud Qumrani käsikirjad on eksponeeritud spetsiaalselt ehitatud ümmarguse kujuga Raamatupühamus.

tänavail kohata mitmekauka liikuvaid sõjaväelasi, automaat laskevalmis rinnal, ning konverentsikeskusesse ja olulistesse kultuuriobjektidesse sisenemisel otsiti põhjalikult läbi kõik kotid. Rahvas oli aga sõbralik nii Jeruusalemmas kui sealt kümme kilomeetrit eemal palestiinlaste territooriumil Petlemmas. Nautisime võimalust mööda eriti sooje suveilmu, kuigi ujumas õnnestus käia vaid korra (kui Surnumeres vee peal pallina hulpimist ujumiseks pidada). IFLA ametlik programm sisaldas ka põhjaliku jalutuskäigu Jeruusalemma vanalinnas ja võimaluse ühe õhtuse vastuvõtu käigus vaadata üle Iisraeli Muuseumi, sealhulgas ka Surnumere lähistelt koobastest leitud Qumrani käsikirjad spetsiaalselt nende eksponeerimiseks ehitatud ümmarguse kujuga Raamatupühamus. Muuseumi, raamatukogusid ja teisi tähtsaid Iisraeli kultuuriobjekte toetavad rikkad kaasmaalased – nende abi tõstetakse esile igal sammul.

Minu seekordset IFLA konverentsil osalemist toetas Eesti Kultuurkapital. Täna nii neid kui ka reisi korraldajaid Rahvusraamatukogust.

Ene Riet

RAAMATUKOGUD AVATUD MAAILMAS

Viies slaavi raamatukoguhoidjate konverents "Raamatukogud avatud maailmas" toimus 26.–28.

juulini Rahvusraamatukogus ja jätkus 3. augustini Tampere. Tallinna konverentsi avasid organiseerimiskomitee esimees Anneli Virtanen ja Eesti Riigikogu esindajana Andres Herkel. Avaistungil esines ettekandega RR-i haruldaste raamatute osakonna juhataja Larissa Petina, kes rääkis krahv Bobrinski Põltsamaa lossis asunud raamatukogust. Konverentsil arutleti slaavi kogude arengu üle üldisemalt ning haldamise ja säilitamise, elektrooniliste andmebaaside ja täistekstandmebaaside moodustamise võimaluste üle. Eraldi sektsioonis käsitleti raamatukoguajakirjade rolli Ida-Euroopa maade ja slaavi raamatukogunduses. Tutvustati kahe slaavi raamatukogundust käsitleva ingliskeelse ajakirja tööd (*Solanus: International Journal for Russian and East European Bibliographic, Library & Publishing Studies* ja *Slavic & East European Information Resources*), Ene Riet andis ülevaate ajakirja "Raamatukogu" arengust nõukogude infoväljaandest iseseisva riigi erialajakirjaks. Siinkohal lisaksin, et meie ajakirja sisu võrrelduna teiste Ida-Euroopa maade raamatukoguajakirjadega oli uurinud Boriss Volodin Vene Rahvusraamatukogust (Peterburi). Ta leidis, et "Raamatukogu" edestab teisi ajakirju nii artiklite temaatilise valiku kui probleemide käsitlemise sügavuse poolest ning seadis meid eeskujuks.

Konverentsi puhul avati RR-i haruldaste raamatute osakonnas näitus vene haruldasest raamatust Rahvusraamatukogu kogudes "Hõbeaeg vene kultuuris".

Konverentsi peakorraldaja Anneli Virtanen.
Foto: Teet Malsroos

Eesti Rahvusraamatukogu kogude osakonna juhataja MIHKEL VOLT, milliseid meie jaoks olulisi probleeme käsitleti balti kogude sektsioonis?

Selle paneeli ettekanded pakusid ulatuslikku ülevaadet olukorrast neis Saksamaal, Suurbritannias ja Ameerika Ühendriikides asuvas raamatukogudes, kus kogutakse, hoitakse ja tehakse kättesaadavaks Baltimaid käsitlevaid, Baltikumis üllitatud ning välisleedu, -läti, -eesti ja baltisaksa trükiseid.

Jürgen Warmbrunn Herderi Instituudist Marburgis, Janet Zmroczek Briti Raamatukogust ja Robert Davis New Yorgi Avalikust Raamatukogust rääkisid praegusest nõudlusest Leedut, Lätit ja Eestit puudutava informatsiooni järele, Saksa, Briti ja USA raamatukogude kogude arendamise poliitikat, teavikute vahetamise mahu vähendamise põhjustest, samuti väljaspool Baltimaid asuvate välisleedu, -läti ja -eesti trükiste kollektsioonide võimalikust saatusest. Viimase kohta kujundati arutelu tulemusena seisukoht, et alles siis, kui Saksamaal, Suurbritannias ja USA-s ei ole võimalik neid kollektsioone säilitada, tuleks ühendust

võtta Leedu, Läti ja Eesti raamatukogudega ning alustada ettevalmistusi kollektsioonide toomiseks Baltikumi.

Teavikute vahetamist kui kollektsioonide kujundamise vahendit kasutatakse Läänes üha vähem. Näiteks jätkab Briti Raamatukogu vaid oma publikatsioonide ja ametlike väljaannete vahetamist, muude teavikute vahetamine lõpetatakse. Miks siis niiviisi toimitakse? Ühe põhjusena toodi esile komplekteerimissummade kasutamise läbi- paistvuse, kontrollitavuse nõue – finantskontrollile on

raske põhjendada vahetustega seonduvat. Komplekteerimissummade kasutamise järelevalve tugevneb nii Euroopas kui Ameerikas. Teiseks põhjuseks on teavikute tarneaeg – ostmine on kiirem hankemoodus kui vahetamine. Kliendile on oluline, kas raamatukogu suudab vajaliku teose hankida kahe nädala või kahe aastaga. Kolmandaks põhjuseks võib pidada töö mahukust – vahetamine on aeganõudev töö, mille tasustamisele kulub mõistagi vahendeid. Raamatu- kogud püüavad siin kokku hoida. Vahetuse teel hangitud teaviku hind võib näida küll odavam, kui aga kõrvutada ka vahetamiseks ja ostmiseks kulutatavat aega ning võrrelda nende tööde tasustamiseks kuluvaid summasid, siis osutub vahetatud teavik ostetust kallimaks.

Leedu, Läti ja Eesti raamatukogudele ei ole probleeme teavikute valimisel-ostmisel mujalt maailmast. Leidub ju nii Euroopas kui Ameerikas kirjastusi ja poode, kellega kontakteeruda on lihtne. Pealegi oskavad Baltimaade raamatukoguhoidjad Lääne-Euroopas ning Põhja-Ameerikas kõneldavaid suuremaid keeli.

Läänemaailma raamatukogudel on Baltimaades üllitatud teavikute

ostmisel küll omad mured: leedu, läti või eesti keelt mõistvaid raamatukoguhoidjaid on äärmiselt vähe. Ka pole Baltikumis ühtegi suurt ja korralikku vahendusfirmat, kes suudaks teenindada Lääne akadeemilisi raamatukogusid. Ilmnes, et vajadus inglise keelde tõlgitud raamatuteklaami, annotatsioonide ja nende kättesaamise järele on täiesti olemas. Mõistagi on mujal maailmas nõudlus Leedus, Lätis ja Eestis ilmunud teavikute järele suhteliselt väike. Samas aga on Baltimaade raamatukogud olnud vahetustegevuses vägagi aktiivsed. See on muidugi inertsist, sest Nõukogude okupatsiooni tingimustes oli trükiste vahetamine ju pea ainuvõimalik viis Läänest kirjanduse hankimiseks.

Arvan, et raamatukogud ei peaks tegelema teavikute vahetamisega sellises mahus, nagu see veel praegugi toimub. See asi olgu ikkagi erasektori ajada. Praegust olukorda võib ju käsitada ka nii, et raamatukogud on viljeldava vahetustegevusega justkui hõivanud koha kaubandusmaastikul ja takistavad kellegi äriidee teostamist. Baltimaade raamatukogude kavakindlamaks kujundamiseks on tarvis aga kasutada eelkõige ostmist kui komplekteerimisviisi, mis võimaldab ilmselgelt suuremat täpsust kui vahetusnimesitikega toimetamine.

Ene Riet

16.–18. augustini 2000 toimus Göteborgis Rahvusvaheline konverents ISIC 2000 (*The Third International Conference on Information Needs, Seeking and Use in Different Contexts*), kuhu registreerus 130 delegaati 16 riigist. Konverents oli traditsiooniline – esimene peeti 1996. aastal Tampere, teine 1998. aastal Sheffieldis.

Esimese ISIC-i konverentsi ettekannete kogumikus (vt. *Information seeking in context*. London, 1997) märgitakse, et infoteadlastele oli vaja luua foorum, kus kohtuksid infovajaduse, infootsingu ja infokasutuse uurijad ning infosüsteemide loojad. Infokeskkond muutub ju kiiresti, tekivad uued võimalused informatsiooni kättesaamiseks ja kasutamiseks nii tööalases kui ka argielu kontekstis. Elektrooniliste infovõrkude kaudu pakutav infomaht suureneb – see muudab infootsingu keerulisemaks ja esitab infosüsteemide kujundajatele väljakutseid. Seega infokäitumise uurimine annab teadmisi, mis on vajalikud toetamaks nii üksikisikuid kui ka organisatsioone informatsiooni otsimisel ja kasutamisel ning infosüsteemide kujundamisel.

Konverentsile eelnes kahepäevane doktorantide *workshop*. Seal

osalenute posterettekannetega võis tutvuda konverentsi ajal.

Kolme päeva jooksul esitati 41 ettekannet. (Viimased valiti välja 90 sooviavaldanu seast.) Ettekannetes käsitleti järgmisi teemasid:

- * infokäitumine – individuaalsed, organisatsioonilised ja sotsiaalsed aspektid,
- * informatsiooni otsimine ja õpikeskkond,
- * infovajadused ja infosüsteemide kujundamine,
- * infootsing elektroonilises keskkonnas,
- * ealised, soolised ja kultuurilised aspektid informatsiooni otsimisel ja kasutamisel,
- * teoreetilised ja metodoloogilised küsimused.

Rahvusvaheliselt tuntud teadlased ja alles teadusesse pürgijad vaatlesid sihtgruppide infovajadusi, infootsikäitumist ja infokasutust (juhtivtöötajad, juristid, meditsiinitöötajad, tööstusspetsialistid, teletöötajad, ajakirjanikud, õppurid).

Silmapaistvaid tulemusi info-teaduse alal on saavutatud Suurbritannias, Skandinaavia maades, Ameerika Ühendriikides, Kanadas, Austraalias jm., seda kinnitasid ka kuulnud ettekanded.

Ainukese Eesti osalejana esinesin ettekandega *Information needs and uses in industry: the implications for information services*, tutvustades 1999. aastal korraldatud uuringut Eesti tööstusspetsialistide infokäitumise kohta. Minu osalemist konverentsil toetas NordIS-NET (*Nordic Information Studies Research Education Network*).

Teavet ISIC 2000 ja varasemate konverentside ettekannete kohta võib huviline leida veebis aadressil – <http://www.hb.se/bhs/bibvet/isic>

Aiki Tibar
TTÜR

Slaavi raamatukoguhoidajate konverentsi õhkkond on tõine. Foto: Teet Malsroos

Henno Käo "Kusagil mujal" võitis 1999. a. "Miku-Manni oma raamatu" konkursi. Väljandega tähistatakse Eesti Raamatu Aastat. 1. septembril kingiti see kõigile esimeses klassis kooliteed alustanutele. Projekti idee autor on Hanneli Rudi; läbiviija Eesti Lastekirjanduse Teabekeskus; rahastajad Eesti Raamatu Aasta Peakomitee, Hasartmängumaksu Nõukogu ning Eesti Kultuurkapital.

Foto: Teet Malsroos

HELMI MASING – 90

ÕNNITLEMINE

■ SÕNUMID

* * *

EHA SAARMAA

21.12.1924 – 25.08.2000

MÄLESTAME

Tartu Ülikooli kasvandik ja kauaegne ülikooli raamatukogu bibliograaf Eha Saarma lahkus igavikuteile pärast paariaastast vaprat võitlust raske haigusega.

Eha oli põline tartlane. Tartus möödus tema kooli- ja noorusaeg: Tartu Linna V Algkool (1938), Tartu II Gümnaasium (end. Tartu Tütarlaste Gümnaasium (TTG), 1944), Tartu Meditsiiniline Keskool (1950), Tartu I Töölisnoorte Keskool (1953). Kõrghariduse omandas ta Tartu Ülikooli kaugõppes, lõpetades vene filoloogina 1967. aastal.

Teenistus ülikoolis algas juba 1954. a. sõjalis-meditsiinilise ettevalmistuskateedri laborandina. 1961. a. kevadest 1993. a. jaanuari lõpuni töötas ta TÜ Raamatukogus, sellest 30 aastat bibliograafia osakonnas raamatukoguhoidja, bibliograafi, vanemraamatukoguhoidja ja peabibliograafina. Side

raamatukoguga kestis ka pensionõlves.

Eha pidevaks tööks oli bibliograafilise andmestiku kogumine ja korraldamine teemal "Tartu Ülikool : ajalugu : õppejõudude, teenistujate ja kasvandike biobibliograafia" (1632–1710, 1802–2000; eriti aastad 1935–1940) ja samateemaliste trükiste koostamine (nime- ja märksõnaloenditega) ning toimetamine: "Tartu ülikool kirjasõnas" 1–2 (1983, 1990); "Tartu Riiklik Ülikool : 1944–1959. a. ilmunud tööde bibliograafia" 1–3 (1985) ja rida TÜ bibliograafia-aastaraamatuid. Ta osales mitme isikubibliograafia koostamisel, näit. "Prof. Leo Schotteri tööde bibliograafia" (1987); "Professor Elmar Karu tööde bibliograafia" (1988); "Hendrik Bekker : 29.12.1891–22.06.1925" (TRÜ Toimetised 956, 1992). Eha armsaimaks tööks kujunes raamat "Professor Peeter Põld : kirjanduse nimestik 1901–1994" (1994).

Praktiline töö juhtis Eha teooria valdkonda, mille tulemuseks olidki konverentsiettekanded Kaasanis (1965) ja Leningradis (1986).

Erakordse visaduse ja energiaga viis Eha aastail 1964–1980 läbi bibliograafia-alast õppetööd (tingimata koos praktiliste harjutustega) ülikooli arstiteaduskonna I ja III kursuse eesti ja vene üliõpilastele. Loendamatud õppejõud ja üliõpilased said Eha Saarmaalt hindamatut abi kirjanduse ja muude materjalide, biograafiate, faktide otsinguil raamatukogude ja arhiivide varakambreist. Ta oli hea teatme-

bibliograaf. Paljud tahud ülikooli, eriti arstiteaduskonna ajaloost leidsid kajastamist süvitsi mindud raamatunäituste kaudu. Eha hoogsaid raamatukogututvustusi on kuulnud paljud kaugemad külalised.

Eha oli aktiivse eluhoiakuga ja väga emotsionaalne inimene. Teda huvitasid nii globaalsed kui ka kohalikud küsimused maadest ja rahvastest, Eestist ja eestlastest. Ta oli fanaatiline teatrihuviline ja talentide austaja. Teda huvitas klassikaline muusika, vene kirjandus ja kultuur, iluuisutamine, mälumängud-informiinid, turism. Aastaid oli ta raamatukogurahva "arst" – ametiühingu sotsiaalvolinik. Kaua oli ta ülikooli tervisevõimlejate rühma hingeks. Eha kuulus Muinsuskaitse Seltsi ja oli Vanemuise Seltsi taasasutajaid. Pensioneerununa (täpsemalt: koondatuna) kuulus ta ühendusse TÜ *Vitae*.

Eha elurõõm ja teotahtelisus on kadestatavad. Oma otsekohe reageerimisega töö- ja ühiskondliku elu küsimustesse oli ta hämmastav ja imeteldavgi. Tal oli sõpru ja tuttavaid nii noorte kui ka eakaaslaste hulgas. Ta oskas neid valida.

Inimeste tegevusvaldkonnad ja nende kestvus on erinevad: kaunis aed rohtub ruttu, kui tegijat enam ei ole; bibliograafilise andmestik ja trükis jäävad, teenides kasutajat kaua. Eha töö on kestva väärtusega.

Kestma jääb kaunis, kestma jääb mälestus Ehast!

*Tartu Ülikooli Raamatukogu
nimel Maare Kümmik*

TASUTA EUROINFO TELEFON RR-is

Eesti alustas liitumiskõnelusi Euroopa Liiduga 1998. a. märtsis. Välisministeeriumi andmetel on läbirääkimised kulgenud sujuvalt ja plaanipäraselt. Eesti Valistuse seatud eesmärgi järgi on Eesti valmis liituma EL-iga 1. jaanuaril 2003, kas aga ka Euroopa Liit on valmis Eesti oma liikneks võtma samal kuupäeval, on veel lahtine. Kõik sõltub EL-i võimest korraldada vajalikke muudatusi ja reforme oma struktuurides.

Sellise vastuse saate, kui helistate numbril **0 800 3330** ja küsite, millal Eesti liitub Euroopa Liiduga. Olete ilmselt natuke tusane, sest teile ei öeldud midagi konkreetset, aga mis teha, kuupäevad ja tähtajad ongi veel lahtised. Te jääte ootama lubatud teabelehte "Eurointegratsioon Eestis", mis saadetakse postiga taustinformatsiooniks vastusele.

Euroinfo telefon alustas RR-i Euroopa Liidu Infokeskuses tööd eelmise aasta novembris. Nii liideti Eesti avalikkuse Euroopa Liidu alasesse teavitustegevusse vahend, mida on edukalt kasutanud ka referendumieelne Rootsi ja Austria. Samasugust teenust pakub praegustest kandidaatriikidest 1998. aastast ka Sloveenia.

Helistajale on euroinfo telefoniga suhtlemine tasuta. Infoteenuse eesmärgiks on muuta Euroopa Liidu alane teave eestimaalastele paremini kättesaadavaks, võimaldades küsida Euroopa Liidu kohta, aga reageerida ka EL-i teemadele. Euroinfo telefoni vahendusel

- * vastatakse Euroopa Liiduga seotud küsimustele,
- * edastatakse infoväljaandeid ja teabelehti,
- * suunatakse eriküsimused edasi vastava ala spetsialistidele.

Telefon töötab esmaspäevast reedeni kella 10–18, teisel ajal võib jätta oma küsimused automaatvastajale. Teile vastatakse kohe või hiljemalt 48 tunni jooksul.

Küsimustele vastavad RR-i Euroopa Liidu Infokeskuse töötajad ning alates selle aasta maist õhtusel ajal telefoni-assistendid. Vastamist toetab selleks otstarbeks koostatud küsimuste-vastuste andmebaas ning infokeskuse väljannete kogu. Euroinfo telefon teeb tihedalt koostööd ministeeriumide EL-i osakondadega ning teiste EL-i infokeskuste ja büroodega Eestis. Samuti on meie käsutuses rohkesti EL-i teemalisi pisi- ja suuri teabelehti, mida võimalusel saadetakse infovajajale taustinformatsioonina posti teel koju. Euroinfo telefoni tutvustaval koduleheküljel **adress on <http://www.eurotelefon.ee>** antakse ülevaade EL-i uudistest ja kõige küsitavamatest küsimustest.

Tänaseks on euroinfo telefonil esitanud küsimusi ligi 700 helistajat. Kõige rohkem huvitatakse Eesti ja EL-i vaheliste liitumisläbirääkimiste teemadest ja hetkeseisust, aga ka sotsiaalküsimustest. Kõige enam helistavad pensionärid, üliõpilased-õpilased, ettevõtjad ja ajakirjanikud. Euroinfo telefon on aruandluskohuslane Riigikantselei Euroopa Liidu Infosekretariaadi ees, kelle vahendusel jõuab informatsioon esitatud küsimustest ja kommentaaridest nii ministeeriumidesse kui valitsusse.

EUROINFO TELEFON
0 800 3330
info@eurotelefon.ee
<http://www.eurotelefon.ee>

EUROOPA LIIDU INFOKESKUS
Eesti Rahvusraamatukogu
Tõnismägi 2, 15189 Tallinn
Tel: 630 7330
Faks: 645 1997
E-post: elik@nlib.ee
<http://elik.nlib.ee/>

Küllli Kask
Euroinfo telefoni projektijuht

"RAAMATUKOGU"

ilmub 2001. aastal 6 numbrit

Individuaaltelliijaile Eestis

üksiknumbri hind 35 krooni
tellimishind aastaks 210 krooni
pooleks aastaks 105 krooni

ERÜ EKS-klubi liikmetele ja üliõpilastele
tellimishind aastaks 60 krooni

Raamatukogudele

üksiknumbri hind 70 krooni
tellimishind aastaks 420 krooni
pooleks aastaks 210 krooni

TELLIGE AJAKIRJA TOIMETUSEST!

Meie aadress:

Tõnismägi 2, 15189 Tallinn
Eesti Rahvusraamatukogu
"Raamatukogu" toimetus
tel. **630 7128**
faks **631 1410**
e-post: enerk@nlib.ee

TEKSTID ajakirjas "Raamatukogu"
avaldamiseks esitada masinakirjas või
arvutiväljatrukis reavahega 1,5.

Artikkel:

pikkus kuni 4 (6) lehekülge.

Ülevaade:

pikkus kuni 4 (6) lehekülge.

Sõnum:

pikkus kuni 1 lehekülge.

Foto(de) lisamisel teksti vähem.

Artiklite saabumise tähtajad 2001.
aastal on:

Nr. 1	20. dets. 2000
Nr. 2	15. veebr. 2001
Nr. 3	23. aprill
Nr. 4	2. august
Nr. 5	20. sept.
Nr. 6	1. nov.

REKLAAMI võib esitada nii tekstina kui
kujundatult. Tekstina esitamisel lisatakse
reklaami hinnale kujundustasu 30%
reklaami hinnast.

SUMMARY

In her article "Study on Information Needs of Music and Art Consumers" Eda Pihu gives a survey of the research that was carried out in December 1999. The study took place in the Library of the Estonian Academy of Music, the Library of the Estonian Academy of Arts and the National Library of Estonia in the Department of Fine Arts, and all in all 419 visitors were questioned.

The aim of the study was to get information about the following items: who are the users of art and music libraries and if library resources are relevant to users needs; if there are any possibilities to coordinate library acquisition policy and service, and how to improve the quality of collections and service; and to analyse the role of these libraries in Estonian society.

In his article "Eduard Tennmann – a Clergyman and an Intellectual" Rein Ruutsoo, professor at the University of Tartu, estimates the collection of articles, published in the series "Estonian History of Ideas". Eduard Tennmann (1978–1936), professor of comparative theology at the University of Tartu, was a highly productive scholar and conductive person. His contribution to Estonian theological and philosophical culture is significant in terms of looking for new philosophical grounds to teachings of the church and revival of the spiritual life in general. As a clergyman he represented the modernist currents which run into conflict with the conservative approach which dominated as a mainstream of religious approach in Tartu. As a philosopher he represented the personalistic school which was originated by Gustav Teichmüller – a famous German philosopher who taught at the University of Tartu in the second half of the last century. Personalist philosophy of Tennmann relayed on Leibnizian traditions. A person as an individual was perceived as a monad-like self-sufficient substantial entity. Tennmann experienced also a powerful impact of the modernist theology in the society, and was deeply impressed by the sociological ideas of Max Weber. He was one of the first academic persons who propagated in Estonia the ideas of Max Weber on the role of the Protestant ethics in emerging of modern capitalism. There was a certain conflict at place as he at the same time was interested in spiritual renewal of Estonia in terms of giving to religion much more visible role in the public life and preached for Personalist approach which stand for a liberal society.

Aiki Tibar from Tallinn Technical University Library carried out a study about information-seeking behaviour of managers and specialists in industry.

The interviews have conducted with 27 managers and specialists from 16 successful enterprises. The article summarizes problems experienced in determining or accessing needed information and the usage of external information sources. Main problem areas were: lack of time to carry out information seeking, difficulties in obtaining information from target markets, information overload on the Internet, acquisition of up-to-date information by top managers, lack of knowledge about information services and resources of libraries. The study also revealed which external information sources were used among personal contacts outside the firm, material resources and external services.

CONTENTS

- FIRST COLUMN
Murder in the Library **Rein Veidemann 4**
Books Have Promising Future: an Interview
with Ross Shimmon **Ene Riet 5**
- RESEARCH LIBRARY
On the Study of Information Needs **Eda Pihu 6**
Information-seeking Behaviour
of Specialists in Industry **Aiki Tibar 10**
Project of Bibliographical Description Con-
version **Signe Tõnisson, Mihkel Reial 12**
Pre-catalogue CIP **Silvi Metsar, Riin Olonen 13**
- BOOK HISTORY
First Estonian Encyclopedia – 100 Years of
Publishing **Tiiu Reimo 15**
- STATISTICS
Libraries in 1999 **Heli Priimets 18**
- RECENT LITERATURE ON
LIBRARIANSHIP **21**
- ***
Declaration of Copenhagen **25**
Tallinn Pedagogical University Graduates
of Information Science **26**
Courses of Viljandi Culture College
Further Training Department **27**
- ESTONIAN BOOK YEAR
Glimpses of the Conference "The History
of the Estonian Book" **Aita Karjatse 28**
- ESTONIAN LIBRARIANS ASSOCIATION **30**
- ESTONIAN HISTORY OF IDEAS
Tennmann – an Idealist and a Rebel
Rein Ruutsoo 31
- CONFERENCES & SEMINARS
Professional Training Camp of Research
Libraries **Anu Nuut 34**
Professional Training Camp of Public
Libraries **Ene Riet 35**
The 66th IFLA Annual Conference in
Jerusalem **Ene Riet 37**
Libraries in the Open World (the 5th
Slavic Conference) **Ene Riet 38**
International Conference ISIC 2000
Aiki Tibar 40
- NEWS
European Union – Information Telephone **42**
- SUMMARY **43**

Rk

